

Preseljevanje narodov ...

Uvodnik

Jurij Paljk

Mož Besede

Dve apostolski pismi motu proprio papeža Frančiška z naslovoma *Mitis Iudex Dominus Iesus* in *Mitis et misericors Iesus* sta v začetku septembra izzvali veliko odzivov. Dokumenta se namreč nanašata na reformo kanonskega postopka o primerih ugotavljanja ničnosti zakona. Na kratko in povedno: papež Frančišek je na priprošnje škofov uredil pravno podlago, da bodo o ničnosti cerkvenega zakona odslej odločali na krajevni ravni krajevni škofje. Namen dokumenta ni spodbuhati ničnost zakonov, ampak pospešiti postopke za ugotavljanje ničnosti. Da bi pravni postopek bil hitrejši, bo po novem dovolj le ena rabsodba in ne več dve soglasni, kot je to bilo do sedaj. Edini sodnik v posamezni Cerкви je krajevni škof, ki pa lahko ustanovi sodišče, da sodi v njegovem imenu. Elementi, ki pomagajo pri skrajšanju postopkov o ničnosti zakona, so: en sam sodnik, ki je škof škofije; postopek za ničnost vložita obe strani in morata torej obe biti prepričani o ničnosti zakona; dokazi v obliki prič in dokumentov morajo biti očitni in morajo jasno pokazati ničnost. Papež v motu proprio tudi izpostavi zastojnost postopkov, kar zgovorno kaže, kdo je papež Frančišek.

Človek skromnih navad, bogaboječ mož, ki se je odrekel papeškemu stanovanju v Vatikanu z besedami, da je stanovanje sicer lepo, a da ima za njegov okus preozka vhodna vrata, človek, ki živi tako, kot oznanja: skromno, obeduje v menzi, vozi se z ljudskim, starim avtomobilom, gre na prvo potovanje med begunce na Lampedusa, neomajno zagovarja vse tiste, ki danes nimajo besede, postavlja v središče človeka, ki je izgubil vse, od župnij zahteva, naj vsaka pomaga eni begunski družini, zavzema se za življenje za vsako ceno, je proti kulturi smrti. Postal je mati Terezija današnjih dni, ima njeno moralno moč in bo mirno šel v kratkem v ZDA, kjer bo zagovarjal to, kar od nekdanj zagovarja, da je vsak, prav vsak človek narejen po Božji podobi, da ima zato vsak človek svoje dostojanstvo in mu ga moramo tudi vsi izkazovati z dejanji in ne z besedami.

To je velik mož, ki nenehno dreza v naše otopeno udobno življenje in nas spodbuja, da postanemo solidarni, da nam uspe v vsakem človeku videti sebi enakega in ne nepotrebne, sovražnega tujca.

POGOVOR Marko Pisani, župan občine Repentabor

Dobra izkušnja s priseljenci v naših krajih je mogoča

Ko je stanje izjemno, se ljudje po sili razmer izkažemo za takšne, kakršni smo v resnici. Zdajšnji kritični položaj, ki ga zarisujejo izredni migrantski tokovi, nam vsakdanjo krinko trže z obraza in nas sili, da se zrcalimo v ogledalu svoje duše.

Sodb ne bomo dajali, ker nismo za to poklicani, predvsem pa zato ne, ker vsak zase ve, kakšne so resnične poteze njegovega obličja; prispevamo pa zgodbo iz našega zamejstva, v katero sta vpeti repentabska občina z županom Markom Pisanim na čelu in skupina 66 oseb...

Kako ocenjujete kot človek in kot javni upravitelj sedanje priseljeniško izjemno stanje v Evropi?

Opažam, da Evropa ni bila pripravljena se soočiti s takim izjemnim stanjem, ki se iz dneva v dan slabša. Prav tako je na dlani splošna reakcija večine Evropejcev; med te uvrščam tudi naše ljudi, ki imajo do vprašanja priseljencev odklonilno stališče: to včasih meji celo na razidem. Še huje pa so po mojem mnenju politične računiče nekaterih, ki v tem kočljivem trenutku kujejo svoje prikriti načrte. Gotovo, da so različne osebe nosilke takih in drugačnih osebnih zgodb; če se pa sploh še prepoznavamo v evropskih etičnih načelih, imamo moralno dolžnost, da priselencem pomagamo na najbolj ustrezen način. Prepričan sem, da v primeru obstoja učinkovite strategije na tem področju sploh ne bi imeli problema sprejeti vala migrantov, pa čeprav še tako številnega. Ponavljam: čeprav je Evropa vedela, da bo do teh sunkovitih dinamik prišlo, se ni opremila s primernimi sredstvi.

Kako se je na ta problem po vašem mnenju odzvala Italija, kako pa je to nujno stanje država prenašala na nivo svojih krajevnih uprav?

Italija je bila zaradi svoje geografske lege med vsemi državami EU

gotovo najbolj pod udarom migrantskih tokov. Strinjam pa se, da je to problem, ki se ga mora lotiti vsa Evropa. Ko smo to stališče dali ad acta, moram sicer podčrtati, da tudi domicilna država naše manjšine tej nalogi ni bila kos! V deželi FJK se sedaj ukvarjamo z valom priseljencev, ki se po kopni, balkanski poti gibljejo proti osrčju EU. Državne oblasti nas zato ne zadolžujejo s priseljenci, ki s čolni priplujejo do južnih italijanskih obal.

Kako se je na to stanje odzvala občina Repentabor?

Občine nimamo pri tej zadevi nobenega manevrskega prostora, saj smo župani prisiljeni sprejemati odločitve krajevnih prefektur. Te vladne ustanove na pokrajinskih ravneh v sodelovanju s krajevnimi dobrodelnimi organizacijami (pri nas sta to Karitas in ICS) odločajo, kako in v kolikšnem številu razporediti pribežnike oziroma prosilce azila. Prepričan sem, da so pristojni v FJK skovali učinkovit model o t. i. razpršeni namestitvi priseljencev. To pomeni, da se po začetnem kratkem bivanju v središču za prvo nujno pomoč večje število oseb porazdeli v manjše skupine in se te nato namestijo v primernih strukturah na širšem območju. Taka razpršenost omogoča zno-

snejše življenjske razmere bodisi za pribežnike bodisi za okolje, ki jih sprejema. Model večjih centrov se je namreč izkazal za neprimernega. Dobrodelne organizacije imajo v evidenci seznam lastnikov stanovanj in ostalih struktur, v katerih namestiti pribežnike. Po drugi strani je pa to obenem tudi kritična točka celotnega procesa, saj župani ne moremo odločiti in izvemo za določene nastanitvene poteze šele potem, ko so bile na našem območju že izvedene.

Ljubljana / Predsednik Pahor je odlikoval DSI in Primorski dnevnik

Pomembni odlikovanji

V torek, 15. septembra, je predsednik Republike Slovenije Borut Pahor v predsedniški palači v Ljubljani ob državnem prazniku, dnevu vrnitve Primorske matični domovini, odlikoval dve pomembni ustanovi, ki že desetletja kujeta javno mnenje in omiko naše narodne skupnosti v Italiji. To sta Društvo slovenskih izobražencev iz Trsta, ki že 50 let prireja študijske dneve Draga, in Primorski dnevnik, ki praznuje 70-letnico obstoja. Priznanje sta prejela Sergij Pahor, predsednik DSI, in Duško Udovič, odgovorni urednik časopisa.

Društvo slovenskih izobražencev je prejelo red za služe za sistematično ustvarjanje prostora za dialog,

Foto JMP

ki na študijskih dnevih Draga že pol stoletja povezuje matično, zamejsko in zdonsko Slovenijo. Primorski dnevnik pa je prejel srebrni red za služe za prispevek k ohranjanju nacionalne pripadnosti Slovencev v Italiji, za zvestobo vrednotam, kot so svoboda, prijateljstvo med narodi in miroljubje, ter za prispevek k boljšemu medsebojnemu poznavanju in čezmejnemu sodelovanju ob 70-letnici delovanja. V protokolarni dvorani predsedniške palače se je za to priložnost zbrala množica ljudi, med njimi številni visoki državni predstavniki, predstavniki institucij, političnih strank in kulturnega ter gospodarskega življenja iz Slovenije in zamejstva. Za kulturni utrip so poskrbeli učenci repentabske OŠ Alojz Gradnik in 3. r. NSS Simon Gregorčič iz Doline. Predsednik Pahor se je v uvodnem nagovoru zaustavil pri pomembnem poslanstvu DSI in PD zlasti pri ohranjanju slovenskega jezika in identitete zamejstva. "Draga je bil politični in intelektualni ambient, ki se je zdel v času moje mladosti uporniški. Odpiral je vprašanja, ki jih takrat v Sloveniji nekako ni bilo mogoče svobodno tematizirati. Na koncu 80. let je Draga v bistvu intelektualno prehitela dogodka v Sloveniji in jih je pričakovala", je povedal predsednik Pahor. Dejal je tudi, da sta odlikovanji sporočilo o enotnosti slovenskega kulturnega prostora. Priznal je, da je kot Primorec na neki način zrasel s Primorskim dnevnikom in Drago, ki sta ga oblikovala. V utemeljitvi je zapisano, da Društvo slovenskih izo-

bražencev prejme priznanje 'za skrbno in sistematično ustvarjanje prostora za dialog, ki na študijskih dnevih Draga že pol stoletja povezuje matično, zamejsko in zdonsko Slovenijo. Z organizacijo Drage je društvo želelo razpirati nova duhovna obzorja, krepiti kulturo dialoga in združevati prostor treh Slovenij. V 50 letih neprekinjenega delovanja so študijski dnevi postali eden osrednjih dogodkov med Slovenci v FJK in referenčna točka za širše slovensko dogajanje, z razpravami in okroglimi mizami pa so bili tudi pomemben glasnik slovenske samobitnosti. DSI je vseskozi ostajalo zvesto vrednotam krščanskega duha, dialoga, strpnosti, politične demokracije in sprave – je še zapisano v utemeljitvi, njegova redna ponedeljkova srečanja so še danes ena redkih priložnosti za zbiranje Slovencev v središču Trsta. Predsednik DSI Sergij Pahor je ob prejemu odlikovanja dejal, da se je Draga vsa leta zavzemala za prosto izmenjavo mnenj, demokracijo in socialno pravično družbeno ureditev, iskanje resnice ter je bila zvesta krščanskim načelom in slovenskim kulturnim koreninam.

Odgovorni urednik Primorskega dnevnika Dušan Udovič je ob prejemu odlikovanja poudaril pomen časnika za Slovence v Italiji, ki tako dnevno dobijo tiskano slovensko besedo. Opozoril je na hud finančni položaj časopisa in "precejšnjo stisko zaradi krčenja javnih sredstev, ki jih že več kot 20 let preko zakonov dobiva od Italije". Pojasnil je, da sta ob letošnji obletnici časnika italijanski deželni in državni vladi poudarili koščljivost položaja dnevnika. "Naleteli smo na razumevanje in prepričanje, da je treba časniku za ustrezno zakonodajo zagotoviti obstoj in razvoj. Prepričani smo, da se bo to zgodilo", je še povedal.

V utemeljitvi priznanju Primorskemu dnevniku je zapisano, da je časopis naslednik Partizanskega dnevnika, ki je bil v letih 1944 in 1945 edini odporniški dnevnik v zasluženi Evropi. A njegove korenine segajo na konec 19. stoletja, v Edinost, prvi dnevnik primorskih Slovencev, ki je pomembno pričal o slovenski prisotnosti v Trstu in drugod po Primorski ter bil učinkovit dejavnik uveljavljanja novih tokov v slovenski kulturi.

Ob žalostni obletnici

Srčna odločnost

Objavljamo govor, ki ga je imel dr. Janez Juhant na zboru pred Univerzo v Ljubljani v nedeljo, 6. 9., na dan usmrtnice žrtev 1. Tržaškega procesa. Organiziralo ga je Gibanje 13. maj. Na ta dan, 13. maja 1941, se je skupina tigrovcev na Mali gori nad Ribnico (Anton Majnik, Danilo Zelen, Ferdo Kravanja) spopadla z italijansko orožniško patroljo. Po besedah enega izmed pričevalcev so jih izdali komunisti in Danilo Zelen je padel.

Zbor je pozdravil predsednik gibanja Vili Kovačič. Nekaj pesmi - tudi bazoviško himno - je zapel moški zbor iz Ajdovščine, sledil je govor Alenke Puhar, ki je predstavila mučenje voditelja TIGR-a leta 1945 v Beogradu (s strani komunistov). Spregovorila je tudi Ajda Kompan, nečakinja enega ubitih v Bazovici.

Slišal sem celo pomislek, češ, zakaj povečujemo tigrovce, ki naj bi bili teroristična organizacija. Presenetljivo pa, da se tisti, ki tako govorijo, ne vprašajo, zakaj je ta organizacija nastala. Najbrž njihov omejeni ideološki spomin ne ve za muke organizista in glasbenika Lojzeta Bratuja in njegovih pevcev. Koliko Slovencev sploh ve za njegovo nasilno smrt dan pred njegovim 35. rojstnim dnevom leta 1937, ki je bila posledica fašističnega nasilja in zastrupitve z bencinom in strojnim oljem. Koliko naših ljudi je slišalo za narodnoobrambno vlogo tega rodoljuba in številnih drugih, ki so tudi za ceno življenja pred fašizmom branili dom in rod. Podobno velja za zbor svečnikov sv. Pavla, stanovsko društvo primorskih rimskokatoliških duhovnikov, ki je bilo ustanovljeno že ob začetku italijanske okupacije slovenskih dežel 8. januarja 1920 v Sežani z namenom, da se zavzame "za narodne pravice slovenske manjšine v Italiji". Enako so se tudi člani organizacije TIGR leta 1927 organizirali v boj za narodovo samostojnost in svobodo. Nemški protestantski teolog in du-

hovnik Ditrich Bonhoeffer je sredi najhujšega Hitlerjevega terorja in zločinske vojne in genocidov nad narodi klical k pravičnosti in oznanjal svobodo v Kristusu. Tudi sam se je v imenu te svobode pridružil uporu zoper diktatorja in zapisal: "Kjer se skupnosti krati ali celo ukine mir, resnico in pravo, je treba prekiniti skupnost miru in napovedati boj". Opozarjal je tudi, da je ta boj potreben, ker se nismo dovolj zgodaj uprli kopičenju orožja, ki razplamteva vojne. Sam je v boju zoper Hitlerjev režim doživel podobno usodo kot tigrovci, ki so jih na današnji dan leta 1930 fašisti obsodili na smrt. Tigrovci so se torej kot antifašisti uprli zločinski organizaciji, ki je v imenu italijanske države načrtovala popolno uničenje slovenskega naroda, ter ta svoj upor plačali z življenjem. Kasneje so se jim pridružili še številni, najprej njihovi tovariši, usmrčeni leta 1941, nato pa še drugi rodoljubi v OF in izven nje, ki so se uprli zločinskemu zatiranju našega naroda. Zdaj že lahko bremo in imamo natančnejše podatke, koliko različnih skupin se je organiziralo in uprlo fašizmu in nacizmu od vojakov jugoslovanske vojske, ki niso kapitulirali, pač pa šli v gozdove, do vseh kasnejših upornikov. Številni med njimi so postali žrtve komunizma, saj so slovenski komunisti z enakimi metodami tako v Osvobodilni fronti, še bolj pa izven nje, likvidirali vsakogar, ki se je v boj zoper fašizem vključil mimo partijske samovolje in vosovskega nadzora. Ta je narodu vsilil dvotirni sistem, ki se ohranja še danes: slo naj bi za narod in državo, a dejansko gre za revolucionarne privilegije samooklicanih izbrancev.

Številni so torej zastavili svoja življenja za svobodo in se uprli tiraniji fašizma, nacizma, a tudi komunizma, česar pa komunisti niso bili in še danes niso pripravljeni priznati, ker s svojo dvolično vlogo še naprej branijo ali si celo na novo lastijo privilegije in družbi, da nahrungijo svojo sebičnost, ki pre-

prečuje združitve vseh narodovih sil v blagor celotne skupnosti. Zato seveda tudi tigrovci kljub odlikovanju, podobno kot drugi slovenski rodoljubni uporniki in borci za narodovo svobodo, še vedno nimajo ustreznega družbenega statusa in priznanja.

Kako težko je žrtvovati življenje za svoje prijatelje, potrjuje sam Jezus pred svojim trpljenjem in smrtjo na križu, ko prosi Očeta: "Moj Oče, če je mogoče, naj gre ta kelih mimo mene, vendar ne, kakor jaz hočem, ampak kakor ti". (Mt 26,39). Presunljiv krik mladega fanta na Teharjah, ko so ga zločinski rablji izbrali za smrt, je preživelim vse življenje odmeval ob njihovih srečevanjih. Zavedati se moramo, da so Ferdo Bidovec, Fran Marušič, Zvonimir Miloš in Alojz Valenčič ter vsi drugi, ki so se borili za narodovo preživetje, želeli živeti svoja mlada življenja v svobodi in pravičnosti. A ravno zato so se borili zoper krivice in zatiranje svojega naroda v upanju na svobodo kot pred njimi že številni drugi v naši zgodovini. Za Janeza Ev. Kreka je pesnik zapisal, da je dal vse, kar je imel, za svoj narod, svoje življenje. Ko se spominjamo vseh teh srčnih žrtev, nas narodni in krščanski pogum kliče k odločnosti in zavzetosti. Pogum se imenuje tudi srčnost, tj. pripravljenost zastaviti svoje prsi, svoje srce za dobro drugih, kakor so to počeli ti mučenci-pričevalci pri nas in po svetu. Čas je, da prepoznamo in priznamo te srčne ljudi, ki so imeli srce v sredini, da bi vsak človek uzrl ta svoj dragoceni biser in svobodno dvignil glavo. Lažne heroje in volkove v ovčjih oblačilih pa bomo prepoznali le, če bomo tudi sami dovolj srčni in vneti za resnico in pravičnost. Pogum oziroma srčnost je torej boriti se zoper laž in prevvaro, zatiranje in sužnost in živeti svobodi duha in srca. Šele vsakdanja zavezanost resnici in pravici usposablja tudi za velika dela. Danes se klanjamo spominu teh svetlih likov, ki so darovali svoja življenja za to, da bi mi bolje živeli. Dostojno se jim bomo oddolžili s svojo srčnostjo in pogumom, da se tudi mi v vsakdanjem družbenem življenju borimo za resnico in pravico ter zanju zastavimo tudi vsak svojo srčno stran.

Janez Juhant

Povejmo na glas

Pribežniki in silovit vzgib etike

Potem ko je že kazalo, da v odnosu do pribežnikov ne bo prišlo do bistvene spremembe, kar bi zanesljivo pomenilo vse bolj zaostrovalno politiko, se je zgodilo nekaj velikega. Nemčija in Cerkev sta vnesli v razreševanje problema ogromnih razsežnosti nad vse močan etični naboj, o katerem smo lahko samo sanjali. Pri tem ne želimo v ničemer podcenjevati dosedanje drže predvsem Italije in Grčije, kamor se je pribežniški val v največji meri zatekal. Toda ob tem je prevladovala pasivna evropska drža, ki ob kopenskem prodiranju prišlekov ni mogla več obstajati, in postala je jasno, da je nujno hitro izbrati med dvema možnostima: prva je zaustavitev množičnega vala z vsemi sredstvi, druga pa je tista, ki sta jo z vso odločnostjo in prepričanjem predstavila Nemčija in Cerkev oziroma papež Frančišek. Nemčija bo vsako leto sprejela pol milijona beguncev, papež pa je položil na srce vsem župnijam, samostanom in verskim središčem, naj sprejmejo pod streho eno begunsko družino. In če pomislimo, da je v Evropi okrog sto tisoč župnij, potem gre za nedvomno veliko pomoč in veliko dejanje. "Naš argument niso številke pribežnikov, ampak univerzalne vrednote, ki jih želi Evropa spoštovati", je bila ključna izjava Merklove ob nemškem sprejetju humanitarnega načela. Papež Frančišek pa je ves čas opozarjal, da je begunce nujno sprejeti, in je sedaj stopnjeval svoje prepričanje s pozivom, naj se to zgodi z dejanji in ne samo z besedami. Naj razmišljamo

o tej opisani zavzetosti za sočloveka kar koli, verjetno ne bomo nasledili pripombam, da Nemčija pač potrebuje delovno silo zaradi zelo nizke lastne natalitete in da iz tega izvira njeno razumevajoče stališče. V tem smislu naj bi se Cerkev odločila za podoben korak le zato, ker je sicer v krizi in želi olepšati svojo podobo. Dejstvo je, da je v obeh primerih na delu tudi etika, brez katere ne more priti do stališč in dejanj, ki so pomembna za ves svet. Etika, upoštevanje drugega in misel na drugega, je dodatna razsežnost, ki edina lahko razreši sicer prevelike probleme in izzive: šele v trenutku, ko zares pomislimo na druge in se v druge zares vživimo, prenehajo nasprotja, so odpravljene spori, mržnje, sovraštva, izključevanja. V obratni smeri so na delu manjše ali večje vojne, ki se nikoli ne končajo. Ni nobenega dvoma: človeka in človeštvo bo rešila etika, vse ostalo je zgodovinsko izpričana zgodba od enega spopada do vedno naslednjega. Seveda pa se moramo zavedati, da humanitarnemu načrtu Nemčije, Cerkev in vseh ljudi dobre volje ne bo z rožicami posuto. Odpori so veliki in se bodo lahko še stopnjevali, močno se bo majala stavba Evropske unije, možni so celo nagibi v razkole ali vsaj povečane notranje razdalje. Toda etika je trenutno dobila tako velik prostor in tako veliko podporo, da bo to dalo misliti tudi vsem tistim, ki se jim zdi urejanje odnosov s silo in zavračanjem edino pravilno in možno. Rušilna prepričanja so žal trdovratna.

Janez Povše

Razmišljanje o bridkih dejstvih

Očistimo NOB navlake revolucije

Zustanovitvijo demokratične slovenske države so začela prihajati na dan mnoga bridka dejstva, ki so odkrivala doslej zamolčano temno plat naše bližnje preteklosti. Med ostalim so sprožala in še naprej sprožajo razprave, tudi žolčne, o revoluciji, ki naj bi bila ob kolaboraciji eden glavnih vzrokov razkola slovenskega naroda. Dr. Ivan Kristan je npr. zapisal, "da je revolucija, v sicer evolutivnem razvoju družbe, pričakovana in v določeni meri nujen prevrat v družbi, ki očisti družbo nezdravih duševnih snovi, in da bi zahteve po obsodbi revolucije, naslovljene Zvezi združenj borcev NOB (ZZB), pomenile skrunitev spomina na vse žrtve, ki so bile potrebne, da smo ustvarili novo državo, pravičnejšo od prejšnje" (Delo, 4. 7. 2009). Zadnja izjava je, mimogrede, zelo vprašljiva, saj se je ta domnevno pravičnejša država ob splošni osuplosti kmalu sesula kar sama vase. Pri tem ga je v istem mediju Spomenka Hribar opozorila, prvič, da nekritično zagovarja filozofijo in prakso re-

volucije, po kateri so njeni nasprotniki "suha veja, gnojna rana na narodovem telesu", ki

Spomenka Hribar

smo jo potem med vojno in po njej tudi dejansko "izrezali". In, drugič, "da večje skrunitve spomina, večje samoobsodbe revolucije, kot so bile povojne likvidacije, ni". Kajti največji skrunitev spomina padlih partizanov predstavlja ravno "vztrajno enačenje NOB in revolucije, zaradi česar se partizanskega boja permanentno držijo tudi zločini revolucije". Zato je Hribarjeva vztrajala naprej pri svojem predlogu ZZB, "da obsodi revolucijo

in da izda poziv, naj vsi, ki kaj vedo o povojnih pobojih, to povedo in se nehajo skrivati za zavezo molčečnosti". Edino na ta način se namreč lahko partizanski boj "očisti madeža revolucionarnega nasilja in ohrani vrednote narodnoosvobodilnega boja". Vendar je do danes Spomenkin poziv izzvenel v prazno in se moramo tako sprijazniti z dejstvom, da bomo morali še naprej živeti razdvojeni, z dvema med seboj nepomirljivima resnicama. Justin Stanovnik, predstavnik Nove slovenske zaveze, pa je ob neki priložnosti še dodal, da smo te ljudi dvakrat ubili. Prvič, "ko so jih gole in pretepe ne podili na Hrastniški hrib ali pehali v Hudo jamo, in takrat, ko so se zavedali, da morajo ubiti tudi njihov spomin, in so na kraje, kjer so ležali, začeli valiti kilopske skale molka. In to se nam dogaja potem, ko pa se je zmagovita stran že sama začela sramovati revolucije, se ji na tihem odpovedovati, saj je nihče več ne omenja.

/str. 15
Milan Gregorič

Začetek šolskega leta 2015/2016

V Romjanu imajo končno novo šolsko stavbo

Novo šolsko leto 2015-2016 se je začelo z veselo novico, da bo slovenska osnovna šola Ljubka Šorli v Romjanu razpolagala z novim šolskim poslopjem, ki je bilo slovesno odprto prejšnjo soboto, 12. septembra. Dogodek je vsekakor pomemben, saj, kot je povedal podžupan in občinski odbornik za javna dela Livio Vecchiet, je bilo potrebnih dobrih petnajst let, da se je to javno delo končalo, odkar je stekel začetni administrativni postopek. Vsi pa so si ga močno želeli in to željo so potrdili starši, otroci, učno osebje z ravnateljico Sonjo Klanjšček na čelu, ko so si v novem poslopju ogledovali sveže in udobne šolske prostore. To so potrjevale tudi vse besede, ki so jih izrekli javni upravitelji občine Ronk, Pokrajine Gorica in Dežele FJK, po blagoslovu nove šole, ki sta ga skupaj in v dveh jezikih podelila župnika iz Ronk in Doberdoba, Renzo Boscarol in Ambrož Kodelja.

V nagovorih so se poleg že omenjenega podžupana Vecchieti zvrstili domači župan Roberto Fontanot, župan iz Doberdoba Fabio Vizintin, predsednica Združenja staršev Damiana Kobal, deželni svetnik Diego Moretti; v imenu ravnateljice deželne šolskega skrbništva je pozdravil Tomaž Simčič, za Pokrajino Gorica sta nastopila predsednik Enrico Gherghetta in njegov predhodnik ter sedanjí poslanec Giorgio Brandolin, ki se je tudi spomnil na prizadevanje pokojnih Bernardke Radetič in Mirka Špacapan. Slovesnosti sta se udeležili tudi generalna konzulka Ingrid Sergaš in pedagoška svetovalka za slovenske šole v Italiji Andreje Duhovnik Antoni. Iz pobratene občine Metlika sta prišli ravnateljica osnovne šole Željka Janjac in predstavnica metliške občinske uprave Duška Brnčić. Prisotna sta bila tudi deželni predsednik SSO Walter Bandelj in pokrajinski tajnik SSK Julijan Čavdek.

Kar je med prijetno sobotno slovesnostjo nekoliko presenetilo, je bilo dejstvo, da ne pri rezanju traku in ne pri nagovorih niso bili soudeleženi ne otroci, ki obiskujejo šolo, in niti učno osebje. Drugo vprašanje se postavlja glede izvedbe slovenske himne, ki je bila drugačna z razliko od italijanske in evropske. Tretje vprašanje pa zadeva govore, ki so se dotaknili tehničnih in proračunskih vprašanj ter pomena odprtosti, sodelovanja in gradnje odnosov v evropskem duhu. Kakšno besedo več pa bi lahko namenili pomenu šole za narod-

cev in dijakov, ki bodo razporejeni po 7.323 razredih. Učencev in dijakov s posebnimi potrebami je v FJK 3.198.

V italijansko in deželno stvarnost je vključena tudi slovenska šola v FJK, ki je prav gotovo najpomembnejši dejavnik za slovensko narodno skupnost na Goriškem, Tržaškem in Videmskem. Slovenska manjšina si ne bi mogla zamisliti mirnega obstoja in razvoja, če ji ne bi bilo zagotovljeno, da lahko razpolaga s šolsko strukturo, ki generacije otrok pripravlja za vstop v družbo in uspešno zaposlitev, obenem pa jim pomaga nadgrajevati zavest in pripadnost narodni skupnosti, kateri pripadajo preko družine. To zavest in pripadnost pa dopolnjuje tudi vključevanje v pošolske dejavnosti slovenske organizirane civilne družbe.

V Novem glasu smo že večkrat pisali, da predstavlja slovenska šola v FJK največjo ustanovo, če upoštevamo otroke, učence in dijake ter učno in neučno osebje. V novo šolsko leto naša šola vstopa s pomembnimi številskimi. Otroške vrte bo obiskovalo skupno 1044 otrok. Na osnovni šoli bo v klopih sedelo 1623 učenec in učencev. Tri letnike nižje srednje šole bo obiskovalo 864 dijakinj in dijakov. Na slovenskih višjih šolah pa bo skupno 805 študentk in študentov. Skupno bo slovenske vrte in šole obiskovalo 4.336 otrok, deklic in dečkov ter mladostnic in mladostnikov, ki s svojimi družinami predstavljajo neposredne koristnike našega šolskega sistema. Posredni koristnik pa je slovenska organizirana narodna skupnost v FJK; ti mladi bodo namreč zanjo v prihodnje nositelji novih idej, spodbud in načrtov. Vsaj upajmo, da bo tako; kljub splošni krizi, ki mlade prisili odhajati v tujino, pa lahko rečemo, da bo vsak njihov uspeh doma ali na tujem tudi zasluga slovenske šole in ljudi, ki so nanje prenesli znanje ter zavest o lastni identiteti.

@JulijanCavdek

no manjšino, kakršna je slovenska narodna skupnost v FJK, ter njeni vlogi, da poleg strokovnega znanja in odprte odnose skrbi tudi za zavest o lastni identiteti in pripadnosti.

Ta teden se je za skoraj devet milijonov študentk in študentov začelo novo šolsko leto. Po podatkih, ki jih navaja tiskovni urad ministrstva za šolstvo je v državne šole vpisanih 7.861.925 študentov, v "parificirane" šolske zavode pa več kot 960.000. Od teh je več kot milijon otrok vpisanih v otroške vrte, učencev osnovnih šol je 2.583.514, medtem ko je na nižjih srednjih šolah 1.649.408 dijakov. 2.628.648 pa je študentov višjih srednjih šol. Šolsko ministrstvo tudi navaja, da je dijakov s posebnimi potrebami 216.000. Dežela Furlanija Julijska krajina ima skupno 145.635 učen-

Napetosti ob novem senatu in civilnih zvezah EU še vedno razdeljena glede migracijske politike

V prejšnjih dneh se je vprašanje o sprejemanju beguncev v države članice EU spet nekoliko zapletlo. V Nemčiji so ugotovili, da tako velikega števila pribežnikov ne bodo mogli sprejeti. Na

to je najbolj pritiskala dežela Bavarska, ki je v teh tednih sprejela največ ljudi, ki bežijo z Bližnjega in Srednjega vzhoda. Velika množica, ki se premika proti evropskim državam, je še dodatno prestrašila evropske državne, ki so napovedali zamrznitev Schengenskega sporazuma in uvedbo kontrol na mejnih prehodih.

Orban in višegrajska skupina pogojuje evropsko politiko o migraciji

V ponedeljek so na temo migracijske politike v Bruslju zasedali notranji ministri držav članic EU in se dogovarjali o predlogu obveznih deležev beguncev. Na zasedanju je prodrlo mnenje madžarskega prvega ministra Orbana, ki nasprotuje predlogu uvedbe obveznih kvot pribežnikov. To stališče so podprli tudi notranji ministri Poljske, Češke in Slovaške. Skupina, ki se je že večkrat poenotila na področju evropske politike o priseljencih, se je ustanovila leta 1991 v madžarskem mestu Višegrad. Na tak način vzhodne države članice zadobivajo večji vpliv v sklopu EU. Notranji ministri EU pa so si bili edini v povečanju sredstev za programe Triton, Poseidon in Fronte za kontrolo in reševanje v Sredozemskem morju. Dogovorjeno pa je bilo, da se razporedi 40.000 pribežnikov, ki so prišli v Italijo in Grčijo od začetka leta. Odprto pa ostaja vprašanje o razporeditvi dodatnih 120.000 beguncev. Medtem pa so na Madžarskem dokončali pregrado na madžarsko-srbski meji in poostri kazni za nelegalen vstop v državo. Za izvajanje teh določil bo skrbela tudi oborožena vojska.

Reforme senata in zakon o civilnih zvezah še

vedno v ospredju

V Italiji je osrednja pozornost še vedno osredotočena na odobravanje reform, ki jih uvaja ministrska ekipa predsednika Mattea Renzija. V ospredju sta še vedno vprašanje senatne zbornice in predvsem način za izvolitev senatorjev. Tekst ustavne reforme, ki je bil v senatu enkrat že potrjen, ima sedaj kopico nasprotnikov. Skupina senatorjev iz vrst Demokratske stranke in ostala opozicija zahtevata, da se za nove senatorje ponovno uvedejo neposredne volitve. Osnutek ustavne reforme pa predvideva, da bodo senatorji izbrani na deželni ravni izmed izvoljenih upraviteljev. Jasno pa je, da gre v ozadju predvsem za boj znotraj Demokratske stranke med večino, ki podpira predsednika ministrskega sveta, in opozicijo, ki zastopa levo strujno stranke z nekdanjim predsednikom Massimom D'Alema na čelu. Druga reforma, ki povzroča v vladnih vrstah precej glavobola, je vprašanje zakona o civilnih zvezah, s katerim se priznavajo tudi zveze med istospolnimi partnerji. Zakonski osnutek, ki je znan pod nazivom dekret Cirinna', je še vedno v pristojni senatni komisiji, kjer se krešejo nasprotujoča stališča. Na zadnjem zasedanju je bilo največ razprave glede možnosti, da spolna identiteta postane prosta izbira posameznika. Senatorji Giovannardi, Albertini in Sacconi so predstavili popravek, da se spolnost lahko določi le na podlagi rojstva ali po kirurškem posegu za spremembo spola. Ta popravek pa so zavrnil senatorji Demokratske stranke in Gibanja petih zvezd. Trije senatorji, ki pripadajo skupini "Alleanza popolare", so zavrnitev oz-

načili kot zakonsko uvajanje ideologije o spolu v italijansko zakonodajo, za katero nekateri senatorji in tudi del javnega mnjenja trdijo, da ne obstaja.

Državni zavod Istat je v prejšnjih dneh objavil, da za razliko od prejšnjega trimesečja je med majem in julijem industrijska proizvodnja zvečala za 0,5 in julija letos so zabeležili 2,1% več potrošnje. Ta dva podatka pa naj bi bila osnova za povišek rasti bruto državnega proizvoda za napovedanega 0,7% na 0,9%. Minister za finance Padoano je potrdil, da s takimi podatki bo mogoče znižati davčno breme.

Senator Russo vztraja z metropolitansko občino

V Trstu je še vedno v ospredju predlog senatorja Francesca Russa o uvedbi metropolitanske občine. Pred kakšnim tednom je njegov predlog, da se v deželni statut FJK zapiše ta možnost, precej razburil deželne politične kroge. Negodovanje je bilo slišati v deželni vladni večini kot tudi s strani opozicije. Kar pa najbolj preseneča, je dejstvo, da tržaški senator ni upošteval odločitev deželne sveta FJK, ki je dvakrat zavrnil možnost ustanovitve metropolitanske občine. Senatorja Russa pa je podprl tržaški župan Roberto Cosolini.

Tržaški parlamentarec pa še naprej vztraja in je predlagal spletno anketo o uvedbi metropolitanske občine, kar je spet zanimalo nove polemike. Še najbolj bo v oči to, naj bi za metropolitansko občino izpolnjevala pogoje le tržaška pokrajina z možnostjo širitve na Goriško. To pa bi spremenilo ravnovesje med Trstom in Furlanijo, predvsem pa bi dokončno zbrisalo vse slovenske občine na Krasu, ki so že pod udarom deželne reforme o krajevni upravi, ki jo uvaja deželni zakon 26/2014.

@JulijanCavdek

Kratke

Vinske poti in poti okusov tudi v manjšinskih jezikih

Deželni svet FJK je sprejel zakon, ki na novo ureja organizacijo in promocijo t. i. vinskih poti in poti okusov. V ta namen bo leta 2016 na voljo 120.000 evrov, ki jih bo upravljala Dežela preko ustanov Turismo FVG in Ersas. Deželni svetnik SSK Igor Gabrovce je v svojem posegu izpostavil pomen celovite promocije območja v nedeljivi povezavi med turističnimi operaterji, kulturnimi ustanovami, javnimi upravami in seveda kmetovalci, ki zagotavljajo vrhunske proizvode, od vina do suhih mesnin, mlečnih izdelkov in sadov zemlje. Spomnil je na neslavni epilog projekta vinske poti terana na Tržaškem, od katere so ostali le zanemarjeni kažipot. Pri tovrstnem upravljanju so potrebni doslednost, sodelovanje med različnimi osebki in, seveda, podpora javne uprave. Deželni svet je sprejel tudi Gabrovčeve popravke oz. dopolnila, s katerimi se je v nov deželni zakon izrecno zapisala obveza spoštovanja priznanih manjšinskih jezikov pri kažipotih in ostalih javnih napisih, ki bodo promovirali t. i. poti vina in okusov za gospodarski razmah naših kmetij in kleti, pa tudi gostinskih in drugih trgovskih obratov.

Župan Boris Preschern je sprejel predstavnike Sveta slovenskih organizacij

Uvedba pouka v treh jezikih, italijanščini, nemščini in slovenščini, je življenjskega pomena za zaščito narodnega in jezikovnega bogastva v Kanalski dolini. Obenem bi to mladim širilo kulturna obzorja in jim nudilo več delovnih možnosti in strokovnega znanja. Tako lahko povzamemo glavno temo srečanja - v sredo, 9. septembra 2015 - deželne predsednika Sveta slovenskih organizacij Walterja Bandlja z županom občine Naborjet - Ovčja vas, Borisom Preschernom. Predsednik Bandelj, ki so ga spremljali pokrajinski predsednik SSO za Videmsko Riccardo Ruttar in člana izvršnega odbora, sicer domačina iz Kanalske doline, Anna Wedam in Luciano Lister, se je zahvalil županu za sprejem, ki spada v sklop srečanj z vsemi župani 32 občin, kjer je priznana prisotnost slovenske narodne skupnosti v FJK. Županu je nato predstavil nekaj programskih točk, ki so še posebno pomembne za SSO; med temi za Kanalsko dolino še posebno izstopata skrb za slovenski jezik in vprašanje ustanovitve nove medobčinske teritorialne unije. Župan Preschern se je takoj osredinil na šolsko tematiko. Dodal je še, da je za oba jezika dodeljenih premalo učnih ur in še manj finančnih sredstev. Wedamova in Lister sta podčrtala, da si prebivalci zelo želijo trojezične šole. Občinska sveta v Naborjetu-Ovčji vasi in na Trbižu sta naslovila na šolske in krajevne oblasti prošnjo za trojezičen pouk. Pristojni organi se na to žal niso odzvali. Zato je župan Preschern zaprosil SSO za pomoč pri ustanavljanju večjezične šole v Ukvah in za sodelovanje z ustanovitvijo delovne skupine, ki bi spremljala celoten administrativni postopek. Predsednik Bandelj se je s predlogom strinjal. Pokrajinski predsednik Ruttar pa je poudaril, da je za utrjevanje slovenske narodne zavesti poleg šole pomembno tudi delovanje kulturnega združenja Don Mario Černet. 24. oktobra letos bo združenje uradno odprlo sedež v Ovčji vasi ob prisotnosti italijanskih, avstrijskih in slovenskih predstavnikov. Predsednik Bandelj je na to slovesnost povabil tudi župana Prescherna, ki je povabilo sprejel in zagotovil prisotnost.

Znani nominiranci za nagrado Saharova 2015

Evropski parlament je za nagrado Saharova 2015 izbral šest kandidatov. Te so določili odbori za zunanje zadeve, razvoj in človekove pravice in 28. septembra jih bodo tudi uradno predstavili. Nagrado podeljujejo v spomin na ruskega borca za človekove pravice Andreja Saharova. Nominiranci so Raif Badavi (Savdska Arabija), Mesa de la Unidad Democratica (venezuelska opozicija in politični zaporniki), Edna Adan Ismail (borka proti genitalnemu pohabljanju iz Somalije), Boris Nemcov (ubiti ruski fizik in vodja opozicije), Nadja Savčenko (Ukrajina) ter žvižgači Edward Snowden (afera wikileaks), Antoine Delatour (afera Luxleaks o finančnem davčnem utajevanju) in Stéphanie Gibaud (afera, v katero je bila vpletena banka UBS).

EU slovarček: prosta trgovina v Evropi

Ena od najbolj značilnih dejavnosti EU je prosta trgovina v Evropi oziroma prost pretok blaga. To je možno od tedaj, ko so države članice EU vzpostavile enotni sistem carinskih dajatev za obdavčitev uvoza iz držav, ki niso članice EU. Po odpravi nacionalnih carin s strani držav članic EU je nastala enotna carinska služba, ki skrbi za urejen prost pretok blaga in za določene vidike varnosti za državljane EU. Cariniki v EU pregledajo skoraj 16% celotnega svetovnega uvoza, kar pomeni več kot 2 milijardi ton blaga letno in več kot 270 milijonov carinskih deklaracij.

Delo carinikov v EU je pomembno za varstvo okolja, zdravje in varnost, za preverjanje izvoza občutljive tehnologije, za odkrivanje ponarejenih ali piratskih izdelkov, za odkrivanje pranje denarja in davčnih utaj, za preprečevanje trgovine z ljudmi, z mamili, s pornografijo in z orožjem, za varovanje ogroženih živalskih in rastlinskih vrst ter za varovanje evropske kulturne dediščine.

Cariniki v EU preprečujejo in odkrivajo goljufije, ki oškodujejo državne blagajne in javni proračun. Poskusi neplačevanja davkov in trošarin se dogajajo v obliki lažnih potrdil o izvoru blaga, z goljufivimi izjavami v zvezi z davkom na dodano vrednost ter z izogibanju trošarinam.

Evropska carinska služba skrbi tudi za statistične podatke o trgovskih tokovih, s katerimi je mogoče ugotoviti gospodarska gibanja in neloyalno konkurenco proizvodom EU.

Cerkveni in družbeni antislovar (2)

B kot BEGUNCI

Z drugo črko abecede se začena mnogo zanimivih besed, a najbrž ni nobene aktualnejše od tiste, ki smo jo zapisali, čeprav sem želel sprva spet dati v obtok besedo, ki smo jo pred natanko letom dni slišali v deževni Redipulji, namreč brezbriznost. Videli pa bomo, da se tudi tako ponovno vračamo k besedam svetega očeta Franciška, ki smo jih lani slišali, pa najbrž tudi že pozabili, četudi bomo govorili o begunjih. Ob tej besedi mi pridejo v spomin točno določeni begunji, katerih pridevnik bi spet bil na "b", saj se spomnim na svoje otroštvo in na tiste, ki so k nam pribežali iz Bosne in Hercegovine, največ od tam, pa tudi nekaj seveda iz Hrvaške, zato smo jim rekli kar "bosanski begunji". Kot vemo, je tudi takrat divjala vojna,

zato se pa vračamo k besedam papeža iz pred leta dni, ko je vzkliknil: "Nikoli več vojne"! Bral sem namreč poziv melkitskega patriarha Gregorija III. (to so katoličani vzhodnega obreda, ki so po večini v Siriji in Libanonu, pa seveda v diaspori po svetu): "Menim, da poglobljena stvar ni sprejeti in gostiti begunce, temveč ustaviti spopad pri koreninah. Vsi morajo biti pri tem vpleteni, od Zahoda pa do arabskih držav, od Rusije do ZDA. To je tisto, kar vsi pričakujemo – mir ... ne besed o migrantih in ne govorov o sprejemanju. Nikdar več vojne"! Patriarh ni mogel biti jasnejši v svojih besedah, pa niti ni sam v tem mišljenju, saj se mu že leta in leta pridružujejo pravzaprav vsi iraški, sirske in libanonske škofje, če ne dodamo tokrat še, recimo, nigerijskih ali podobnih, kjer pač divja vojna. A seveda

ne prosijo, naj govorijo vsi o miru, ne prosijo za pacifizem, temveč prosijo za odločno vojaško posredovanje, brez kakih zahrbtnih interesov, da bi osvobodili trpeče ljudi. Prosijo tudi, da ne bi podlegali raznim floskulam islamistov ... Poziv torej t. i. razvitemu svetu, da ne bi bil brezbrizen do dogajanja oz. da se ne bi zanimal le za lastne interese, gospodarske in politične. Samo sprejemati begunce je bistveno premalo, a zdi se, da se iz preteklih izkušenj nismo nič naučili. Ti škofje z Bližnjega vzhoda ne pravijo, da sedaj ne bi smeli biti več gostoljubni in sprejemati, kolikor pravijo, da gre za širšo zadevo. Gotovo, begunci so pač tu in je treba zanje poskrbeti, a to so začasne rešitve, treba pa je iskati tudi dolgoročne, kamor spada tudi skrb, da bi ljudje lahko ostali v svojih deželah, ali pa se tja čim prej lahko spet vrnil, kakor je dejal kaldejski škof v Aleppu, msgr. Antoine Audo, sicer tudi predsednik Caritas Syria. On je povedal še marsikaj zanimivega, med drugim to, da ne bo nikdar rekel žal besede vsem tistim, ki gredo stran, da bi tako zaščitili sebe in

svojce, saj gredo navadno cele družine, mnoge so krščanske. Vendar pa pomeni to tudi položitev orožja pred tistimi, ki želijo uničiti sirske deželo. Težava je seveda tudi ta, da bežijo zlasti mladi: "Zelo skrb vzbujajoč fenomen, a to se dogaja tu. Pomeni, da bodo tu ostali le še stari". A spet, težava je treba zatreči v kali. "Treba je ustaviti Islamsko državo", ponavlja že več let babilonski patriarh msgr. Louis Sako, pridružujejo pa se mu vsi duhov-

ogroženo, če se ne bomo spopadli z resnično težavo. Ne gre le za bližnjevzhodne kristjane, ki jih iztrebljajo, temveč tudi za nas, če gledamo dolgoročno. Zato pravi spet msgr. Audo: "Na Zahodu pravijo, da naredijo vse, kar je možno za obrambo človekovih pravic, s tem argumentom pa tudi še naprej ohranjajo to sramotno vojno". Treba je torej pri tem vztrajati in pozivati zahodne vlade k zaustavitvi in zatrtju Islamske države in drugih džihadističnih formacij – to je pred vsako drugo geopolitično zadevo. Sicer so vse besede o sprejemanju beguncev samo hinavščina, da bi zakrili dejstvo, da nas ne zanima nič. In ne "briga" nas nič niti za t. i. socialno, temveč vedno in samo za prazne parole oz. floskule. Brezpogojno sprejemanje je položitev orožja naše družbe pred določenimi maliki, ki nam jih ponujajo, kakor je tudi odločitev za izumrtje. Načrt mora tako biti širše narave, kakor mora tudi upoštevati določena načela. Opirajoč se na pisanje prejšnjega tedna, lahko namreč zatrdimo, da sicer pride do "socialnega problema" s priseljenci, naši ljudje pa bežijo stran. To je žal resničnost, v kateri živimo. Težave se zastrujejo, mi pa jih ne rešujemo. Nasprotno, gledamo stran. Tudi zaradi tega je potem, recimo, Nova Gorica mesto v izumiranju, gotovo pa nismo edino mesto, za katero to velja. Zbudimo se že enkrat iz spanja in nehajmo nasedati neumnostim, ki nam jih povsod sejejo, pa ne samo glede beguncev.

Andrej Vončina

Kvaternica na Mirenskem Gradu

Petnajste septembra goduje Žalostna Mati Božja, ki ji je posvečena cerkev na Mirenskem Gradu. God vsako leto slovesno obhajajo na tretjo nedeljo v septembru, na kvaternico. Praznik je v preteklosti trajal več dni. Kramarji so postavili stojnice, za otroke so bili postavljeni vrtljaki. V skrajšani obliki se je praznovanje kvaternice ohranilo do danes. Letos jo bodo obhajali **v nedeljo, 20. septembra 2015**. Svete maše na ta dan bodo: ob 7. uri, ob 10. uri slovesna maša župnije Miren, ob 15.30 pete litanije Matere Božje, ob 16. uri sveta maša, ki jo bo kot gostujoči duhovnik vodil g. Renato Podbersič s somaševanjem domačih in okoliških duhovnikov, ob 17. uri praznovanje in druženje pred cerkvijo. Toplo vabljeni!

Vsakdanjost in prihodnost ter preteklost
Generacija destrukcije?

Sedim za računalnikom in listam po knjigah za izgubljenim citatom. Pozornost mi jemlje gruča otrok, ki se igra pod mojim oknom. Četudi me od časa do časa s svojim vpitjem dekoncentrirajo, sem vesel, da jih slišim. Nekaj let se okoli bloka ni nihče podil in resno sem se spraševal, ali je to že posledica digitalizacije ali zgolj slučaj, da pač v bloku trenutno nimamo otročadi. Verjamem, da je marsikomu težko razumeti, kako tega ne vem, ampak takšno je pač življenje v bloku. Živimo precej mimo drug

način bo igračo prvi raztreščil na čim več koscev. Odvije se pravo malo tekmovanje, kdo bo na bolj inovativen način in seveda prvi uničil plastično tablico. Plastika pada po tleh, meni pa vsak padec v možganih odzveni kot iskanje dogodka, ko smo kot otroci kakšno stvar uničili. Namerano. Vsekakor, če je že bilo kaj takega, je bilo zdavnaj odsluženega. Pa še iz odsluženih predmetov smo si znali narediti igračo. Tako destruktivnega trenutka, kot je bil ta, ne najdem. Ne bi si želel, da bi ta zapis

drugega, le redki, ki se poznajo že dalj časa, vemo drug o drugem kaj več kot to, v katerem stanovanju kdo biva. Pa tudi to veš samo za tiste, ki živijo pod teboj in jih celo kdaj srečaš pred vrati. Otroci, nekateri že šolarji, med njimi pa tudi mlajši, se tako glasno podijo po dvorišču. Eden izmed sosedov jim prinese nekakšne "fejk" mobilne telefone. Sosed niti dobro ne odide, že se začne tekovanje. Glas deklice, ki bi si želela, v svoji domišljiji seveda, da se telefoni uporabijo za snemanje, se izgubi med vzkliki, kdo in na kakšen

izzvenel kot eden izmed tistih, pri nas je bilo tako, sedaj je pa tako. Zgolj presenetila me je prva reakcija otrok na res ne najbolj posrečeno igračo, ki ni migala sama od sebe, ni pela, se ni premikala. Predmet kot tak, namenjen zgolj domišljiji. In le-ta v trenutku požene pol ducata ploščkov po stopnicah, tleh, v travo... kamor koli, samo da se uniči. Lahko da je bil le slučaj. Lahko pa, da bomo to generacijo kdaj označili za generacijo destrukcije. Pa bomo raje takrat modrovali, da je pri nas pač res bilo drugače.

Matevž Vidmar

Škofija Koper
Blagoslovitev in odprtje
novega škofijskega arhiva

Na novinarski konferenci ob odprtju in blagoslovu novih prostorov za arhiv Škofije Koper in drugih prostorov, potrebnih za upravljanje škofije, so sodelovali: škof dr. Jurij Bizjak, škofijski arhivar Luka Tul in ekonom Tihomir Busija. Na samem odprtju in blagoslovitvi v petek, 4. septembra 2015, je imel nagovor koprski škof dr. Jurij Bizjak.

Spoštovani gospe in gospodje, dragi gostje! Pristrčno pozdravljeni in dobrodošli na škofiji Koper, kjer smo zbrani za odprtje in blagoslov novih prostorov za škofijski arhiv in za druge dejavnosti škofije. Posebej pozdravljam vse predstavnike škofijskih arhivov naše cerkvene pokrajine in predstavnike škofijskih arhivov vseh sosednjih škofij, predstavnike ministrstva za kulturo in državnih arhivov.

(Spoštovani gospe in gospodje, cenjeni novinarji!). Samo manjši del škofijskega arhiva Koper se doslej hrani na škofiji, večji del škofijskega arhiva gradiva pa se hrani po naših župnijah, zaradi česar je gradivo težko dostopno iz dveh razlogov: ker je gradivo razpršeno po različnih krajih in ker upraviteljem župnij druge pastoralne obveznosti pogosto ne dovoljujejo, da bi arhive imeli ustrezno odprte za raziskovalce.

Z novimi prostori bosta odpravljeni obe težavi: arhivsko gradivo bo zbrano na enem kraju, arhivar pa bo skrbel, da bo gradivo še bolj ustrezno shranjeno in varovano, hkrati pa bo na razpolago javnim in zasebnim raziskovalcem, katerih število se stalno povečuje, da bodo arhivsko gradivo lahko pregledovali in ga uporabljali.

Znan je latinski izrek: "Quod non est in actis, non est in mundo. Česar ni v arhivih, tega ni na svetu"! To pomeni: Kar ni zapisano, se pozabi in izgine! Zato je nadvse pomembno, da svojo sedanjo zgodovino sproti zapisujemo, pa tudi da svojo preteklo zgodovino skrbno zbiramo in raziskujemo in jo ohranjamo. Enako znan je namreč tudi drugi latinski izrek: "Historia magistra vitae. Zgodovina je učiteljica življenja"!

Ob tej priložnosti se pristrčno zahvaljujem najprej vsem našim nekdanjim in sedanjim sosedom, ki so za novi arhiv bili pripravljali odstopiti svoja stanovanja, vsem upravnim ustanovam in posameznikom za izpeljavo ustreznih postopkov in vsem izvajalskim podjetjem in posameznikom za izvedbo različnih del ter vsem za njihovo razumevanje in zavzetost, s katero so odločno prispevali, da zdaj lahko odpiramo nove prostore za škofijski arhiv.

Zahvaljujem se tudi našemu prejšnjemu in sedanjemu arhivarju za njun prispevek in seveda našemu ekonomu za pridobitev ustreznih dovoljenj in soglasij, za vodenje in usklajevanje gradbenih dejavnosti. Prav tako se zahvaljujem MOK in tudi vsem ustanovam in posameznikom, ki ste gradnjo arhiva podprli s svojimi gmotnimi prispevki in se vaši pomoči priporočam še naprej. Prepričan sem, da bo prenovljen škofijski arhiv še okreplil tudi mnogotero sodelovanje

nam ga dajejo, da tudi v prihodnje lahko računamo na njihovo sodelovanje in pomoč.

O samem gradivu v škofijskem arhivu je spregovoril škofijski arhivar Luka Tul. V arhivu Škofije Koper hranimo gradivo, ki je nastalo pri poslovanju organov Škofije Koper, gradivo apostolskih administratur, ki so bile združene v sedanjo škofijo, gradivo dekanij in župnij, osebno gradivo nekaterih duhovnikov, ki so de-

med civilnimi in cerkvenimi ustanovami.

Zahvaljujem se Ministrstvu za kulturo za prijazno sodelovanje in podporo, ki jo nudi škofijskemu arhivu Koper. Njihove podpore smo toliko bolj veseli, ker se zavedamo, da škofijski arhiv Koper glede na ureditev in dostopnost nekoliko zaostaja za arhivi drugih škofij v Sloveniji, in smo še posebej hvaležni za upanje, ki

lovali v škofiji, ter gradivo koprškega stolnega kapitlja. Med drugim hranimo najstarejšo izvorno arhivsko listino v Sloveniji, poleg nje pa še čez 300 pergamentnih listin, 7 pergamentnih kodeksov ter 24 arhivskih škatel notnih zapisov. Skupno hranimo okrog 170 tekočih metrov arhivskega gradiva.

Do sedaj se je to gradivo dobesedno gnetlo v prostorih s skupno površino okrog

35m². Arhivske police, ki smo jih do danes imeli na razpolago, so lahko nosile okrog 110 tekočih metrov gradiva. Poleg prostorske stiske je težavna tudi dostopnost gradiva. To je namreč razpršeno po župnijah naše škofije.

Z novimi prostori, ki jih danes odpiramo, bomo lahko te težave premostili. Poleg gradiva, ki ga že hranimo, bomo lahko prevzeli še tisti del gradiva župnij, ki je najbolj iskano: matične knjige in statuse animarum ali družinske knjige. V prostorih s površino okrog 140m² bo raziskovalcem omogočeno osebno delo, za arhivsko gradivo bo dovolj prostora in pogoji hrambe bodo še boljši. Nove arhivske police bodo lahko sprejele skupno 530 tekočih metrov gradiva.

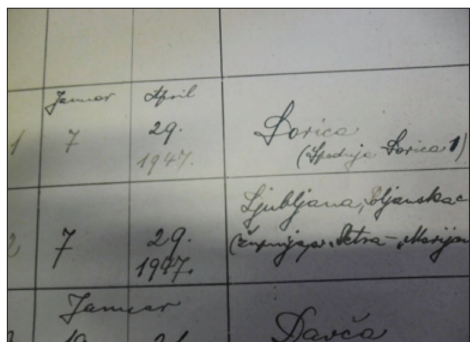
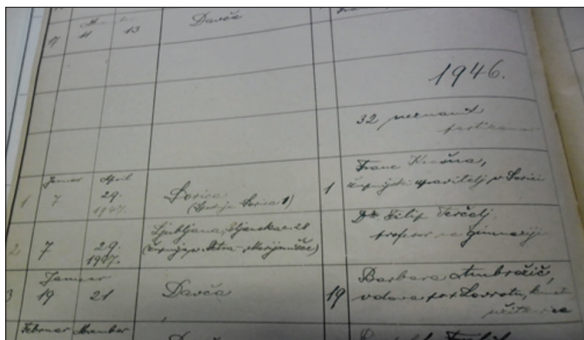
Naša dolžnost je, da arhivsko gradivo varujemo v primernih prostorih in pogojih. Tako bo ta zakladnica spomina lahko na voljo prihodnjim rodovom, ki bodo želeli pisati našo zgodovino. Uporabniki gradiva bodo lahko v našem arhivu odkrivali pomemben del zgodovine in kulture naroda, ki je živel in živi na ozemlju naše škofije. Arhivi, kakršen je naš, namreč hranijo dokumente, ki dodatno osvetlijo in razširijo naše razumevanje preteklosti in sedanosti, v kateri živimo. Pričajmo nam o družbi, v kateri so dokumenti nastali, o načinu življenja in razmišljanja v njej ter o ustvarjalnosti nekaterih posameznikov.

Na tem mestu bi se rad v svojem imenu ter v imenu prihodnjih obiskovalcev in raziskovalcev v našem arhivu zahvalil vsem, ki so s svojim delom in darovi kakor koli prispevali h gradnji in opremitvi škofijskega arhiva. Iskrena hvala in Bog povni vsem.

O smrti in pokopu Terčelja in Krašne

Vpis v mrtvaško knjigo Davče potrjuje Jureževo pričevanje

Konec avgusta 2015 sem v mrtvaški knjigi Davče za leto 1946 in dlje odkrila zapis o smrti in pokopu Terčelja in Krašne z vsemi formalnimi podrobnostmi, zlasti o datumu smrti in pokopa, o zadnjem stalnem bivališču, poklicu, točni starosti in vzroku smrti. Franc Krašna in Filip Terčelj, zahrbtno napadena in nasilno ubita, neprevidena umrla 7. januarja 1946, pokopana 29. aprila 1947, Ivan Skvarča, župnijski upravitelj (1946-1953) je opravil pokop in vpis v Liber mortuorum Davče. Podatek ves čas obstaja! Marjan Breclj ga očitno ni videl, sicer ne bi začel z legendami o prekopu, ko je OLO Kranj ukazal, naj se neznani mrličji pokopljejo. (str. 44). Po Breclju je Franc Gačnik, Skvarčev naslednik (1953-1962), zbral in ohranil podrobne podatke o Terčeljevi dušnopastirski pomoči in njegovih zadnjih dneh v Davči (str. 43). Vendar sem zaman iskala Gačnikov zapis v arhivih NŠAL, NUK, župnijski Stranje, poslednji Gačnikovi župnijski pred smrtjo 1988, in pri Gačnikovem bratu Jožetu (1. 9. 2015). Lahko bi Gačnikov zapis Breclj našel s posredovanjem Iva Kožuha, župnijskega upravitelja (1991-2007) v času priprave in izida Brecljeve male monografije o Terčelju leta 1992. Tega ne ve-

kraja uboja na pokopališče je pred odlokom OLO samoiniciativno opravila danes nam znana skupina Davčarjev v koordinaciji z župnikom Skvarčem. Od duhovnika z nazivom vice-postulatorja za Terčelja in

Krašna, kot ga mag. Bogdan Vidmar ima od marca 2010, bi pričakovali, da bo najprej poglobljeno proučil vse pisne vire in jih izpostavil, preveril vsaj župnijske in škofijske knjige v dokumentaciji, ki jo hrani Nadškofijski arhiv in Ljubljani, preden vrže v zrak kup prahu iz trte izvitih variant, v zapisniku decembra 2011, o maševanju Krašne in Terčelja popoldan 6. 1. 1946, prenočitvi pri Jemčevih, prekopu zelo kmalu po uboju, v rjuhi, to naj bi bile soriške variante, da Jemčeve ne omenim, kajti sedanjí gospodar odločno zahteva, da se najprej njih vpraša, če se o njih govori. Lansirana intriga je postala vsesplošno dominantna in megli predmet raziskave, ko pozornost odvrča od dejstev umora, prekopa Terčelja in Krašne ter prevrača v prestižno rivalstvo – katera je pot v smrt, kdo je prekopal mrliča in kdaj – na škodo naših svetniških kandidatov, ugotavljanja njih žrtvo-

Elektronski posnetek Liber mortuorum Krašna in Terčelj 1946: Umrli 7. januarja 1946. Pokopal in vpisal v mrtvaško knjigo 29. aprila 1947 župnik Ivan Skvarča.

vanja in lika. Podatek o pokopu Ivana Skvarče potrjuje 'Jureževo pričevanje', s tem poimenujem pričevanje vseh prič, ki jih Jurež navaja in že 70 let zvesto varujejo in ohranjajo vest in zavest o svetosti umorjenih duhovnikov

z okoliščinami umora in prekopa s kraja zasilnega zasutja v Štulčevem grabnu na pokopališču ob cerkvi v Davči. Seveda je moč odkriti še kak nov detalj, vendar ne diametralno nasprotnega, očitno lažnega, celo absurdnega, kot je maševanje popoldan – le s kakšnim argumentom – nič takega pred Vatikanskim koncilom 1963. Če bi Vidmar pogledal prošnjo Škofijskega ordinariata in Ljubljani za pojasnilo o pogrešanih Terčelju in Krašni z dne 4. 7. 1946 ali si prebral poročilo Primorskega Slovenca z dne 29. 8. 1946 (obe informaciji mastno natisnjeni na zadnji platnici v publikaciji *Pot v smrt*, M. Pegan samozaložba, 7. 1. 2011), bi insinuacije o zgodnjem prekopu takoj zavrnili. Če bi samo malo pomislil, da bi Skvarča, če bi že 1946 obredno pokopal ubita sobrata duhovnika, to javil škofiji, bi si Vidmar ves rom-pom-pom prihranil. Vidmar je zasejal malodušje, zapravljal vse zaupanje, veliko denarja in še več časa ob svojih 'šank' pogovorih po Davči in v Sorici.

Da v Davči ni nobenih zapisov do 1950, so meni kot samostojni raziskovalki 'kompetence' zatrjevale. Zapiso! In točno beležijo tudi prihod Krašne v Davčo! Ne k'r nek'. Prvi vpis Franca Krašne, župnika v Sorici in Davči, v mrtvaško knjigo je z dne 11.11.1945: Marija rojena Čemažar, žena Franca Šubica.

Prvi vpis Franca Krašne v krstno knjigo Davče: Franc Čemažar, Davča 49, rojen 18.11.1945, krščen 20.11.1945.

Marija Pegan, samostojna raziskovalka življenja in smrti Terčelja in Krašne

Kratke

Delavnice molitve in življenja v Novi Gorici

Delavnice molitve in življenja v Novi Gorici se bodo začele z uvodnim srečanjem v četrtek, 17.9.2015, ob 19.30 v prostorih cerkve Kristusa Odrešenika. Vabljeni!

Avtobus iz Goriške za Teharje

V nedeljo, 4. oktobra, bo na Teharjah ob 70-letnici teharskega taborišča in povojnih pobojev vsakoletna žalna slovesnost, ki bo letos 25. po vrsti. Kulturni center Lojze Bratuž iz Gorice in Krožek za družbena vprašanja Anton Gregorič sta junija organizirala avtobus, ki je udeležence z Goriškega in Tržaškega peljal na spominsko srečanje v Kočevski rog. Za jesen je padla odločitev, da bi bilo ob letošnji okrogli obletnici narodne tragedije, ki se je zgodila maja in junija 1945 in v kateri je bilo pobitih 15 tisoč Slovencev, ki ležijo neznano kje, primerno organizirati avtobus tudi za obisk spominske svečanosti v parku na Teharjah, ki ob Kočevskem rogu posebejla to najbolj žalostno poglavje zgodovine slovenskega naroda. Goriškim organizatorjem se je pridružil tudi Društvo slovenskih izobražencev iz Trsta. Avtobus bo peljal iz Gorice, s postankom na Fernetičih za tržaške udeležence, do Teharij, kjer stoji od leta 2004 spominski park, ki je osrednji državni park Republike Slovenije, posvečen žrtvam povojnih pobojev. Na njem bo spregovoril zgodovinar Renato Podbersič. Računajo, da je bilo na tem kraju in na moriških v okolici pobitih približno pet tisoč Slovencev. Na Teharjah bo ob 11. uri maša, kateri bo sledila spominska slovesnost. Žrtve, ki so jih maja 1945 vrnil iz Koroške in jih namestili v barake, ki so stale, kjer je danes urejen spominski park, so pobili ali peljali v smrt v bližnjo okolico, v Hudo jamo pri Laškem, v rudniške rove Hrastnika in Pečovnika. Udeležence bo zato po slovesnosti avtobus peljal tudi pred Hudo jamo. Obisk Hude jame bo odvisen od dovoljenja, ki ga organizatorji pričakujejo od pristojnega ministrstva, ki se na prošnje še ni odzvalo. Če do njega ne bo prišlo, se bodo udeleženci vsekakor peljali do Hude jame, tu postali, spregovorili o morišču, prebrali nekaj odlomkov in v tišini molili oz. se zamislili v enega ključnih vozlov slovenstva 20. stoletja. Sledila bosta pozno kosilo v Laškem in odhod proti domu. Vpise sprejemajo v uradu KC Bratuž od ponedeljka do petka med 8.30 in 12.30 na tel. številki (+39) 0481 531445 ali po e-pošti info@centerbratuž.org.

Krik preroka (Obtožujem!)

Iz onstranstva sv. Janez Krstnik, pozabljeni zavetnik abstinentov pred alkoholnimi pijačami, kriči: "Obtožujem alkoholne lobije vinogradnikov, predvsem pa izdelovalce žganih pijač in trgovce z alkoholnimi pijačami ter točaje, kajti alkoholne pijače povzročajo neznosno socialno nadlogo katastrofalnih razsežnosti. Ceni se od 600 do 900 mrtvih letno".

Če bi bila Slovenija pravna država, bi že zdavnaj postavila zakonodajo za omejevanje proizvodnje in distribucije alkoholnih pijač. Sv. Janez Krstnik si pomaga tokrat iz onstranstva z blaženim Janezom Evangelistom Kalanom in oba grmita usode polne besede apostola Pavla (1 Kor 6), da pijanci in nečistniki ne bodo videli nebeskega kraljestva, in pa še besede iz pisma Efežanom (Ef 5, 15-20), ko pravi: "Skrbno torej pazite, kako živite, ne kot nemodri, ampak kot modri. Skrbno izrabljajte čas, kajti dnevi so hudi. Zato ne bodite nerazumni, ampak spoznajte, kaj je Gospodova volja. In ne opijanjajte se z vinom, v čemer je razbrzdanost, temveč naj vas napolnjuje Duh: nagovarjajte se s psalmi, hvalnicami in z duhovnimi pesmimi, ko v svojem srcu prepevate in slavite Gospoda. V imenu našega Gospoda Jezusa Kristusa se nenehoma zahvaljujte Boгу Očetu za vse". / Pavel Bračko

Angleški duhovnik s srcem na Vipavskem Svete korenine

"Tu niso samo moje korenine, ampak tudi del mojega srca", je med srebrno mašo v Skriljah povedal Peter Kravos iz Leedsa.

V Skriljah na Vipavskem so imeli ponovljeno srebrno mašo, ki jo je daroval angleški študentski kaplan Peter Kravos (49). Cerkev sv. Marjete je bila premajhna za vse, maši pa je sledilo druženje z zakusko. Domači župnik iz Kamenj Rafko Klemenčič ni skrival veselja in je pozdravil tudi tri angleške somašniške kolege, ki so s Kravosom spoznavali tudi lepote Slovenije. Iz Anglije so prišli domov tudi starši, Mirko Kravos (88) - kot pove priimek - rojen v Skriljah, in njegova soproga Mimica, rojena v Bizoviku pri Ljubljani.

Njun prvorojenec Peter svojega porekla ne skriva. Ravno obratno. Na začetku svoje uradne predstavitve na spletnih straneh za študente pravi: "Rojen sem v Leedsu, kjer sem odrasel, vendar sem zelo ponosen, da moja družina prihaja iz Slovenije". Res pa je, da bi svoje prednike težko prikrikl: obrazne poteze ima podobne maminim, izrazito visok in vitek pa je kot oče. Kravos se je

tudi pri maši v Skriljah v molitvi spomnil na domačine, sorodnike in prednike. Po maši se je razveselil darila, uokvir-

jenega rodovnika vipavskega svetniškega kandidata Filipa Terčelja. Terčeljeva mama Marija Rustja je bila namreč doma iz Skrilj, njegova babica pa je bila Barbara Kravos. Skoraj gotovo gre torej za daljne sorodstvo.

Peter Kravos je bil posvečen v

duhovnika poleti leta 1990 v domači župnijski Rothwell v predmestju Leedsa, od koder naj bi izviral tudi slovit Robin Hood. Tja je prišlo tudi precej slovenskih sorodnikov, na novi maši v kraju Rotchendale pa je bil pridigar koprski škof Metod Pirih. Domačini v Skriljah sicer od konca druge svetovne vojne ne pomnijo nove maše. Kot zanimivost naj omenimo, da so slovenski gosti na obisku zelo radi jedli banane, ki so bile v takratni obubožani Jugoslaviji nekajkrat dražje kot v bogati Veliki Britaniji.

Konec letošnjega julija je imel Kravos srebrno mašo. Na slovesnosti je bil tudi njegov duhovniški sobrat Paul Grogan, ki mu je zatek na Facebooku objavil čestitko in v njej omenil čudovite spomine na Triglav. Peter Kravos, ki ljubi gore, ga je namreč pred leti vzel s sabo. Tudi ob tokratnem obisku se je povzpел pod Čaven in na spletu pod fotografijo razgleda na Vipavsko dolino objavil: "Ko pridem sem, mi vedno vzame sapo".

V nedeljski pridigi, ki jo je po-

vedal v tekoči slovenščini, se je spomnil, kako je v Jeruzalemu prvi slišal aramejščino, Jezusovo materinščino, iz ust nekega Sirca v cerkvi sv. Marka. Evangelista Marka štejejo sirske kristjani za svojega rojaka. Sirske kristjani so skozi tisočletja človeštvu ohranili Jezusov jezik, danes pa jih tako preganjajo, je poudaril Peter Kravos.

Kako se znajde katoliški duhovnik v anglikanski deželi,

smo ga vprašali. Povedal je, da v Veliki Britaniji živi precej katoličanov, še veliko več pa jih je na univerzi, kjer študira ogromno tujcev. Po podatkih BBC v Veliki Britaniji živi pet milijonov rimskokatoličanov, kar pomeni, da je vsak dvanajsti Britanec katolik. The Telegraph pa je leta 2007 objavil, da na Otoku k nedeljski maši hodi več katoličanov kot anglikancev.

Povprašali smo ga tudi glede slovenščine. Naučil se je je doma, vendar je že s štiri rimi moral v malo šolo, zato je imel stika s slovenskim jezikom manj, kot bi si želel. Danes je zaradi tehnologije in cenejših potovanj drugače, zato lahko pride večkrat v domovino svojih staršev. V severni Angliji pa večkrat priskoči na pomoč slovenski katoliški misiji pri pastoralni med slovenskimi izseljenci. Mašo za rojake so imeli večkrat tudi kar doma pri Kravosovih v Rothwellu.

Tino Mamič

POGOVOR Dekan Karel Bolčina (1. del)

“Če hočeš žeti, moraš tudi sejati”

Štandreškimi dekanom Karlom Bolčino smo se ob začetku novega pastoralnega in veroučnega leta pogovorili o bogatem delovanju v župnijah Pastoralnega območja Soča-Vipava, pa tudi o različnih aktualnih, tudi zelo kočljivih temah, ki zadevajo našo krajevno skupnost, družbo, v kateri živimo, pa tudi širšo in vesoljno Cerkev. Ker je prišlo na dan veliko zanimivih podatkov, vsebin in misli, tokrat objavljamo prvi del pogovora, naslednji teden bomo pa še drugega.

Začnimo s pastoralno. Goriški nadškof Carlo Roberto Maria Redaelli je v prejšnjem letu naslovil vernikom pastoralno pismo z naslovom: “Cerkev, ki poslušša in sprejema”. Kate- ra je vaša rdeča nit, ko načrtujete pastoralno delovanje?

Rdeči niti sta dve, ki se potem združita v eno. Prvo rdečo nit nudi škofija; ta nam daje vsako leto nekaj “klobuk” pastoralne dejavnosti, ponudi tematiko. Druga rdeča nit je pastoralna tema, ki jo prednostno čuti neko pastoralno področje. Eno in drugo skušamo potem usklajevati.

Naša prva in osnovna tema je tema Cerkev, in sicer: sodelovati s človekom, da mu je dobro tako na zemlji kakor v nebesih. To je cilj vsakega pastoralnega delovanja. Človeku pomagati pri njegovem potovanju skozi življenjsko, zgodovinsko pot na zemlji, v istem času pomagati, da svoje življenje dopolni v večnosti s Bogom.

V vašem pastoralnem območju imate posebno razvejeno katehezo: skupine za posamezne razrede osnovnošolcev in nižješolcev ter prvih dveh razredov višje šole, mladinsko skupino, skupino odraslih, molitveno delavnico, srečanja katehistov, branje Svetega pisma itd.

Če hočeš žeti, moraš tudi sejati. Če hočemo človeku pomagati pri njegovem vesplošnem razvoju, potem mu moramo stati ob strani od rojstva do smrti, ne le občasno. Zato si na našem področju prizadevamo, da bi uredili to spremstvo od rojstva do začetka osnovne šole s skupno pripravo na krst in občasni obiski družin z majhnimi otroki. Od 6. do 14. leta imamo redno verouk; to pa ni verouk v šolski obliki: to je kateheza, a ne kateheza v smislu poučevanja, ampak kateheza v smislu oblikovanja, vzgoje, pričevanja. Naše kateheze imajo veliko več dejavnosti kot učenja. Od 14. leta dalje peljemo mlade do univerze. Ko stopijo na vseučilišče, se stiki in odnosi malce zrahljajo; najprej gotovo zaradi oddaljenosti, saj ponavadi gredo vsaj v Trst in Videm, če že ne v Ljubljano ali London. Z nekaterimi ohranjamo odnose preko facebooka, tudi tako se lahko pogovarjamo.

Kdo vodi vse te skupine? Vsako izmed teh skupin vodi nekdo. Lahko je to duhovnik, katehist ali animator. Duhovnik sva v našem območju g. Renato Podbersič in jaz; za katehiste imamo tiste, ki so končali ka-

tehetsko šolo, ali starejše učiteljice, ki imajo še staro učiteljsko, ki jih je pripravljalo še na poučevanje verouka. Poleg teh imamo trenutno še okrog 25-30 animatorjev: to so lahko višješolci oz. študentje. Ti animatorji pomagajo zlasti, glede verouka, v skupinah z nižješolci; pomagajo tudi izven veroučnih ur (v poletnem središču, v Žabnicah, pri varstvu otrok med srečanja za odrasle). Poleg vsega tega imajo animatorji tudi svoja srečanja in dejavnosti. Imamo tudi starejše animatorje, npr. za skupino Karitas, za molitveno skupino itd.

Kar lahko delajo laiki, pustimo njim. Sem mnenja, da sveti krst daje vsem enako dostojanstvo in nas vse usposobi za pravo vero. Zato ima vsak kristjan pravico in tudi možnost, da se z odgovornostjo vključi v župnijsko skupnost. Seveda obstajajo določene stopnje in ravni, ki potrebujejo nekoliko večjo pripravljenost; v

“Dekanijska Karitas daje hrano, obleke in druge potrebščine približno 180 osebam ... V zadnjih letih opažamo, da se niža število priseljencev, ki prihajajo iskat pomoč, in viša število domačih”.

tem primeru skrbimo za bolj pripravljene kadre ali pa stopimo duhovniki sami na tisto mesto. Princip pa je ta: kjer lahko delajo laiki, naj kar delajo; drugič: vsi imajo pravico do sopotništva, zato vsem življenjskim obdobjem dajemo možnost sopotništva.

Kako sploh načrtujete tako bogato delovanje?

To delamo vedno skupaj. V začetku prejšnjega tedna smo imeli uvodno plenarno zasedanje pastoralnih svetov župnij našega območja. Najprej smo govorili o temi leta, ki jo predlaga škofija in je zelo zanimiva: uvajanje v krščanstvo. Prvi koraki v krščanstvo se začnejo s krstom, dopolnijo pa se z birmo. Kaj narediti med krstom in birmo? Škofijski dokument, ki je v pripravi in katerega že poznamo osnovne smernice, določa, da uvajanje v krščanstvo ni toliko v tem, da učimo krščanstvo, kolikor da vzgajamo v krščanstvo, da dajemo zgled krščanstva. Zato se bomo v tem letu spraševali: kako uvajamo mi odrasli kot skupnost otroke in mlajše rodove v krščanstvo? Kakšen zgled krščanstva jim dajemo? Ali ob spoznavanju krščanstva postanejo taki kristjani, da lahko rečejo: “Sem srečen, da sem kristjan! Se bom vključil tudi sam dejavno v krščansko skupnost?”

Kaj pa dekanjska Karitas? Kako deluje? Imate prostovoljce? Kdo prihaja iskat pomoč? Delite samo gmotno ali tudi duhovno “bogastvo”?

Štandreško Karitas, ki se je rodila pred skoraj 20 leti, smo počasi preoblikovali v dekanjsko Karitas. Opažali smo, da so zaradi gospodarske krize v vsaki župniji osebe, ki imajo težave; zato je štandreška postala obenem dekanjska, kjer se zbirajo vsi tisti, ki iz naših župnij imajo kakršno koli potrebo. Vendar na ozemlju naših župnij, zlasti v goriški občini, biva tudi veliko priseljencev, ki imajo ponavadi veliko družino, otroke, velikokrat nimajo zaposlitve. Veliko je takih, ki so prihajali in še prihajajo k nam.

Dekanijska Karitas, ki jo podpira zlasti naše področje Soča-Vipava, je uradno in dejansko odprta vsak petek popoldne in daje hrano, obleke in druge potrebščine približno 180 osebam. Med temi v zadnjih letih opažamo, da se niža število priseljencev, ki prihajajo iskat pomoč, in viša število domačih. Priseljenci, ki jim tu ne uspe najti službo, odhajajo iz Gorice; viša se število naših, ki tu ostajajo in morda izgubljajo službo. Denarja ne dajemo nikomur, pač pa kvečjemu plačujemo pristojbine. Zmenjeni smo, da to dela vsaka župnija svojim faranom, drugače bi res ne šlo. Če pride tvoj faran k tebi in prinese položnico za elektriko, plin ali karkoli, potem, če le moremo, mu plačamo.

Glede duhovne pomoči pa tako: župnijski urad v Štandrežu je odprt vsak dan dopoldne in včasih tudi popoldne. Odprt je tudi za vse tiste, ki prihajajo na pogovor s prošnjami, željami

ipd. Tudi osebe, ki prvič stopijo v Karitas, morajo nujno skozi župnijski urad, osebno do mene, da se z mano pogovorijo, da vidimo, kakšne so njihove potrebe; potem dobijo potrdilo in žig, s čimer gredo v središče Karitas, kjer jim dajo, kar potrebujejo. Naša Karitas je odprta vsak teden, navadno pa delimo vsakemu enkrat mesečno. V zalogi žal nimamo dovolj blaga, da bi ga lahko delili dvakrat ali večkrat.

Kdo vam daje, kar vi delite naprej?

Še vedno, čeprav v manjši meri kot v preteklosti, nam daje Banco Alimontare, vsedržavno združenje, ki je na poseben način prisotno v naši deželi; imamo tudi veliko dobrih ljudi, ki prinašajo neposredno v središče Karitas, kar imajo. Pred kratkim so pobirali krompir in nam ga veliko tudi prinesli. Na jesen bodo gotovo prinesli veliko sadja. So tudi osebe, ki enkrat mesečno prinesejo 100 litrov mleka ali 50 kg testenin. Tudi na zahvalno nedeljo ljudje veliko darujejo. V nekaterih trgovinah - Maxi' v Štandrežu in D-piu' v Sovodnjah - imamo košare: ko gredo ljudje na svoje nakupe, dajo nekaj tudi za Karitas; tudi tako se nekaj nabere. V druge trgovine ne gremo, ker tam imajo košare druge ustanove.

Kdor koli lahko kaj prinese, če želi. Glede oblačil in obuval bomo zlasti hvaležni za otroško blago; otroci hitro rastejo in zlasti muslimanske družine so večje od naših. Pri njih imeti 4-5 otrok ni nekaj nenormalnega! Pri nas gledajo že malo čudno tistega, ki jih ima tri ali več. Moram pa povedati, da dajemo samo čedno blago. Vsakdo je vreden, da se dostojno obleče!

Dekanijska Karitas odlično deluje. Od drugih duhovnikov naše dekanije nihče ne stopa vanjo, jaz zelo redkokdaj; vse je na ramenih laikov. Sodelavcev je od 10 do 15, središče koordinira Joana Nanut. Zanimivo, da denar ne prihaja v župnijski urad, ampak neposredno na Karitas.

In vaš misijonski krožek?

Misijonski krožek je nastal pred leti na pobudo našega misijonskega urada. Danes ga sestavlja manjša skupina zlasti gospe, ki vsako leto pripravljajo srečelov za misijone, pletejo obveze za naše misijone v Afriki, na daljša podpirajo dva bogoslovca in nekaj otrok.

Po pravici povedano je naš misijonski urad nastal, ker je pokojni msgr. Humar mene prosil, da bi mi prevzeli vsakoletno misijonsko prireditev, ko bo on umrl in ko bo razpadla Marijina družba. Takrat sem se moralno obvezal, zato odtlej naš misijonski krožek vsako leto prireja v Štandrežu misijonsko prireditev, srečelov in molitev za misijone.

Imate tudi skupino pritrkovalcev?

Naši štandreški so že starejši, gredo bolj malo na zvonik. K nam pa prihaja redno na pomoč skupina mladih iz Šempetra; na pobudo te skupine se je tudi v Štandrežu razvila majhna skupina mladih, ki so se navdušili, so pa šele na začetku poti.

In zakonska skupina? Zakonsko skupino vodi g. Rena-

“Naši mladi animatorji so zadnji dve leti res nad vse prisotni. So živahni in dejavni. Velikokrat jih spodbujam, velikokrat pa moje spodbude niti ne potrebujejo”.

to Podbersič, srečujejo se enkrat na mesec. Obstaja neka težava, ki pa zame ni težava, ker je dejstvo: v narodno mešanih okoljih je problem izbira jezika, v katerem bi se pogovarjali. V naši zakonski skupini so se odločili za slovenščino. Zato ni zraven veliko zakoncev oz. družin. To je pač dilema. Drug problem je ta, da je zlasti v zimskem času težko najti dan za srečanje. Otroci imajo že od jeseni dalje nastope, tekme itd., zaradi česar so družine zelo zaposlene in odsotne.

Obstaja tudi prava skupina animatorjev?

Imamo jo že veliko let, toda zadnji dve leti so naši animatorji res nad vse prisotni, redno sodelujejo. Srečanja imamo enkrat mesečno, oni pa prihajajo vsako soboto na srečanja za višješolce. So živahni in dejavni. Velikokrat jih spodbujam, velikokrat pa moje spodbude niti ne potrebujejo. Lepo so se izkazali tudi letos poleti. Sicer z mojo pomočjo in namigi, a sami so vodili in pripravili poletno središče za otroke. Lansko leto jih je enajst obiskalo škofjski tečaj za animatorje v Krminu. Letos jih bo gotovo več. Marsikateri mlajši me je že prosil, da bi po birni rad postal animator. Naša mladins-

ka pastorala je pastorala animatorjev.

Upam, da ne bom nikogar užalil, ker ni to moj namen... Toda velik nasprotnik animatorjev in mladinskih pastoralnih dejavnosti je žal šport. Ta pobere človeka popolnoma, vsak dan, pobere popolnoma njegovo energijo in njegov čas. Več kot tri četrt naših animatorjev se ne ukvarja s športom. Ko bi se, bi jih ne bilo pri nas. Mi je hudo to povedati, a kdor se ukvarja s športom, nima časa za druge stvari, čeprav bi rad. Če se ujemata dva dogodka, se mladi odpove animatorstvu zaradi športne tekme in nas pusti na cedilu. Šport je hvale vreden, toda na tistega, ki se resno ukvarja s športom, žal ne morem računati. Najbolj aktivni in živahni animatorji so tisti, ki nimajo opravka s športom, ker imajo čas se posvečati drugemu.

Imate tudi popoldanske pošolske dejavnosti od 6. do 13. leta?

V lanskem šolskem letu je pri nas društvo Hiša pravljic vodila župnijsko šolsko dejavnost za mladino. Letos menda iščejo drugačen način, zato pošolske dejavnosti v taki obliki ne bo. Kot župnija pa iščemo način, kako bi brezplačno nudili tako dejavnost otrokom, ki potrebujejo pomoč v šoli in si ne morejo privoščiti dijaških domov, zavodov itd. Natančnega načrta pa še nimamo.

Veliko skrb posvečate tudi pevski dejavnosti...

Vsaka cerkev ima pri nas cerkveni pevski zbor, v nekaterih primerih stalnega (npr. v Štandrežu in Sovodnjah ter na Peči), v drugih primerih občasnega. Povsod imajo redne ali vsaj polredne pevске vaje. Glede otrok pa tako: kolikor se le da, si prizadevamo za to, da vsi otroci pojejo. Imamo tudi mladinski zbor, dekleta in fante s srednje šole, ki sodelujejo pri otroških in mladinskih mašah, za praznike ob prvem svetem obhajilu in birmi. To še posebej, odkar je nadškof pisal pismo, v katerem je izrazil željo, ki je več kot samo želja, naj ob takih priložnostih ne pojejo koncertnih pesmi, ampak naj pojejo mladina. Glede otrok in mladih imamo problem pevovodij: saj so, toda so močno angažirani v svojih glasbenih dejavnostih in šolah; velikokrat si ne morejo vzeti vsega časa, ki bi ga otroci potrebovali, da bi bili dobro pripravljani. Pevske vaje niso redne, kar bi bilo nemogoče, je pa petje redni del naše kateheze.

DD / dalje prihodnjic

Dramski odsek PD Štandrež gost v Kromberku Vaški svetniki in njihova lažna moralna drža

Pod zvezdnatim nebom se je v soboto, 12. septembra 2015, na ploščadi pri cerkvi v Kromberku, oglašal prešeren smeh. Številni gledalci so uživali ob komičnih situacijah, v katerih so se znašli trije moralno vse prej kot neoporečni vaški svetniki, vneti zagovorniki “čednosti”, ki so v mlajših letih veselo skakali čez plot k “Črni Liziki”, kot magnet privlačnemu dekletu. Ko se je odselila iz vasi, je vse tri dvajset let vodila za nos, saj so ji prav toliko časa dajali “preživnino” za sina, ki ga nikdar ni bilo. Stari grehi so pricurjali na dan zaradi ljube-

zenskih pisem, ki so jih svetniki pošiljali dekletu. To je prebrisano izkoristil učitelj in dosegel, da je županova hčerka postala njegova žena. Burka Trije vaški svetniki je izšla izpod peresa nemškega avtorja Maxa Reala, v slovenščino jo je prestavil Peter Militarov, za štandreški dramski odsek pa je tekst prikojil, ga posodobil, tako da se kritično obregne ob sodobno politično realnost, in režijsko domiselno stkal Jože Hrovat, član SNG Nova Gorica. Z

drobnimi detajli je predstavi vdahnil pravega ljudskega duha, da je ohranila pridih nekdanjih veseloiger, kar je dosegel tudi z narodnimi pesmimi, ki v živo povezujejo prizore, hkrati je uprizorilvi z namigi na politično

sceno na Slovenskem pridal sodobnejši zven. Celovečerna igra Trije vaški svetniki je doživela uspešno premiero v štandreški župnijski dvorani Anton Gre-

gorčič januarja 1. 2014, a je še vedno živa in dinamična predstava, kot se je pokazalo na petkovem večeru. Igralci - z njimi so bili kot vselej tudi zakulisni “garači”, ki zvesto spremljajo njihove nastope - so se z njo povsem sproščeno predstavili na Kromberškem puntu (tku), - ki je bil po nekajletni tradiciji baje zadnji -. Prireditev je organiziralo Kulturno umetniško društvo KREA, ki prireja tudi druge dogodke.

Po predstavi se je večer nadaljeval ob glasbi Tria (oz. kvinteta) Berki in z nastopom Vipavskih tamburazev, ki so pripravili kar dolg program. Ob cerkvi, razsvetljeni z raznobarnimi lučmi, so stale “puntarske” stojnice z domačimi jedmi, ki so jih ponujale kmetije iz okoliških krajev.

SOVODNJE **Baklada krvodajalcev za hospic Via di Natale**

“Solidarnost nas postavlja pred pomembne izzive”

Na travniku ob Kulturnem domu Jožef Češcut v Sovodnjah se je v soboto, 12. septembra, proti večeru zbrala lepa množica. Združenje prostovoljnih krvodajalcev iz Sovodnje je namreč tudi letos organiziralo tradicionalno baklado; radi se je udeležujejo

Od 24. do 27. septembra v Gorici
ZSKP tudi letos na Okusih ob meji

Zveza slovenske katoliške prosvete iz Gorice, po odličnem lanskem uspehu, bo tudi letos sodelovala na mednarodni manifestaciji Okusi ob meji, ki bo potekala po goriških ulicah od 24. do 27. septembra. Tako kot pred enim letom bo šotor ZSKP v ulici Crispi, ob Trgovinski zbornici. Skupaj s stojnicami društev KD Sabotin iz Štmarje, SKPD F. B. Sedej iz Števerjana, PD Štandrež in MePZ Lojze Bratuž iz Gorice, katerim se bosta pridružili še stojnici Združenja staršev vrtca Pikapolonica iz Pevme in Vinoteke Števerjanski griči, bodo sestavili skupen prostor, t. i. slovensko vas. Ponudba enogastromskih dobrot bo raznolika. Vsako društvo bo ponudilo svoje specialitete: od predjedi, mesa do

palcačink. Tudi briških vin ne bo manjkalo. Poleg kulinarike bo poskrbljeno tudi za glasbeno razvedrilo. V živo bodo namreč nastopili razni slovenski ansambli. Pri ZSKP so zadovoljni in ponosni, da so tudi letos lahko uresničili ta skupni projekt. Zahvala gre seveda društvom, ki so pristopila k projektu, g. Albanu Marušiču družbe Spea Service, ki skrbi za tehnični del, občini Gorica, ki podpira tovrstne zamisli in je tudi letos dodelila ta lepi prostor, in g. Walterju Bandlju, predsedniku SSO-ja, ki je supervizor projekta. Predsednica ZSKP Franca Padovan vabi v četrtek, 24. septembra, ob 20.30, na odprte skupne stojnice slovenskih društev, ki bo v ulici Crispi, pred Trgovinsko zbornico.

le iz Aviana. To “ni kraj, kamor ljudje gredo umret, temveč kraj, kamor gredo preživeti na najboljši način dneve, ki so jim podarjeni”, je sklenil s pomenljivimi besedami. Tudi krajevni predstavnik hospica g. Persi se je zahvalil prisotnim v imenu združenja in še zlasti v imenu direktorice in duše hospica Carmen Gallini. Via di Natale pomaga ljudem v tragičnih trenutkih, je dejal. Bolnikom in svojem nudijo sobice in mala stanovanja brezplačno. Vse to uresničujemo brez vsakršnih prispevkov javnih uprav, vse to omogočajo baklade in drugi darovi, ki prihajajo v hospic. In vendar je g. Persi vsem zaželel, da bi ne oni ne njihovi svojci nikdar ne potrebovali doma Via di Natale. Krajši in res prijetni pohod/sprehod po vasi s svečkami v rokah je bil lepa prilika za druženje in za krajši razmislek o tem, da je že skromno velikodušno dejanje neprecenljiv dar. Večer se je sklenil s pogostitvijo vseh udeležencev.

(več fotografij na www.noviglas.eu)

G. Persi in Š. Tomsič

ne le domačini, temveč tudi ljudje z občutljivim srcem od drugod. Predsednik sekcije Štefan Tomsič je z veseljem pozdravil številne navzoče, se zahvalil kulturnemu društvu, ki je dalo na razpolago prostore, prostovoljcem Civilne zaščite in redarki občine Sovodnje. “Solidarnost v naši občini gotovo ne primanjkuje, živa je skrb za drugega in za tiste, ki niso tako srečni kot mi”, nas pa solidarnost danes postavlja pred vedno nove in “pomembne izzive, na katere se bomo morali pripraviti”, je dejal predsednik. Nabrani prispevki na večeru so bili namenjeni hospicu Via di Nata-

Kratke

SSk čestita Mari Černic

Stranka SSK izreka zadovoljstvo ob pomembnem imenovanju Mare Černic v koordinacijo Vsedravnega študijskega centra turizem za vse (Centro studi nazionale turismo per tutti). Ta vsedravnna ustanova se ukvarja s turističnim razvojem za ljudi s posebnimi potrebami. Svoj sedež ima v mestu Asti, kjer že izvajajo nekatere projekte etičnega turizma. V pripravi pa so še drugi dogodki, ki zadevajo pokrajine Piemont, Veneto, Kalabrijo in Sicilijo. Pokrajina Gorica, kjer predstavnica SSK Mara Černic zaseda mesto podpredsednice, pa pripravlja projekte, ki se bodo ukvarjali z etičnim turizmom na pokrajinskih plažah.

Vincencijev koledar društva prostovoljcev z Mirenskega Gradu

V Društvu prostovoljcev Vincencijeve zveze dobrote na Mirenskem Gradu so tudi letos pripravili Vincencijev koledar, tokrat na temo “pot”. Koledar obsega mesec od septembra 2015 do decembra 2016, vsebuje godove in praznike v cerkvenem letu ter božjo besedo za vsak dan. Prejšnjo nedeljo ga je prostovoljka - kot je že tradicija - ponudila vernikom pri sv. Ivanu v Gorici. Z nakupom koledarja lahko vsakdo finančno podpre programe društva, ki nudi pomoč otrokom, mladim in brezdomcem. V zadnjih dveh letih so nabrani prispevki, darovi od prodaje, podprli delo z brezdomnimi. Opremil so novo mizarstvo delavnico, uredili prostore za njihovo bivanje ter enemu izmed njih omogočili zaposlitev.

Društvo prostovoljcev Vincencijeve zveze dobrote deluje kot humanitarna organizacija pretežno v Ljubljani in na Mirenskem Gradu, kjer ima tudi sedež. Njegovo poslanstvo je pomagati človeku v stiski. Veliko si prizadeva za reševanje problematike brezdomstva (v Novi Gorici delijo prostovoljci tople obroke), imajo pa tudi programe v podporo družini. Več informacij: info@drustvo-vzd.si ali www.drustvo-vzd.si ali www.mirenski-grad.si.

Obvestila

SCGV EMIL KOMEL sprejema vpise za novo šolsko leto. Urnik tajništva od 9. do 12. ure in od 17. do 19. ure od ponedeljka do petka. Telefon 0481 532163, e-mail info@emilkomel.eu.

Prosvetno društvo Štandrež vabi ljubitelje gledališča, naj se pridružijo dramskemu odseku. Dodatne informacije na tel. 328 6669048 (Božidar) in 347 9748704 (Vanja).

Mešani pevski zbor Štandrež toplo vabi nove pevce v svoje vrste.

Feiglova knjižnica na Verdijevem korzu je odprta od 10. do 18. ure vsak dan razen ob sobotah.

Jus Vrh sporoča, da se prebivalci Vrha lahko včlanijo v organizacijo s pisno prošnjo, ki jo lahko naslovijo na Jus Vrh (Devetaki 26, 34070 Sovodnje ob Soči - GO) ali pa pustijo v poštnem nabiralniku SKC Danica.

Kulturni center Lojze Bratuž, Krožek za družbena vprašanja Anton Gregorčič in Društvo slovenskih izobražencev iz Trsta prirejajo v okviru Srečanj pod lipami avtobus, ki bo v nedeljo, 4. oktobra, ob 70-letnici povojnih pobojev popeljal udeležence na vsakoletno spominsko svečanost na Teharje. Sledil bo obisk Hude jame. Avtobus bo odpeljal iz Gorice, za tržaške udeležence bo postanek pri Fernetičih. O povojni moriji na Teharjah in pobitih, ki so natrpani v Barbarinem rovu, bo spregovoril zgodovinar Renato Podbersič. Informacije in prijave izključno v uradu Kulturnega centra Lojze Bratuž od ponedeljka do petka med 8.30 in 12.30, na telefonski številki 0039 - 0481 - 531445 ali po elektronski pošti info@centerbratuž.org.

ROMANJE V MEDJUGORJE bo od 2. do 5. oktobra. Prvi dan odhod avtobusa iz Rožne Doline ob 5. uri zjutraj. Prihod v Medjugorje v popoldanskih urah. Drugi dan bodo na vrsti vzpon na goro Križevac in pobožnosti. Tretji dan bodo romarji obiskali Cenacolo in hrib prikazanja. Četrty dan odhod proti domu; prihod domov v večernih urah. Slovenski in italijanski državljani potujejo z veljavno osebno izkaznico. Vpis pri g. Darku 370 3201305 ali 0481 32121, za tržaške romarje pri g. Jožetu Markuži 040 229166. Tržaški romarji stopijo na avtobus pri bencinski črpalki na Pesku.

Iščemo pridne trgače za letošnje trgatve. Tel. št. (+39) 334 9312227.

Prispevke za Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel v spomin na ravnatelja prof. Silvana Kerševana lahko nakazete na bančni tekoči račun: Banca di Civile (Via Kugy, 2, Gorica) IBAN IT 30 C 05484 12402 003 570 036 225; SWIFT CIVILT2C s pripisom: za SKLAD SILVANA KERSEVANA. Informacije na tajništvu SCGV Emil Komel, tel. št. 0481 532163 ali 0481 547569.

Resna in odgovorna medicinska sestra nudi nego in pomoč starejšim osebam. Tel. št. 00386 30 325 558.

Varujem starejše, pomoči potrebne osebe, in sicer 24 ur ali pa samo čez dan ali varstvo ponoči. Sem človek dobrega srca in imam nekajletne izkušnje! Sem upokojenka, vse ostalo (vrednotnice) in

vprašanja na št. 040 621 424 (v poštevid pride celotno primorsko in goriško območje).

Urejena in zaupanja vredna 54-letna gospa išče delo za čiščenje vašega stanovanja, lahko tudi kuhanje kosila ali odhod v trgovino. Želela bi delati za izobražene, spoštive in čustveno inteligentne osebe na območju Gorice. Lahko pokličete v dopoldanskem času na GSM: 041 787 506.

Gospa z večletno izkušnjo nudi nego in pomoč starejšim osebam za 24 ur na dan. Tel. št. 00386 40 432304.

Zanesljiva in izkušena gospa pomaga pri likanju in čiščenju stanovanja. Tel. št. 00386 40153213.

40-letna mati nudi dnevno nego starejšim na domu. Ne 24 ur. Lahko tudi kuha in pospravlja stanovanje. 3-letne izkušnje. Tel. št. 0038641390244.

20-letna študentka z izkušnjami nudi lekcije slovenščine, angleščine, nemščine ter varstvo otrok. Tel.: 0038631478807.

Urejena gospa išče delo za čiščenje in likanje na območju Gorice. Tel. št. 0038631449311.

Masaže: protistresna - relaks, protibolečinska, refleksna masaža stopal, tajska masaža itd. Zelo ugodno, blizu meje. Pokličite na 00386 40 575805.

Resna gospa s petnajstletno izkušnjo nudi nego in pomoč starejšim osebam tudi 24 ur na dan. Tel. št. 0038640484339.

40-letna mati z večletnimi izkušnjami in znanjem italijanščine nudi dnevno nego starejšim na domu (ne 24 ur dnevno) ali pomoč pri gospodinjstkih delih in kuhanju. Tel. 00386 41 390244.

RADIO SPAZIO

Vrata proti vzhodu (od 18.9.2015 do 24.9.2015)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan od 20.00 do 21.00. Spored:

Petek, 18. septembra (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditvev - Glasba iz studia 2.

Sobota, 19. septembra, ob 21. uri (vodi Ilaria Banchig): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem, rezijanskem in zilijskem narečju.

Nedelja, 20. septembra, ob 12. uri: Ponovitev sobotne oddaje Okno v Benečijo.

Ponedeljek, 21. septembra (v studiu Andrej Baucon): Narodno-zabavna in zabavna glasba - Zborovski kotiček - Novice iz naših krajev - Obvestila in večerni vic.

Torek, 22. septembra (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 23. septembra (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Kraljevska igra šah - Izbor melodij.

Četrtek, 24. septembra (v studiu Andrej Baucon): Lahka glasba - Zanimivosti iz sveta - Obvestila in večerni vic.

Kulturni center Lojze Bratuž

Krožek Anton Gregorčič

v sodelovanju s Socialno akademijo

SREČANJA POD LIPAMI

Gost večera bo

p. PETER LAVRIH OFM
slovenski komisar za Sveto deželo

Kdo so begunci in kaj se dogaja s starodavnimi krščanskimi skupnostmi na Bližnjem vzhodu?

Srečanje bo vodil zgodovinar Renato Podbersič.

Četrtek, 24. septembra 2015, ob 20. uri
Kulturni center Lojze Bratuž - Gorica

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ
ZDRUŽENJE CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV

Koncertna sezona 2015-2016

KOMORNI ORKESTER SLOVENSKE FILHARMONIJE

Barbara Jernejčič Fürst, mezzosopran
Veronika Breclj, violina

Na sporedu: L. Lebič, U. Krek, W.A. Mozart

V okviru mednarodnega festivala Kogojevi dnevi 2015

Kulturni center Lojze Bratuž
Torek, 22. septembra 2015, ob 20.30

Rezervacija in nakup vstopnic med 8.30 in 12.30 na tel. št. 0039 0481 531445 ali pa na info@centerbratuž.org

Slovensko narodno gledališče Nova Gorica Občuten poklon igralcu Tonetu Šolarju

V letošnjem juniju je po hudi, izčrpavajoči boleznih v 79. letu za vedno zapustil odrske deske gledališki in filmski igralec Tone Šolar, ki je na svoji umetniški poti odigral več kot 120 likov. Ljubezen do gledališča je v njem vzklija zelo zgodaj, saj je veliko nastopal po ljubiteljskih odrih, preden se je l. 1956 vpisal na AGRFT v Ljubljani. Po dokončanem študiju je bil najprej v Slovenskem ljudskem gledališču v Celju. V novogoriško gledališče je prišel že l. 1964, ko je bila ta gledališka hiša še polpolicna ustanova. V takratnem Goriškem gledališču je ustvaril dvajset predstav, ko se je preimenovalo v Primorsko dramsko gledališče, je v treh desetletjih (1969-1999) odigral drugih sto. Med njegove najuspešnejše stvaritve spadajo tudi liki *Temnikarja* v Povšetovi priredbi *Balade o trobenti in oblaku*, *Marjana* v Povšetovi monodrami *Izvolite, tovariš Marjan* in *Ponza* v Pirandellovi drami *Kaj je resnica?* Za to vlogo je prejel Borštnikovo diplomu na 14. Borštnikovem srečanju, v Mariboru l. 1979. Tonetu Šolarju, ki

je sodeloval tudi v številnih celovečernih filmih in televizijskih nadaljevanjih, so se v mali dvorani Slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica ob prisotnosti nekdanjih in sedanjih članov SNG (žalne seje bi se sicer udeležilo lahko kaj več igralcev in drugega osebja!) in njegove soproge, gospe Vide, poklonili v četrtek, 3. septembra 2015, popoldne. S platna na

namenili nekaj misli v spomin. Člana SNG Nova Gorica, izkušena igralka Mira Lampe Vujičić in mladi Nejc Cijan Garlati, pa sta interpretirala Srečka Kosovela *Oblaki življenja* oz. Otona Župančiča *Kovaška*. Nato so se zvrstili utrinki iz predstav, v katerih je nastopal Tone Šolar. Neda Rusjan Bric, v. d. direktorja, je ob podatku, da je Tone

Prizor iz predstave *Kaj je resnica*

malem odru je v dvorano zrl dobrodušen pogled Toneta Šolarja, ko so pred mikrofonom stopali gledališčniki, da bi mu

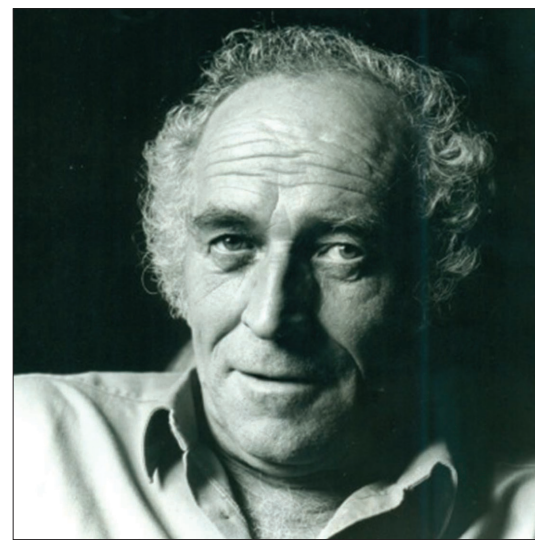
Šolar, rojen v Kropi l. 1936, v kraju, znanem po kovaški tradiciji, tudi sam bil najprej kovač, dejala: "Močen, ponosen,

trden in neizprosni je prva podoba, ki si jo zarišemo v mislih, ko nam kdo omeni človeka, ki opravlja ta težaški poklic. Vendar Tone ni bil le tisti kovač iz naše vnaprejšnje predstavnosti, temveč človek mehkega srca, ki je znal, ko je bilo treba, tudi mehko udarjati in vdahniti tudi črni gmoti del svoje duše. Bil je močna in prezentna figura, ki je svoje like oblikoval z izostrenim čutom za realistično igro, a vendar jim je vedno vdahnil tisto pravo mero čutne gledališke odmaknjeno-

sti. /... / Tone Šolar je bil človek gledališča v polnem pomenu besede. Pri vsej odlični igralski karieri ni nikoli pozabil svojih rokodelskih veščin ter nič kolikokrat priskočil na pomoč v gledališko delavnico, kjer so še danes shranjeni rekviziti, ki jih je naredil. Tone sodi med tiste člane goriškega gledališča, ki so začeli v težkih pogojih, vendar so s srčnostjo in vnemo premagovali ovire, da je gledališče obstalo in se razvilo v eno največjih slovenskih gledaliških hiš". Prav to je v svojem nagovoru poudaril tudi nekdanji direktor SNG Nova Gorica Sergej Pelhan.

"Šolar je sodil v tisto generacijo igralcev, ki so začeli ustvarjati PDG, kajti v obdobju ustanovitve Goriškega gledališča do l.

1968 je bilo polprofesionalno in igralci so morali opravljati

različne vloge, ne samo igralske. V Solkanu so morali postavljati sceno, popravljati vlake; Tone Šolar je bil še posebno sposoben izdelovati marsikateri del scene. Igralce in druge je vozil na gostovanja, ne da bi mu to posebej plačali. Skratka, bil je nosilec tistega obdobja, ko je PDG postopoma začelo rasti in tudi po njegovi zaslugi dobilo status profesionalnega in kasneje nacionalnega gledališča, dvajset let po profesionalizaciji. Zato se Toneta spominjam predvsem kot temeljnega nosilca razvoja gledališča; vedno se je zavzemal za dobre odnose, saj je gledališče skupinsko delo. Zavedal se je, da je potrebno skupaj ustvarjati, če hoče doseči kvaliteto". Osebnost Toneta Šolarja je v daljšem govoru orisal tudi nekdanji umetniški vodja Janez Povše. Iz njegovih besed se izri-

suje tudi tedanja podoba delovanja samega gledališča, ko si je še utiralo pot med polklicne umetniške hiše. Njegov poseg objavljamo v celoti, v uokvirjenem razdelku.

Igralka Nevenka Vrančič je v prisrčnih besedah obudila spomin na dveletno 'popotovanje' po širni Primorski s Tonetom Šolarjem po raznih večjih in manjših odrih, vrtcih in šolah z drobno predstavo *Slavček*, ki jo je po Andersenovih pravljici *Cesarjev slavček* priredil in režiral Marko Sosič. Šolar je v njej odigral pripovedovalca in "impozantnega kitajskega cesarja", ki so ga "občudovali otroci, pa tudi učiteljice". Na gostovanju, na katerih so sesteli kakih 120 ponovitev, so se s scenskimi elementi in vsem potrebnim odpeljali kar s Šolarjevo škodo, on je bil seveda sofer. S svojo postavo je bil Tone vedno zelo lepo sprejet, je dejala Vrančičeva in omenila Šolarjev pogreb, katerega se je udeležila v družbi nekaterih gledaliških ustvarjalcev, in se kolegu ob grobu zahvalila za "prijetno partnerstvo in prelepa doživetja z otroki ob predstavi *Slavček*, ko sva sejala Talijine iskricice v dušice naših malih gledalcev". Ob koncu je ob opozorilu mladim igralcem, naj ne pozabljajo na zgodovino Primorskega dramskega gledališča, poudarila, da je bil "Tonetov prispevek gledališču močan temelj".

Iva Koršič

Trgovski dom / Slofest tudi v Gorici Lep večer s slovenskimi ustvarjalci

V Trgovskem domu v Gorici je bil v petek, 11. t. m., zelo dobro obiskan literarni večer z razgovorom o jeziku, ki ga je vodila programistka Radia Trst A in naša kolegica Elisabetta Tomsič, z izborom svojih del pa so nastopili goriški besedni ustvarjalci Aldo Rupel, Liliana Visintin, Janez Povše in Jurij Paljk. Šlo je za uvod letošnjega srečanja Slofest, ki bo te dni potekal v Trstu, v Gorici so ga na-

pidarno biografijo, z odlomkom proze, eno pesmijo. Sovodnjska županja Alenka Florenin, njen doberdopski kolega Fabio Vizintin, pokrajinska odbornica Vesna Tomsič ter pokrajinski predsednik SKGZ David Peterin so predstavljali našo narodno skupnost, naravnost zevala je popolna odsotnost predstavnikov SSO, stranke Slovenska skupnost in nasploh drugega dela našega skupnega slovenskega občestva na Goriškem, kar tudi odraža stanje duha v današnji Gorici.

Povezovalka večera je lepo vodila srečanje, dvojezično, pravzaprav je bila prisotna tudi furlanščina, škoda, da ni bilo več italijanskih občanov, izjemno lepo pa je bilo, da so v Gorico prišli skorajda vsi slovenski besedni ustvarjalci iz Beneške Slovenije in Režije, tržaške pisatelj je zastopal Marko Sosič. Pa vendar je bil večer zelo lep, kar je najlepše ubesedil Janez Povše, ki je bral svojo poezijo v slovenskem in prvič tudi v italijanskem jeziku, ko je ob koncu večera dejal, da je "bilo vzdušje iz-

jemno lepo", večer pa skoraj magičen, kot ima poezija, tudi njegova, v sebi tisto čarobnost, ki ji uspe nagovarjati vsakogar, ki ji prisluhne. Na večeru branja poezije v Trgovskem domu bi moral nastopiti tudi David Bandelj, ki pa je bil upravičeno odsoten, ker je s svojim mladinskim zborom Emil Komel v Novi Gorici snemal novo zgoščenko. Na Goriškem imamo izjemno malo priložnosti prisluhni besednim ustvarjalcem, ki še vedno vztrajajo pri pisanju v slovenskem jeziku. Večkrat sebi in družinam jemljejo čas za nastope za v izjemni naglici ob koncu večera izrečni "hvala lepa". In naj se nihče ne čudi dejstvu, da jih je vse manj, ki so pripravljeni na tak način nastopati.

ZUT

metstili v Trgovskem domu.

Večer je bil namenjen seveda italijanskim ljubiteljem poezije in književnosti, le-teh pa na srečanju ni bilo, v zameno pa je prišel goriški župan Ettore Romoli, ki je na odprtju dejal, da še posebej pozdravlja slovenske književnike, saj si ne more predstavljati normalnega razvoja slovenske narodne skupnosti v Italiji brez razvoja slovenskega jezika, ki se najbolj odraža prav v pisanju besednih ustvarjalcev. Predsednica ZSKD Bruna Visintin in Nataša Paulin sta večer slovesno odprli sredi velikih panojev tržaških slovenskih knjižnih ustvarjalcev, ki so bili lansko leto razstavljeni na Slofestu v Trstu, medtem ko je Martina Humar lično pripravila video predstavitev goriških besednih ustvarjalcev, ki so bili predstavljeni s fotografijo, la-

Spominska svečanost za Toneta Šolarja

Dragi prijatelji, spoštovano Slovensko narodno gledališče Nova Gorica!

Žal ni tako dolgo od tega, ko smo se poslavljali od Staneta Lešana in potem od Primoža Beblerja, in že gledamo iz oči v oči hudi izgubi vnovič - od nas je odšel Tone Šolar. Šele ob takšnih nepreklicnih odhodih se zares zavemo, kaj je bila in kaj je vse storila določena oseba, kaj nam je zapustila in kaj je njen resnični pomen, o katerem se prej nismo več kot toliko spraševali. In ko se Toneta Šolarja spominjamo danes, je nemara za marsikoga bolečina nekoliko manjša, ker tega čvrstejšega igralca lahko ni bolje poznal. V zadnjem desetletju je bilo zelo malo priložnosti, da bi ga srečali, kaj šele, da bi z njim skupaj ustvarjali. Živet je šel na Koprsko in se nekako umaknil iz našega prostora. Tako na tiho, brez velikih besed in hrupa. Temu podoben je bil tudi njegov dokončni odhod: tih, brez besed, skromen, pomirjen.

In vendar je bil Tone Šolar enkratna in zelo izrazita oseba. Krepke in trdne postave, širokega zamaha rok in prepričanega glasnega govora, v katerem je bilo mogoče rahlo zaznati tisti prijazen kroparski r. Bil je skorajda silak in zelo koristne praktične narave, ki bi ji komaj pripisali tisto močno notranjo občutljivost, brez katere ni igralca in ni nobenega umetnika. Toda v silovitosti njegove pojave se je kaj kmalu dalo prepoznati presenetljivo mehko in dobrodušno, ki se je dotaknila vsakogar, kdor ga je poznal. In takšen, silovit in dobrohoten, je bil tudi na odru, takšen je bil za odrom, takšen je bil v vsakdanu s svojimi soigralci, odločen in močan, istočasno prijazen in prijeten.

Imel sem srečo, da sem z njim preživel eno najuspešnejših obdobij njegove ustvarjalnosti in se od njega ogromno naučil. Najsi je igral v Brnčičevih Med štirimi stenami, najsi je bil z Matjažem Turkom in Iztokom Jerebom eden od Martinov Kačurjev in najsi je bil res neponovljiv Temnikar v Kosmačevi Baladi, vedno me je pri njem navduševalo še nekaj: bil je namreč dosledno in zavzeto konstruktiven. Konstruktiven na vajah in izven njih, verjel je, da je za dobro gledališče in dobro predstavo potrebna strnjnost vseh, strnjnost, ki bi ji on zagotovo rekel prijateljstvo. Prijateljstvo, ki ga je izžareval pri delu na odru, v delovnih pogovorih za nov repertoar in reševanje vsakodnevnih težav, ki so neizogibni del gledališkega življenja, prijateljstvo v

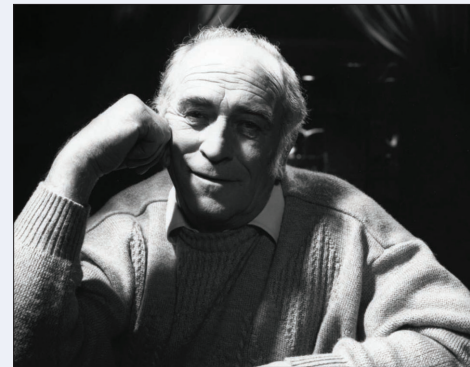
izvngledaliških stikih s kolegi. Na njemu lasten način je bil na razpolago vsem, miril je ustvarjalne in druge napetosti in obračal pozornost vseh v tisto lepo skupno delo, za katero se najbolj spleča se odločiti in prinaša najboljše rezultate. In vse to v razmerah, dragi prijatelji, ki jih ne bi rad obnavljal, saj bi lahko njegov lik in osebo na ta način potopil v tisto neprimerno nostalgijo, ki se hoče ponašati s svojim heroizmom in pri tem zvišeno poučuje igralke in igralce današnjega časa. Kljub temu pa ni mogoče zamolčati dejstva, da je imelo Primorsko dramsko gledališče pred točno štirimi desetletji, ko sem v njem nastopil svoje službovanje, osem stalnih igralcev in obupne razmere po okoliških manjših krajih - otroške

predstave so bile pozimi pogosto odigrane v dvoranah, v katerih včasih ni bilo niti deset stopinj. To zelo dobro vesta Teja Glažar in Ivo Barišič, ki sta bila del prve osmerice, to vedo Mira Lampe Vujičić, Nevenka Vrančič, Milan Vodopivec, Jože Hrovat, Bine Matoh, ki so prišli v to gledališče nekoliko kasneje - tudi po zaslugi direktorja Sergija Pelhana. To so okusili tedanji in prejšnji

sopotniki Metka Franko, Stane Leban, Sergej Ferrari in drugi. To je na svoji koži občutil tudi Tone Šolar, ki mi je mnogokrat o zares težkih razmerah na terenu pripovedoval, a nikdar protestiral, nikdar dvignil glas. Nikoli me ni obremenjeval na način, da bi mi očital krivdo, in lahko mi verjamete, da so zato omenjene težave toliko bolj legle name in sem jih potem po najboljših močeh skušal odpravljati. To je bil Tone Šolar in takega se bom vedno spominjal, oseba, katere vrednosti se zares zaveš, ko je ni več tukaj in se vprašaš, zakaj je morala enkrat za vselej oditi.

In če bi ob tem tukajšnjem obhajanju tvojega slovesa od nas, dragi Tone, želeli s temi skromnimi besedami izraziti svojo hvaležnost za vse, kar si za nas storil, kar si storil za to gledališče, ki je postalo Slovensko narodno gledališče Nova Gorica, potem bi nemara rekli takole: hvala ti za vse, hvala ti, ker si bil tako trden stebel v res zelo težkih začetnih letih te gledališke hiše, v letih, ki jih ni bilo lahko prebroditi. Hvala ti za tvojo trdnost, hvala ti za prepričanje v vsakokratni srečni umetniški iztek in najmanj v taki meri hvala ti za tvoje prijateljstvo. Prijateljstvo, ki te bo preživelo in bo za vedno ostalo v našem srcu in spominu.

Janez Povše

Kratke

MLADIKA 6/2015

Pred kratkim je izšla nova, šesta številka revije Mladika v letu 2015. Uvodne misli iz članka Čas nam neusmiljeno jemlje moči so tokrat namenjene položaju slovenske manjšine v Italiji. Uvodničar po eni strani pozdravlja odprtje novega Tržaškega knjižnega središča v samem mestnem centru, ki je nastalo kot

sad sodelovanja med tržaškima založbama (Mladika in ZTT), toda pod okriljem obeh krovnih organizacij, s podporo Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu ter z blagoslovom Ministrstva za kulturo. Po drugi strani pa ugotavlja, da

“spremembe, ki se napovedujejo tako na deželni kot na vsedrjavni ravni, glede upravnih in zakonodajalnih vprašanj, pričajo, da so odgovorni politični krogi dokončno odločili, da se ne bodo ozirali na pričakovanja in potrebe slovenske manjšine, niti na tiste, ki jih zagotavlja zaščitni zakon, kaj šele tiste, za katere jamčijo mednarodni dogovori”. Uvodničar sklepa svoje misli, rekoč, da če kdaj, je zdaj še kako primerno in potrebno, da slovenska diplomacija zastavi svojo besedo.

Revija ponuja tokrat veliko literarnega branja. Sledijo namreč novela *Virtuti & Musis 1949* Jožeta Kurinčiča, ki je bila priporočena na 43. literarnem natečaju revije Mladika, pesmi Milana Dolgana Končuje se lepo vroče poletje in Čestitka ter cikel pesmi Jesenski utrinki Metke Kacin Beltrame, ki je bil prav tako priporočen na literarnem natečaju revije.

Novo nadaljevanje ponujajo Vtisi in zapisi s turneje Tržaškega okteta po Argentini leta 1993, ki jih piše Boris Pangerc. V rubriki o umetnosti Mojca Polona Vajpotic piše o slogu bidermajer, ki je v 19. stoletju zaupel predvsem pohištvo in slikarstvo. V rubriki duhovna obzorja so misli o sreči in njenem bistvu. V rubriki o numizmatiki Mitja Petaros piše o zbirateljskih kovancih, ki jih je Republika Slovenija izdala ob 500. obletnici prvega slovenskega tiskanega besedila, to so besede “Leukhup, leukhup, leukhup, leukhup woga gmaina”, besede slovenskih puntarjev, ki so bile leta 1515 natisnjene na letaku v nemškem jeziku.

Časnikar Saša Martelanc, avtor številnih besedil pesmi narodno-zabavne glasbe, se spominja preminulega prijatelja, svetovnega glasbenika Slavka Avsenika v prispevku z naslovom *Veter nosi moje pesem*.

Na zadnjih straneh revije, v rubriki Antena, so novice iz zdomstva, zamejstva in matice.

Galerija Rika Debenjaka v Kanalu / Razstava del Andreja Jemca
Od tukaj do onkraj

V petek, 4. septembra 2015, so se na Kontradi v Kanalu začeli 36. Kogojevi dnevi, tj. mednarodni festival sodobne slovenske umetnosti. Kot je tradicija, je bilo na uvodnem večeru, ki se ga je udeležila ministrica za kulturo Republike Slovenije Julija Bizjak Mlakar, tudi odprte likovne razstave. Tokrat se v Galeriji Rika Debenjaka v Kanalu s svojimi deli predstavlja slikar Andrej Jemec. Umetnika in njegovo ustvarjalno pot je na odprtju predstavila dr. Verena Koršič Zorn. Njene predstavljene misli objavljamo v celoti.

Spoštovani, Kogojevi dnevi že vrsto let povezujejo obmejni prostor v skupno kulturno krajino, v kateri se obsoški, tržaški, goriški in beneškoslovenski miselni vzorci prepletajo v enotno stremenje po duhovnem napajanju in odžejanju z glasbenimi in likovnoumetniškimi napoji. Po utečeni navadi se ta imenitna kanalska glasbena srečanja začenejo z likovno razstavo. Letos je v Galeriji Rika Debenjaka izreden gost, eden vrhov slovenske sodobne ustvarjalnosti, vsestranski umetnik, akademik Andrej Jemec. Andrej Jemec je s svojim ustvarjalnim talentom osvojil likovne kritike domala po vsem svetu. Njegova dela bogatijo pomembne umetnostne ustanove na vseh koncih našega planeta, on sam pa ostaja trdno ukoreninjen v naši lepi domovini, v bližini Prešernove Vrbe, v objemu Julijcev, v prečudoviti naravi, ki ga še danes hrani in navdihuje duhovno, ustvarjalno in življenjsko.

Prešernovemu nagrajencu, dobitniku neštetihih prestižnih mednarodnih in domačih nagrad in priznanj v življenju ni bilo mehko postlatno. Marsikatera težka, obremenjujoča življenjska preizkušnja je že v njegova otroška leta vtisnila neizbrisne sledove, a ga po drugi strani utrdila za pot skozi življenje in ga izoblikovala z vrlinami, ki odklikujejo njegovo človeško in umetniško osebnost. Skoraj šest desetletij Andrej Jemec plemeniti slovensko in svetovno umetnostno zakladnico. S svojo pokončnostjo in neizmerno vero v svobodo misli je z nekaterimi kolegi veliko pripomogel k izmikanju akademijskega študija od vsiljenega vseobvladajočega socialističnega realizma, ki je zaviral pristno, iskreno ustvarjalnost. Študij pri velikih mojstrih Mariju Preglju, Gabrijelu Stupici, Riku Debenjaku in Božidarju Jakcu je bil Jemcu dobra popotnica za nadaljnjo umetniško rast. Že leta 1964 je namreč Andrej Jemec v Tokiu prejel prvo veliko mednarodno nagrado za grafiko; slovenska grafična ustvarjalnost si je zanesljivo utirala pot v sam vrh svetovnega umetnostnega prizorišča.

Vse, kar je umetnik doživel in kar doživlja še danes, kar se dotakne njegove občutljive duše, skrbno in premišljeno zлага v svoj notranji arhiv, da bi ob pravem trenutku lahko iz tega vzklikla umetniška izpoved. Iz njegovega raz-

vejenega umetniškega izražanja, ki zaobjema slikarstvo, grafiko, risbo, tapiserijo, kiparstvo, mobilne objekte, je bilo za tokratno razstavo odbranih nekaj slik in risb zadnjih dveh desetletij. Nabor slikarskih platen nam kljub številni omejenosti ponuja širok in zanesljiv vpogled v umetnikov ustvarjalni svet zadnjih let, v katerih se odražajo tudi težnje celotne slikarjeve prehojene poti. Poimenovanje razstave *Od tukaj do onkraj* je povzeto po naslovu slike, ki ponuja zelo široko, večplastno interpretacijsko polje. To širino lahko zasledu-

Andrej Jemec (foto JMP)

jemo v razstavljenih delih, s katerimi se avtor dotika obsežnega loka svojih razmišljanj, od pestre vsakdanjosti človeka, obremenjenega z najrazličnejšimi dolžnostmi in zadolžitvami, prijetnimi in neprijetnimi doživljaji in občutji, zapleti in razpleti, do bolečih pretresov, ki so usodno zaznamovali svetovno in domačo zgodovino, pa do globokih eksistencialnih vprašanj, v vrtincu katerih se prej ali slej znajde vsako človeško bitje, ali preprosto do čudenja pred veličino in lepoto narave in prostora, nedoumljivega vesolja. Torej od vidnega sveta v nevidne dalje, od konkretnega dogodka do občutij, od zunanjega vtisa do notranjih vzgibov, od znanega v neznanu, od fizičnega v metafizično, od tukaj do onkraj. Abstraktna smer umetnika zavezuje že od zgodnjih poakademijskih let in ga priteguje še danes, čeprav včasih na slikah zasluhljivo odmev konkretnih znakov, pisave, posameznih črk, fito – in zoomorfni oblik. V odkrivanju avtorjevega slikarskega sveta, v razumevanje njegovih metaforičnih in simbolnih domislic, v globino njegovih občutij, v razsežnost njegovih etičnih in moralnih imperativov pa nas zanesljivo vodijo skrbno domišljeni naslovi del. Poudariti je treba izredno ubranost med-

vsebinsko povednostjo slike in izbranimi barvnimi toni, pri čemer se odražajo poleg poglobljene misli av-

torjev prirojeni estetski čut, pretanjena občutljivost za govorico barv ter obsežno teoretsko znanje.

Od slike do slike se spreminja tudi slikarjev rokopis: od starejših del z bolj enakomernimi nanosi barve, tudi monokromnim stopnjevanjem, od skoraj prosojne barvne tenčice in liričnega pridih, se umetnikov ustvarjalni zanos razvname v žarečem plesu živih toplih barv - kot slavospev veselju in veri v vse, kar je lepo in dobro - in se zresni s paletno hladnih tonov v pastoznih nanosih z reliefnim učinkom, ki dajo slikam epsko veličino in moč, pa čeprav na malem formatu. Vsaka barvna poteza je kljub dozvednemu neredu skrbno premišljena, slikarjeva roka dodeli vsaki barvni piki, vsakemu barvnemu madežu, razliti ali škropljenju svoj prostor in izpovedno vlogo. Barvnemu razkošju se pridružuje svetloba, nepogrešljiv element Jemčeve umetnosti. Naj se pojavi kot žarek iz ozadja slike, naj prodira skozi barvno omrežje slikovnega površja, naj kot barvna lisa plane čez temno platno, naj kot utrinek obvisi na gostem barvnem sloju, vedno bogati delo s pridihom pravličnosti, sproščeniosti, neskončnega prostora, odrešilnega izhoda iz teme, optimistične naravnosti. Svetloba daje vidno obliko stvarim, v simbolnem ključu pa pomeni še veliko več. Svetloba je umetnikova muza, njegove besede jo enačijo s svobodo, z življenjskim dihom. Med razstavljenimi deli je tudi vrsta slik, na katerih lahko razberemo obris križev; nekateri se v barvnih prelivih in kontrastnih barvah navezujejo na umetnikova raziskovanja ton-skih kombinacij, povezanih z metaforično simbolnim razmišljanjem, nekaj pa se jih navezuje na temne čase izpred sedemdesetih let, na rdeč madež, ki do danes še ni bil izbrisan. Umetniški sladokusci se bodo razveselili risb, ki jih je sicer le za vzorec, a dovolj, da si lahko ustvarijo predstavo o Jemčevi risarski spretnosti in dojemanju risbe kot enega možnih izraznih načinov. Navadno risbe enačimo s skico, ki jo umetnik uporabi za nadaljnjo obdelavo ali kasnejše delo, a ni vselej tako. Risba lahko zaživi kot samostojen subjekt z enakovredno umetniško izpovednostjo. V tako kategorijo sodijo tudi Jemčeve risbe: kompozicijsko uravnoteženi miselni utrinki z globoko, bolečo, predirljivo vsebino, prevedeni v vidno podobo s trepetajočo, ostro lomljeno linijo izražajo umetnikovo jasno in pretehtano razmišljanje o tragiki naše polpretekle zgodovine.

Ljubitelji umetnosti bi radi že sedaj obvestili, da se bo razstava kasneje preselila čez državno mejo v Gorico, kjer bo v dopolnjeni obliki na ogled v Kulturnem centru Lojze Bratuž. Umetniku, akademiku Andreju Jemcu pa smo hvaležni za izjemno umetniško doživetje, za globoko sporočilnost njegovih del, za svetlobo, ki izžareva iz njegove človeške in umetniške osebnosti. Hvala!

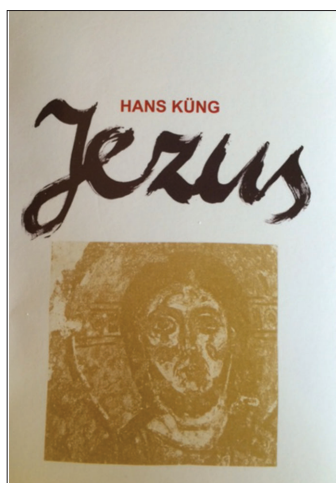
Hans Küng / Jezus

Bog od človeka ne zahteva herojstev

Nemški teolog Hans Küng si je s svojimi izjavami in pisanjem nakopal nemalo nevednosti pri cerkvenem vodstvu kot tudi vsaj v delu krščanskega sveta nasploh. Njegova mladost je potekala v katoliški družini v švicarskem mestecu Suresse. Maturiral je v Luzernu in potem sedem let preživel v rimskem zavodu Gregoriana-Hungaricum. Bil je posvečen v duhovnika in novo mašo je imel v baziliki sv. Petra, kjer je prvič pridigal skupnosti papeževih švicarskih gardistov. Na inštitutu Institut Catholique v Parizu je končal doktorski študij z disertacijo o protestantskem teologu Karlu Barthu. Dve leti je bil nato kaplan v Luzernu in leta 1960 je pri dvaintridesetih letih postal profesor katoliške teologije na univerzi v Tübingenu. Tam sta predavala skupaj s papežem Ratzingerjem in bila tudi velika prija-

telja. Na povabilo Janeza XXIII. je bil ekspert na 2. vatikanskem koncilu 1962 – 1965. Dvajset let je predaval teologijo v Tübingenu in leta 1979 mu je bilo odvzeto cerkveno pooblastilo za poučevanje na teoloških fakultetah. Ostal pa je še naprej na tamkajšnjem Katoliškem inštitutu, kjer je še danes. Küngova posebnost je ta: kljub sponzi, da ne sme predavati na katoliških teoloških fakultetah, je ostal katoliški duhovnik in profesor ekumenske teologije. Vedno priznava papeštvo kot pastoralno Petrovo službo, hkrati pa vztrajno zahteva radikalno reformo le-te. Njegova duhovna domovina, kot sam pravi, je “katoliška verska skupnost”. V svojem pisanju stalno poudarja, da je naše krščansko merilo Jezus s svojim oznanilom, svojim ravnanjem in svojo uso-

Künga danes marsikdo zavrača, in

ker v cerkvenih krogih ni zaželjen, ga tudi ne berejo, saj navadno imajo bralci do njega neki odbijajoč odnos. Res pa je tudi, da, če se potrudimo in odpremo katero od njegovih knjig, kljub predsodkom, ki so ob piscu, pridemo do zanimive ugotovitve. Stil pisanja ni “trdo nemški”, ki ga navadno zasledimo zlasti pri teoloških piscih s tega govornega področja, ampak se nagiba na “francosko mehko”, ob zahtevnem tekstu postane namreč pisanje privlačno, razumljivo in pritegne tudi zelo zahtev-

nega bralca.

Delo, na katerega se nanaša ta zapis, opisuje Kristusa. O tem pisec pravi: “Lik Jezusa mi je postal resnično zanimiv šele, ko sem ga spoznal po sedmih rimskih letih s pomočjo moderne biblične znanosti s perspektive njegovih prvih učencev, ko Jezus nastopa in ostane realna zgodovinska oseba. Bistvo krščanstva ni v abstraktno dogmatičnem ali splošnem nau-

ku, ampak je živa zgodovinska osebnost, to je Jezus iz Nazareta. Na podlagi bogatega bibličnega gradiva v času dveh desetletij sem vse to strnil v to knjigo. Najbližji mi je bil Markov evangelij in Govor na gori, saj sem o vsem tem najprej meditiral, pridigal in končno to tudi strnil v knjigo /.../ Krščanski model življenja je preprosto Jezus iz Nazareta. Jezus Kristus je temelj pristne krščanske duhovnosti. On je izzivalen življenjski model, naš odnos do sočlove-

ka in do Boga. Milijonom ljudi po celem svetu je postal kašipot in življenjsko vodilo.

Se kdaj sprašujete: ‘Kdo je kristjan?’ ‘Ne, tisti, ki govori ‘Gospod, Gospod...’, ampak kristjan je tisti, ki na svoji čisto osebni življenjski poti - vsak človek ima svojo življenjsko osebno pot - spozna in doume, da se bo praktično ravnal po nauku Jezusa iz Nazareta. - Več ni potrebno!’

“V hoji za Jezusom Kristusom lahko človek v današnjem svetu resnično človeško živi, ravna, trpi in umrje: v sreči in nesreči, življenju in smrti ga drži Bog in je v pomoč ljudem.”

Zanimivo, Küng jasno piše: “Moje in marsikatero drugo življenje z vsemi vzponi in padci in tudi mojo lojalnost do Cerkve in mojo kritiko do Cerkve lahko razumete samo od tu dalje; vodilo nam mora biti Jezus iz Nazareta!”

Ko se tako soočamo s to Küngovo knjigo, naletimo v njej na zelo zanimive, preprosto napisane odgo-

vore, ki nas ne samo prepričajo, ampak tudi vzpodbudijo. “Bog nam omogoča spreobrnjenje iz vere, nov začetek po svojem evangeliju in svojem odpuščanju. Bog od človeka ne zahteva herojstev. Človek lahko živi svoje življenje iz zaupne hvaležnosti tistega, ki je našel zaklad na polju in prejel dragocen biser /.../ “Knjigo končuje z besedami: “Vprašali smo se: Zakaj naj bi bili kristjani? Šele sedaj bo razumljivo. Še enkrat bom odgovoril kratko in strnjeno: “V hoji za Jezusom Kristusom lahko človek

v današnjem svetu resnično človeško živi, ravna, trpi in umrje: v sreči in nesreči, življenju in smrti ga drži Bog in je v pomoč ljudem.”

(Knjigo je izdala založba Znamenje – Petrovčev – 2015)

Ambrož Kodelja

S 1. strani

Dobra izkušnja ...

... kar se je pri vas tudi zgodilo...

Na našem občinskem področju je nastanjenih 66 pribežnikov oziroma prisilcev azila. Bivajo v dveh strukturah na Fernetičih. Ponavljam, da smo za njihovo prisotnost izvedeli šele potem, ko so bili že nastanjeni. Prefekturo sem opozoril, da bi si v prihodnje želeli več komunikacije. Razumem, da smo v kritičnem času, a vseeno zahtevamo več sodelovanja. Prav tako pričakujem, da bi si to breme bolj pošteno porazdelile vse

“Poudarjam pa eno: razumem položaj prebivalcev Fernetičev, ki so se dejansko čez noč znašli v povsem predrugačenem demografskem in etničnem okolju! V isti sapi pa dodajam, da prihod teh oseb nikakor ne bremeni občinske blagajne”

ostale občine po državi. Dejansko je danes število beguncev na Fernetičih enako številu avtohtonega prebivalstva: njihovo število predstavlja namreč 8% celotnega občinskega prebivalstva. Tako navržene številke lahko na prvi pogled vzbudijo skrb, večjih problemov pa doslej nismo zabeležili. Poudarjam pa eno: razumem položaj prebivalcev Fernetičev, ki so se dejansko čez noč znašli v povsem predrugačenem demografskem in etničnem okolju! V isti sapi pa dodajam, da prihod teh oseb nikakor ne bremeni občinske blagajne: njihova prisotnost na repentabskem področju ne zahteva od občanov nobenega dodatnega stroška.

Kako so se temu vprašanju odzvali prav občani? Ali se je slovenska specifična območja na kakšen način prepoz-

nala v tem problemu?

Strah, ki ga evropski človek čuti zdaj, je zaznati tudi pri nas. Gre za bojaznen pred drugačnim in drugačnostjo, za strah pred težko oprijemljivimi situacijami, ki oblastem lahko kaj kmalu zbežijo iz rok ... Verjamem pa, da moramo priseljenstvo obravnavati z ustrežno politiko, beguncem pa nuditi primerne strukture, saj bi neorganiziran bivanjski oziroma nastanitveni režim botroval velikim problemom.

Koliko časa bodo priseljenci ostali pri vas in kam bodo nato odšli?

Vsi naši 'gostje' so prosilci azila, to pomeni, da morajo najprej urediti vse birokratske obveznosti, ki jih določa zakonodaja. Časovni termini so od primera do primera različni: recimo, da splošna začasna nastanitev za tovrstno tipologijo migranta gre od 10 mesecev do poldruga leta.

Katere narodnosti so priseljenci, ki živijo na Fernetičih?

Vsi so Afganistanci moškega spola iz mesta Jalalabad in njegove okolice.

Kako menite, da se te osebe počutijo pri vas?

Fernetiči so že sami na sebi odročen kraj. Avtobusnih povezav z mestom je malo in zato, če nimaš svojega prevoznega sredstva, se na tem robu našega občinskega ozemlja počutiš 'osamljenega'. Nekateri se do Opčin odpravljajo peš, sama organizacija ICS pa ponuja prosilcem azila prevoz, a le v nekaterih primerih. Slišal sem nekaj kritik na račun dejstva, da so te osebe take in drugačne, da tavajo cele dneve brez cilja, da so ves čas zaptajeni v svoje telefončke. Zato poudarjam tole: njihov status je začasen, so v prehodnem obdobju svojega življenja. Dejstvo, da so njihove obleke podobne našim, potrjuje, da ne prihajajo k nam iz bogve kakšnih geografskih leg, temveč s področij, kjer je normalno življenje

onemogočeno zaradi določenih razlogov. In še o telefončkih: to sredstvo je edina vez, ki jim omogoča stik z družino. Omenil sem, da so prosilci azila, nastanjeni na Fernetičih, moški: iz razlag, ki smo jih prejeli, sestavljajo val izseljencev te države zlasti mlajše generacije moškega spola, da bi se izognile državljanski vojni na domačih tleh. Njihove družine načrtno spodbujajo izseljeniško politiko, da bi svoje potomce rešili prisilnega regrutiranja te ali one strani v vojni. Povedali so nam, da so doma živeli v stalnem strahu pred smrtjo: ko si zvečer zatisnil oči, nisi vedel, ali se boš jutraj zbudil; ko ti je šel otrok v šolo, nisi vedel, ali se bo vrnil domov ...

Nekateri pribežniki so vzpostavili dejaven odnos do občine in okolja, ki jih je sprejelo ... Ali bi nam lahko kaj več o tem povedali?

Občina Repentabor je nosilka posebnega štirimesečnega programa, ki smo ga izdelali na podlagi deželnega razpisa, namenjenega negovanju okolja in javnega zelenja. Na ta program se je odzvalo petnajst prostovoljcev - azilantov. To število smo razdelili na skupine, vsaka šteje od štiri do pet oseb. Vsi so že opravili tečaj varstva pri delu, prejeli so sicer tudi minimalno delovno opremo. Konec julija so bili že na delu v pomoč naši občinski službi, ki skrbi za ta resor; pred nedavnim so na primer uredili zunanjiščino občinskega šolskega objekta, preden so učenci začeli pouk.

Poudarjam dvoje: še enkrat to, da naši ukrepi nikakor ne bremenijo občinske blagajne. Drugič: priseljenci, ki so sprejeli to nalogo, nikakor niso zasedli delovnih mest, ki bi pripadala domačinom: njihova pomoč je povsem prostovoljna, saj opravljajo naloge, ki bi jih drugače prostovoljno morali izvajati člani, denimo, civilne zaščite! Poteza je še toliko bolj posrečena glede na dejstvo, da je na tem okoljskem področju zaradi pomanjkanja osebja dejaven le en sam občinski uslužbenec. Pomoč, ki nam jo nudijo naši začasni gosti, je zato v takih okoliščinah izredno dobrodošla, po drugi strani pa ta predlog konkretno potrjuje naše pričanje, da sta aktiven odnos

do okolja, ki te začasno sprejme, in delo kot tako izraz krepitve človekovega dostojanstva. Gre torej za neke vrste obojestransko 'uslugo'.

Ali menite, da mediji poročajo 'neutrarno' o tem problemu ali načrtno

“Njihove družine načrtno spodbujajo izseljeniško politiko, da bi svoje potomce rešili prisilnega regrutiranja te ali one strani v vojni.”

netijo bojaznen ...

... načrtno netijo bojaznen!

Mislite na krajevne medije ali na državne?

Na skorajda vse medije. O prej omenjeni dobri praksi, bodisi v naši občini Repentabor bodisi drugod po Italiji, mediji sploh ne poročajo: govor je le o negativnih posledicah priseljeništa, o dobrih izkušnjah pa ni ne duha ne sluha. Resnici na ljubo, naši slovenski mediji so imeli do tega vidika pozitiven odnos, italijanski pa sploh ne.

Glede na to izkušnjo, kako gledate na prihodnost občine Repentabor?

Prizadevamo si, da bi se število pribežnikov, nastanjenih na našem občinskem območju, vsekakor zmanjšalo. Menim, da bi bolj sorazmerna porazdelitev migrantov med vse občine zmanjšala pritisk na zgolj nekatere. Naša občina sodi med najmanjše: zato ni prav, da prenašamo glede na naše zmožnosti tako veliko breme, drugi pa ne. Pri tem ne mislim samo na ostale občine tržaške pokrajine, ampak tudi na občine v Furlaniji. Zagotavljam sicer, da bo naša krajevna upravna enota vsekakor pripravljena prispevati svoj delež tudi naprej.

Ali so pribežniki nastanjeni tudi v ostalih občinah tržaške pokrajine?

So, a točnega števila ne poznam. Pribežniki so tudi v občini Devin-Nabrežina in, jasno, v Trstu.

Pa obrnimo stran. Pred nekaj meseci ste postali pokrajinski tajnik SSK za Tržaško. Zakaj ste sprejeli ta izziv, na katerih temeljih bo slonela vaša politika?

Izziv sem sprejel zato, ker sem prepričan, da je bila situacija stranke na Tržaškem potrebna osvežitve zlasti glede na nove izzive, ki prihajajo in bodo še prišli v prihodnosti. Glede na sunkovite spremembe, ki se porajajo v današnji politiki na krajevni in deželni ravni, potrebujemo neki pristop, ki je bolj dinamičen. Verjamem, da bomo na tej podlagi in s pomočjo mlajših sil, ki so pristopile k pokrajinskemu tajništvu, dali novega zagona stranki lipove vejice v Trstu. Prav tako sem prepričan, da je za zaščito naših narodnih pravic še vedno najbolj učinkovita etnična stranka: Slovenska skupnost to je!

Po deželni reformi krajevnih uprav se z izjemnim stanjem na politični ravni ukvarjate zlasti župani okoliških občin ...

Pri pisanju statinov so pogovori med župani pokazali predvsem krhkost samega zakona oziroma majave temelje, na katerih je nastal. Sam zakon ni na primer v svoji osnovi predvideval obstoja slovenske manjšine na deželnem ozemlju in zakonskih določil (državnih in mednarodnih), ki nas ščitijo: ta negativni razplet žal še kako dobro poznajo Slovenci na Goriškem in Videmskem. Hvala Bogu nam je za Julijsko medobčinsko teritorialno unijo uspelo sestaviti statut, ki bo dopuščal manjšim okoliškim občinam precejšnjo avtonomijo. Ta statut dejansko pomeni model, ki smo ga že uporabljali v sklopu medobčinskega združenja Morje Kras, ki je združevalo vse občine naše pokrajine razen tržaške. Statut JMTU je dober, moči moramo sedaj usmeriti v spremembo zakona samega, ki je - ponavljam - v osnovi napačen, saj ne upošteva zakonskih določil, ki so namenjena tistim enotam, kjer živimo Slovenci!

Še nekaj glede priseljencev: ali so bili vpleteni v kakšen neljub dogodek v tem času, ko so nastanjeni na Fernetičih?

Kar je meni znano, niso!

Kratke

Privedite ob jubileju slovenskega radia in televizije pri Deželnem sedežu Rai za FJK

RAI - Deželni sedež za FJK vabi v **nedeljo, 20.9., ob 20.30** v Kulturni dom v Trstu na jubilejni večer ob 70-letnici Radia Trst A in 20-letnici Slovenske televizije. Nastopil bo Big band RTVSLO pod vodstvom Lojzeta Krajncana s pevskami Marto Donnini, Martino Feri, Kristino Frandolič, Aniko Horvat, Tinkaro Kovač, Demetro Malalan, Andrejko Možina in Ylenio Zobec, ki bodo izvajale program najlepših slovenskih popevk. Vstop prost do zasedbe mest.

Versko slavje na Katinari

V nedeljo, 20. septembra, bo v Lonjerju ob 16. uri vsakoletna daritev svete maše v kapelici Sočutne. Preteklo nedeljo je bila pri kapelici Kraljice miru na Katinari zelo lepo obiskana sveta maša na prostem. Sodelovale so narodne noše. Kapelico je postavil leta 1939 Marčelo Nadlišek, čigar potomci skrbijo za ureditev in gostijo vse udeležence na kmetiji Mihalič-Nadlišek. V katinarski cerkvi je leta 1931 Tone Kralj izdelal križev pot slovenskega naroda. Zamišljen je bil kot spomenik bazoviškim junakom, ustreljenim l. 1930, in trpljenju pod fašizmom. Farani so

po bogatem letu dogajanj v cerkvi Svete Trojice obiskali cerkve v Slivju, na Premu in Ilirski Bistrici, ki jih je poslikal Tone Kralj. Ogledali so si tudi cerkev v Štivanu pri Prestranku, v kateri so poslikave Mare Jeraj Kralj, ter cerkvi v Knežaku in Baču, za kateri je slike izdelal A. Černigoj. Po uspelem romanju bodo 3. oktobra obiskali Gradno v Brdih, tamkajšnjo cerkev je poslikal Spacal, križev pot pa je Mušičev, in Drežnico, kjer sta poslikavo podpisala Mušič in Černigoj. Vrnili naj bi se preko Porčinja v Benečiji in obiskali cerkev Device Marije od srpa.

BAZOVICA Maša zadušnica za ustreljene junake

Le spoštovanje svobode in medsebojne solidarnosti krepi demokratične vrednote življenja

Tržaškemu občinskemu svetniku iz vrst SSK Igorju Švabu so prireditelji zaupali nagovor po maši zadušnici v cerkvi sv. Marije Magdalene v Bazovici v nedeljo, 6. septembra, le nekaj ur po končani osrednji spominski svečanosti na bazovski gmajni v spomin na Ferda Bidovca, Franja Marušiča, Zvonimirja Miloša in Alojzija Valencija. Tudi maša zadušnica, ki jo vsako leto daruje domači župnik, g. Žarko Škerlj, je del spominskih dogodkov s skupnim naslovom *Bazovica*, za katere skrbi poseben odbor pri Narodni in študijski knjižnici. V bazovski Božji hiši so Švabove besede zvenele kot klic k miru in sožitju, ki pa mora vselej temeljiti na zgodovinskem spominu. In prav v tej razsežnosti imajo bazoviški junaki sijajno mesto, saj so z darovanjem svojega življenja izkazali pokončno držo slovenstva in pripadnost narodu in domovini. Žrtvovali so se zaradi upora proti naraščajočemu nasilju, ki so ga bili deležni naši ljudje na lastni zemlji. V zgodovino so se tako zapisali kot prve žrtve upora proti fašizmu. Švab je črni noči Evrope začrtal jasen časovni okvir: začela se je s sarajevskimi usodnimi strelci leta 1914, zarja svobode pa je posijala v maju pred sedemdesetimi leti. Načrtne vojne morije je bilo takrat konec, nasilje pa je še naprej želo nedolžne žrtve: še danes smo priča teritorialnim spo-

Igor Švab

soočamo še kako nepripravljeni in hkrati brez nobene tankočutnosti do tragedije pribežnikov". Švab je spomnil, da nas bodo namreč vsi presodili, ali bomo sposobni odpraviti brezpredmetne polemike in sovraštvo ter si znali skupno prizadevati za spoštovanje svobode in medsebojno solidarnost, ki krepi demokratične vrednote življenja. Govornik je nato ocenil družbenopolitični okvir, v katerem živi naša narodna skupnost v Italiji. Živimo v demokratični državi, a

naš boj za pravice se ni nikoli končal. Čakati smo morali več kot petdeset let, da nam je Republika Italija odobrila zaščitni zakon, ki pa ni rešil vseh problemov, morda jih je z nekega vidika celo povečal, in da oblast, za katero smo se tudi opredelili, podprli na volitvah in tudi glasovali zanjo, ne kaže vedno velike radodarnosti in prave pozornosti in spoštljivosti, je dejal Švab. V isti sapi pa je opozoril, da tudi med sabo prevečkrat ne najdemo skupnega jezika pri iskanju rešitev različnih problematik in se raje zapletamo in prepletamo z analizo na politično ideološko-demagoški osnovi in se zapletamo zelo radi tudi v medsebojne spore. "Ne smemo pa niti zanikati, da je prevečkrat manjkalo med nami iskren in odkrit odnos", je dodal Švab. Razmišljal je o obdobju hude gospodarske in socialne krize, "iz katere še ni videti izhoda", o velikih izzivih ustavne, upravne in volilne reforme, ki bodo popolnoma spremenile ustavnoupravni red: ti izzivi zahtevajo od vseh nas enotnost v slogu, ki so bili sposobni ponotranjiti bazoviški junaki.

Švab je še spomnil, da bo decembra letos minilo petindvajset let od tedaj, ko se je slovenski narod na plebiscitu odločil za samostojno in suvereno državo, junija naslednje leto pa bo Republika Slovenija praznovala petindvajset let svoje samostojnosti in suvereno-

sti. "Ali bo slovenski narod znal po četrtr stoletja stopiti skupaj, se zavzeti za gradnjo neomajne enotnosti in povezanosti, tako kot je znal ustanoviti lastno državo, torej izogniti se narodni razklanosti"? se je vprašal. Ne gre za nobeno revizijo zgodovine ("naj o tem presodi stroka"), ne gre za kakšno iskanje celovitejše resnice. Po mnenju Igorja Švaba gre le za to, da se po sedemdesetih letih konca druge svetovne vojne spomnimo tudi tistih, "ki so bili brez dokaza krivde umorjeni, otrok, katerim so bili po krivici odvzeti očetje, po krivici odvzete matere, bratom odvzete sestre, nečakom strici, vnukinjam dedki. Izdihnilo so brez možnosti, da bi se branili, brez možnosti, da bi se izrekli za nedolžne, brez možnosti, da bi dokazali svojo pravico". Veliko številni množičnih grobišč kaže neizprosno sliko takratnega revolucionarnega boja za oblast in njegovo neusmiljeno naravo. Gre za trenutek, ki ga slovenski narod potrebuje za svojo prihodnost, trenutek iskrenega priznanja storjenih napak, tako da bodo prihodnji rodovi lažje nagovarjali k miru, sožitju in spravi, se izognili razkolu in razvili močno sodelovanje kot pogoj enotnosti, tiste enotnosti, ki jo je slovenski narod poznal ob ustanovitvi lastne države: le tako bo lažje krepiti nacionalno in državljansko samozavest, je sklenil Švab.

ŠKEDENJ ZCPZ / Revija zborov openske dekanije

Pevski poklon msgr. Dušanu Jakominu

Revija zborov openske dekanije je dvanajstletna tradicija, ki je letos pridobila dodatno razsežnost (in publiko), saj je potekala kot skupna prireditev v uvodnih dogodkih Slofesta 2015 in v spomin na msgr. Dušana Jakomina. Zaradi tega je bila v cerkvi sv. Lovrenca v Škednju, širši pomen te izbire pa je na začetku poudarila predstavnica ZSKD Ksenija Majovski, ki se je spomnila besed msgr. Jakomina ob njegovem zadnjem obisku v NSK, ko je ravno v zvezi z drugo izvedbo Slofesta izrazil željo in prepričanje, da bi dogodek tokrat združil Slovence onkraj političnih opredelitev. V imenu organizatorjev je predsednik ZCPZ Marko Tavčar spregovoril o vrednotah vere, slovenske besede in kulture, ki so zaznamovale gospoda Jakomina, a tudi o njegovi iskreni ljubezni do petja in glasbe, saj je cerkveni zbor velikokrat temelj župnijskega verskega in kulturnega snovanja. V imenu lokalne skupnosti je spregovorila organistka škedenjskega zbora Tamara Cetin, ki se je hvaležno spomnila razgledanega, vsestransko angažiranega,

večno mladega človeka, ki je v devet desetletij trajajočem življenju odprto in radovedno prešel "od petrolejke do iPada", kot pravi tudi naslov njegove knjige, s katero so organi-

nim programom ženskega zbora Ivan Grbec, ki ga vodi Silvana Dobrilla. Brat in sestra Cergol sta s posebno prizadevnostjo sooblikovala to revijo, saj je Alenka poleg že omenjenega

Foto Damij@n

zatorji obdarili vse nastopajoče.

Začetek revije je pripadal škedenjskim pevcem, ki so se dolgoletnemu župniku in prijatelju poklonili najprej s petjem združenega zbora Škedenj-Sv. Ana pod vodstvom Alenke Cergol, nato s prisrčnim posvet-

vovala tudi Skavtski zbor s sporedom verskih popevk in eno od sklepnih skupnih pesmi, Iz tok pa je poskrbel za orgelsko spremljavo marsikaterega od nastopajočih zborov. Med temi sta bila ženski zbor Prosek-Kontovel, ki je lepo pripravil in odpel tri pesmi pod vodstvom

Marka Štoke, in ubrana mladinska skupina Vesela pomlad Andreje Štucin. Iz Bazovice sta prišla dva zbora: otroška skupina Slomšek, ki jo sestavlja šest odličnih malih solistk (vodi Zdenka Kavčič Križmančič), in mešani zbor Lipa, ki je pod vodstvom Tamare Ražem Locatelli zapel tudi del De Haanove Misse brevis, s katero je pred nekaj meseci nastopil v veronski Areni. Med solidnejše zборе z dolgo tradicijo spada MePZ Sv. Jernej, ki se je izkazal z vrsto pripovednih nabožnih pesmi v ljudskem tonu pod vodstvom Janka Bana. Msgr. Jakomin je deloval tudi v Mačkoljah, od koder je prišel cerkveni zbor, ki ga vodi Nataša Smotlak. Edi Race je po tradiciji pripravil in vodil nastop Združenega zbora ZCPZ, na koncu pa so prav vsi nastopajoči množične revije skupaj zapeli dve skladbi, ki sta bili msgr. Jakominu posebno pri srcu: *Blagoslovi nas Zveličar Hugolina Sattnerja* in *Pozdravljena zemlje ti blagoslov* Lojzeta Mava. Dogodek je bil del predfestivalnega programa Slofesta, ki bo z "rojem dogodkov" popestril tržaško mestno središče od petka do nedelje. V ta sklop spada tudi nedeljska sveta maša pri Sv. Antonu, ki bo z najboljšimi voščili in blagoslovom uvedla program zadnjega festivalnega dne.

PAL

Obvestila

Narodna in študijska knjižnica na ul. S. Francesco je odprta od 10. do 18. ure vsak dan razen ob sobotah.

Združenje prostovoljcev Hospice Adria Onlus vabi na predavanje z naslovom Notranje ozdravljenje, ki bo v četrtek, 17. septembra 2015, ob 20. uri v Finžgarjevem domu, Dunajska cesta 23, na Opčinah. Predaval bo Boštjan Hari iz Ljubljane.

Združenje prostovoljcev Hospice Adria Onlus in Klub prijateljstva – Vincencijeva konferenca vabita na srečanje z g. Boštjanom Harijem, ki bo predaval na temo Notranje ozdravljenje v četrtek, 17. septembra, ob 20. uri v Finžgarjevem domu, Dunajska cesta 23, Opčine.

Vincencijeva konferenca vabi člane, prijatelje, prostovoljce sorodnih ustanov in vse, ki se kakorkoli udeležujejo na področju humanitarnega dela, na srečanje ob začetku delovnega leta, v sredo, 30.9.2015 (ob prazniku svetnika revnih, sv. Vincencija), v kapeli Zavoda šolskih sester, ul. delle Docce 34: ob 16. uri bo sv. maša, nato duhovna spodbuda ob mislih, ki nam jih bo posredoval g. Franc Prelec, župnik v Sv. Antonu pri Kopru in predsednik Istrske območne enote Karitas.

ROMANJE V MEDJUGORJE bo od 2. do 5. oktobra. Prvi dan odhod avtobusa iz Rožne Doline ob 5. uri zjutraj. Prihod v Medjugorje v popoldanskih urah. Drugi dan bodo na vrsti vzpon na goro Križevac in

pobožnosti. Tretji dan bodo romarji obiskali Cenacolo in hrib prikazanja. Četrty dan odhod proti domu; prihod domov v večernih urah. Slovenski in italijanski državljani potujejo z veljavno osebno izkaznico. Vpis pri g. Darku 370 3201305 ali 0481 32121, za tržaške romarje pri g. Jožetu Markuži 040 229166. Tržaški romarji stopijo na avtobus pri bencinski črpalki na Pesku.

Darovi

Misijonski krožek Rojan je prejel: za slovenske misijonarje: N. N. 20 evrov; za prevozna sredstva v misijonih "MIVA": N. N. 100 evrov; za dnevno skodelico riža v misijonu s. Marije Pavlišič, Madagaskar: N. N. 100 evrov, v spomin na sestro daruje N. N. 200 evrov. Darove lahko nakažete tudi na: ZADRUŽNE KRAŠKE BANKE IBAN: IT22 L089 2802 2010 2000 0086 948 Codice BIC: CCTSIT2TXXX Misijonski krožek Rojan ul. Cordaroli 29 34135 Trst

**CERKVENI PEVSKI ZBOR
OD SV. ANE**
čestita
ALENKI CERGOL
za uspešno študijo
v fizioterapiji.

Izsledki raziskave SLORI Slovenščina (skoraj) ni vidna

Slovenski raziskovalni inštitut je prvi septembrski petek v dvorani Tessitori v Trstu predstavil izsledke najnovejše raziskave o jezikovni pokrajini na naseljenem območju slovenske skupnosti v Italiji, ki dokazuje stare problematike in odpira nove računalniške vidljivosti slovenskega jezika na Tržaškem, Goriškem in Videmskem. Kljub pravni podlagi, predvsem ustavnih zakonov, Okvirne konvencije za zaščito narodnih manjšin 482/1999 in Zaščitnega zakona za Slovence v Italiji 38/2001, je slovenščina še izredno slabo prisotna

v javnih in zasebnih prostorih, pa ne samo v nenaklonjenih mestnih središčih, temveč - presenetljivo - tudi v občinah in krajih z visoko gostoto slovenske populacije. Predstavitve projekta, ki je stekel v sklopu pokrajinskega razpisa za pobude posebnega pomena, je pred javnimi upravitelji in političnimi predstavniki potekala v obeh delovnih jezikih s simultanim prevajanjem. Kot je uvodoma povedal predsednik SLORI-ja Milan Bufon, je monokulturnost za Evropo redkost, saj je kontaktnih območij med jeziki in kulturami

veliko. Krčiti pestrost jezikovnih pokrajin pomeni odvzeti skupnostim možnost, da doma ohranijo lastno identiteto. "Kdaj bo Trstu povrnjen multikulturni značaj, ki mu je v preteklosti dajal zagona, kdaj bodo v Trstu Slovenci res spet doma?" se je še vprašal Bufon. Moderatorica Maja Mezgec je predstavila koncept in izsledke raziskave. Jezikovne pokrajine opisujejo vidno prisotnost določenega jezika v prostoru: to so kažipot, ulične table, napisi na trgovinah, tvrdkah in javnih upravah, spon-

tani napisi in celo oglasni plakati. Po komunikacijski in simbolni funkciji odsevajo, kot ogledalo, družbeno rabo jezikov, njihov status in družbena ravnovesja med jezikovnimi skupnostmi. Raziskovalci SLORI-ja so vzorčili strateške predele treh pokrajin in iz korpusa 4000 napisov ugotovili, da je celotna jezikovna pokrajina pretežno enojezična. Dobrih 83% vseh napisov je enojezičnih (od teh 91,4% v italijanščini), samo 15% je dvo- ali večjezičnih, od tega le polovica v slovenščini. Naš

jezik je v središču Trsta in Gorice skoraj neviden, izrazito slabo prisotnost ugotavljajo v vsej tržaški pokrajini. Presečna dejstva, da se enojezični italijanski napisi pojavljajo tudi v dvojezičnih občinah in tradicionalno slovenskih naseljih. Najbolj dosledno dvojezičnost med javnimi organi uveljavljajo pokrajinske uprave, slovenščina pa je malo prisotna v spontanah zapisih zasebnikov. Slika izraža dolgoletno jezikovno politiko Italije in normativno prisilo nove zakonodaje, ki pa za privatni sektor ni obvezujoča. Bojan Brezigar se je ob fotografijah sprehodil med cestnimi napisi z vsega sveta, ki izražajo različno

normiranost večjezičnosti: od funkcionalnih, preko ustavnih, simbolnih in prepovedanih praks dvo- ali večjezičnosti je Brezigar opozoril na politične razsežnosti jezikovnih pokrajin. Primera dobre prakse sta na izrazito plodnem in lucidnem srečanju izpostavila predsednica tržaške pokrajine Maria Teresa Bassa Poropat, ki se za vpeljavo dvojezičnosti zavzema od leta 2006, ter odvetnik in član upravnega odbora Zadružne kraške banke Mitja Ozbič. Raziskovalno poročilo o jezikovni pokrajini na naseljenem območju Slovencev v Italiji dokazuje, da je vidnost jezika v določenem prostoru posledica družbeno-kulturnega stanja, lahko pa jo upravitelji uporabijo kot sredstvo za udeležanje jezikovnih politik. Potrebujemo krmarja.

Jernej Šček

BANI Ob stoletnici smrti

Postavili so spomenik političnemu delavcu Burgstallerju

Vsakoletni vaški praznik, imenovan tudi *Šagra pod kostanji* pri Banah, je letos potekal ob spominu na stoletnico smrti barona Josipha Burgstallerja, ki mu je Občina Trst postavila spomenik na zelenici pred opuščeno vojašnico Monte Cimone. Svojčas je bila to njegova posest, kjer je imel poletno rezidenco. Vsako leto se s tem praznovanjem vas spominja na tiste čase, ko se je konec poletja poslavljaj, z občutenim praznovanjem, pred odhodom v mesto. Lepo, prijetno toplo vreme je pripomoglo k sproščenemu vzdušju pri odkritju tega spomenika iz kraškega kamna, dela kamnoseškega podjetja Tavčar iz Povirja; delo krasi trojezični napis. Pri odstiranju

tančice pozabe pomembnega Tržačana sta pripomogli banovska skupnost in Občina Trst s postavitvijo tega obeležja, ki bo prihodnje rodove spominjalo na delo, ki ga je opravil Burgstaller (1840-1914) na raznih področjih javne uprave. Kot poslanec na Dunaju, kot član me-

stne in pokrajinske uprave je veliko prispeval za družbeni razvoj mesta in njegovega okolja. Bil je delegat agrarne družbe, direktor generalnih skladišč, svetovalec in podpornik dobroteljskih in človekoljubnih ustanov, predsednik gledališča Verdi, pomembno vlogo je imel kot predsednik Komisije za pogozdovanje Krasa, in to od njegovega nastanka 1882 do smrti. In še bi lahko naštevali. Vse njegovo delo je s prihodom italijanskih oblasti po prvi svetovni vojni šlo v pozabo. Sto let je moralo preteči od njegove smrti, da se je mestni svet na pobudo svetnikov Igorja Švaba, Alessandra Carmija in Maria Ravalica zavezal za postavitve tega spomenika, ki ga je v petek po maši blagoslovil župnik g. Franc Pohajač. V nedeljo, 6. septembra, so se zbrali parterke in parterji v narodnih nošah z godbo na

pihal Viktor Parma iz Trebča na vaškem trgu Staje in se odpravili po vasi do spomenika, kjer so jih pričakali župan, predsednik rajonskega sveta Marko Milčič in predsednica SKD Grad Norma Križmančič poleg drugih, ki so se zbrali za ta dogodek pred opuščeno vojašnico. Pozdravnemu nagovoru sta sledila glasbeni uvodu in predaja besede županu Robertu Cosoliniju, ki je poudaril pomen raznolikosti ozemlja in potrebo po ovrednotenju krajevne kulture in zgodovine za graditev prihodnosti v tem prostoru. Melita Vidau, Neva Hussu in Pavel Vidau so v nemščini, italijanščini in slovenščini orisali lik tega človeka in opozorili na nezanemarljivo vlogo, ki jo

plemenitile ta prostor ob Jadranskem zalivu. Sledili sta odkritje spomenika in polaganje cvetja, nato je Ivana Husu recitala Prešernova *Zdravljico*; ob koncu se je občinski svetnik Igor Švab zahvalil županu, odbornikom in vaški skupnosti za uspešen konec te zgodbe s postavitvijo spomeniškega obeležja. Zadonela je še himna, *Bog ohrani, Bog obvarij* in s tem se je tudi končal program pri spomeniku. Udeleženci so se nato v sprevedu, imenovanem tudi mantenjada, preselili na prireditveni prostor sredi vasi, kjer se je nadaljevalo praznovanje s šagro pod kostanji.

Pavel Vidau

POGOVOR Sonja Klanjšček

Letošnje šolsko leto prinaša precej novosti

Dvojezična šola v Špetru je stopila v novo šolsko leto z 274 vpisanimi učenci v vrtcu, osnovni in nižji srednji šoli, kar pomeni devet učencev več kot lani in dvanajst več kot predlani. Z ravnateljico Sonjo Klanjšček smo se pogovorili o novostih, pričakovanju in težavah šole.

Po navadi je prejšnja leta dvojezična šola odpirala vrata pred ostalimi. Zakaj tega letos niste storili?

Ker smo upravičeno pričakovali, da bodo letos nekatere novosti v zvezi z imenovanjem osebja v stalež in v celoletne supvence in, kot smo pravilno domnevali, bi šole, ki bi prej začele pouk, imele težave prav pri imenovanju osebja. Letos je veliko novosti, mnogo ljudi stopa v stalež oziroma je imenovanih po novih pogojih in vsaka šola, ki bi začela prej, bi imela pač težave, če nima stalnega kadra vsaj v veliki večini.

Drugo leto ste "za volanom" dvojezične špeterske šole; tudi letos se boste morali spopasti s prostorsko stisko v pričakovanju popravilnega šolskega posloplja. Katere so najbolj pereče težave?

Velikih novosti v primerjavi z lanskim šolskim letom ni. Lani smo odprli novo sekcijo vrtca v občini Sovodnje. V tem oddelku se bo letos nadaljevalo delo, ki smo ga začeli lani. Vse ostalo, učilnice, igralnice, hodniki, dvorišča, pa je isto kot lani; prostori sicer ne zadoščajo, zato da bi pouk potekal optimalno. Vsekakor smo precej dobro organizirani, tako da z učitelji, vzgojiteljicami in profesorji zadostimo pričakovanju otrok.

Na sestanku s starši, pred začetkom šolskega leta, je Gianfranco Terranova, odgovorni s tehničnega urada občine Špeter, napovedal, da se bo menda na začetku šolskega leta 2016-2017 lahko vselilo v prenovljene prostore v Ažlanjski ulici nekaj razredov dvojezične šole. S katerimi občutki sprejemate te novosti?

Pozitivno je, da dela na gradbišču poteka jo neprekinjeno in brez težav. Kako se bomo vselili v to novo posloplje, o tem sem prvič slišala na sestanku, tudi zame je bilo to novost. Glede tega se nisimo še nič pogovarjali med kolegi, učitelji, profesorji in starši, tudi z občino neposredno ne. O tem bomo dobro premislili tudi v sodelovanju z družinami in razmislili, kako se dajo uskladiti prevozi in vse ostalo. Nato bomo odločili, ali je dobro, da se najprej seli en del in potem ostali, ali je boljše, da se vsi skupaj preselimo, ko bo celotno posloplje nared.

Tudi letos bo v Sovodnji aktivna sekcija vrtca, ki bo gostila male in srednje dvojezičnega vrtca. Prvo leto se je dobro izteklo. Kako mislite letos urediti sovoedenjsko sekcijo ter sodelovati s Špetrom?

Lani so bili otroci v sovoedenjski sekciji v glavnem mali, letos pa mali in srednji. Letos bo večja skupina srednjih otrok, manjša mlajših in si bomo z vzgojiteljicami gotovo zamislili in tudi izvedli kako srečanje več, kot jih je bilo lani. Nadaljevale se bodo skupne iniciative za praznike, tako se bo lahko dogodilo, da bodo sovoedenjski otroci prišli v Špeter na obisk in obratno.

Katere novosti se obetajo v letošnji didaktični ponudbi dvojezične šole?

Novosti bo letos kar precej, kar se tiče celotnega ustroja šole na vsedržavni ravni. Kot vsaka šola bomo tudi mi pripravili letošnji in triletni načrt od leta 2016 naprej, v katerem bomo skupaj z vsemi sodelavci v šoli poglobljeno razmišljali, katere so prioritete naše šole, kaj okolje pričakuje

od nas, poslušali bomo tudi starše in druge organizacije z območja in še dodatno obogatili to, kar ta šola vsa ta leta dela. Zelo pomembna se mi zdi njena vloga, kar se tiče ohranjanja slovenščine, tako v narečni obliki kot v knjižnem jeziku, izredno važni so sodelovanje in stiki z družbi in drugimi krajevnimi organizacijami. Šola je namreč zelo močno povezana z okoljem, v katerem deluje. Prislunhili bomo željam in pričakovanju družin.

Kaj pa lahko poveste v zvezi z rabo novih tehnologij v šoli?

Tudi pri tem je precej novega. Izdan je že bil prvi poln zapis, ki prinaša precej možnosti, da bodo šole dobile kar precej evropskih sredstev za posodobitev infrastrukture v zvezi z digitalno šolo, od povezave v digitalno mrežo do opremljanja in izpopolnjevanja osebja. Tako da se tu odpirajo možnosti, da bomo tudi na naši šoli, kjer so učitelji že kar dobro pripravljani in imajo za seboj več izpopolnjevanj, dodatno obogatili ponudbo.

Katere so težave in vaša pričakovanja v zvezi s šolsko reformo, poimenovano "dobra šola", predvsem kar se tiče učnih kadrov in didaktične ponudbe?

Osebnostno upam, da bomo znali iz te reforme izluščiti vse tisto, kar je pozitivnega. Kar se tiče osebja, je sedaj še malo nedorečeno, a recimo, da bi moralo v prvih mesecih tega šolskega leta biti znano, koliko dodatnega osebja bo dobila vsaka šola. To bo, upam, predstavljalo za vse šole in za našo tudi možnost obogatitve ponudbe tako projektne dela kot pomoči otrokom, ki jo uporabljajo. Res upam, da se nesoglasje na različnih ravneh šole ne bo večalo in da bomo znali bodisi politični krogi kot šolniki najti tiste skupne oblike dela, ki bodo šoli in seveda učencem največ prinesle.

Ali ste zadovoljni s sodelovanjem med dvojezično šolo in okoljem in kaj menite, da bi bilo treba še izboljšati?

Med kolegi smo se o tem veliko pogovarjali že meseca junija, ko smo končali šolsko leto in smo naredili obračun dela, pa tudi zdaj ob začetku novega. Ob tem je bila velika obogatitev naloga, ki jo je za potrditev v stalež pripravila naša profesorica slovenščine, Vesna Jagodic, v kateri obravnava stvarnost Nediških dolin. S pomočjo podatkov, ki jih je dobila bi raziskovanju, še naprej raziskujemo najboljše poti sodelovanja z družinami in okoljem, ki še aktivno uporablja slovenski jezik, bodisi narečni ali v drugi obliki, tako da bi to aktivno rabo jezika skupaj z okoljem spodbujali, da bi se drug drugega motivirali, da bi poznavanje jezika ostalo živo v vsakdanji rabi in ne samo v šoli. Kot dokazujejo vse raziskave in kot je tudi sam dr. Forte v svojem nagovoru ob 30-letnici šole podčrtal, če hočemo jezik ohraniti, ga moramo uporabljati. Če ga govorimo le v šoli, bomo pri njegovem ohranjanju imeli precej težav.

Larissa Borghese

Vznemirljiv pohod na slovenski gorski očak

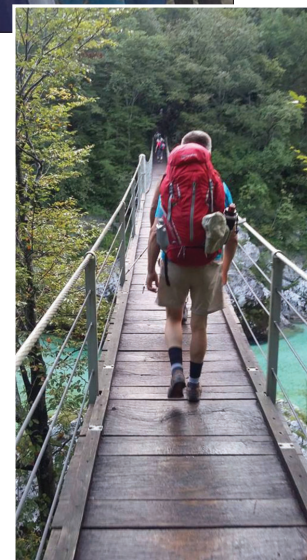
315 km peš ... ni pa bistvo številka sama po sebi

Sicer pišem, ko sedim na udobnem stolu, a v prejšnjih dneh je bilo udobnosti res bolj malo... načrtovanje se je začelo že pred skoraj letom dni, ko smo končali lanski pohod, a smo bili že z mislijo na letošnjem, obenem pa tudi dovolj adrenalinsko nabiti, da smo že sanjarili o tem, kaj se bo leto potem dogajalo in mimo katerih krajev nas bo pot vodila na Triglav. In tako se je načrt skorajda sam zarisal.

Od Buj na Hrvaškem, ob Jadranskem morju do Benetije pa še do tromeje z zadnjim ciljem, postavljenim na vrhu Očaka. V času, ko se je ta pohod (vsako leto z drugačno traso) že skoraj zakoreninil med pohodnike in krajevne skupnosti, pristopijo k akciji še razni dobrotniki, ki nam vsak po svoje želi biti v pomoč na tej zahtevni poti v visokogorje. In se zato izkušnja ne začne prvi dan pohoda, ko se usmeriš do prvega cilja, ampak že nekaj dni prej, in sicer, ko se 'korajžna' družina sreča, da dobi v zaloga razpoznavne majčke in ostalo opremo, ki jo bo na poti uporabljala. Potem pa se mora na svojem domu še vsak zase primerno pripraviti na potovanje, kajti bistvo je, da ti ničesar na poti ne primanjkuje, obenem pa nahrbtnik ne sme biti pretežak.

Jutro je. Že smo v Bujah pred županstvom, izstopimo iz avtobusa (štirinajst pohodnikov: Marijan Zega, Danijel Božič, Zvonko Gec, Vojko Marušič, Aleksander Tretjak, Giorgio Ruzzier, Ervin Pegan, Miran Pavšič, Martin Ličen, Nenad Karanovič, Dane Božič, Miranda Marjanovič, Mojca Cotič in Tanja Peric) in vsak pobere svoje. Na županstvu nas pričakujejo glavni krajevni predstavniki in prvi pritisnejo svoj žig s podpisom na Listino o prijateljstvu in sodelovanju med krajevnimi upravami. Za njimi bo isto storila uprava še ene hrvaške občine, desetih zamejskih in dvajsetih občin na območju Republike Slovenije. Dan, ki ga imamo pred sabo, je zelo soparen in vroč, hoja bo v glavnem potekala po dolini Dragonje, kjer že skoraj varčuješ pri požirkih vo-

grebenu do Nabrežine. Topel sprejem, nekaj uradnih pozdravov pohodu in porcija pečene bika je pripomogla, da smo se odpravili še do Gorjanskega, kjer bomo prespali. Prav drugi dan pohoda pa je tisti, ki prinese s sabo odpoved kar treh pohodnikov. Trma ne zadržuje vedno, da vztrajamo na poti. Dogaja se tudi, da solzica zleze v oko, ko si primoran, da skupino zapustiš... Naslednje jutro nas trasirana pot usme-

ri že proti Koradi, seveda z nekaj postojankami vzdolž Krasa, Vipavske doline in Brd. Vendar pa je dan drugačen od prejšnjih. V skupini zeva nezaželena praznina, kjer bi morali biti trije pohodniki - trije prijatelji. In vsak od nas razmišlja, ali je letošnja trasa res najzahtevnejša do zdaj? Jo bomo zmogli premagati tudi letos, ali smo precenili naše sposobnosti? S temi mislimi korakamo še v trdi temi po kamnitem kraškem kolovozu. Po spustu s Krasa, ki ga opravimo v prijetnem jutranjem hladu, nas v dolini Vipave že pričaka nov vroč in soparen dan, ki ga bomo preživeli na poti v Gorico in naprej v Goriška Brda. In tu nam poleg pogleda na čudovito gričevnato deželo narava podari tudi prvo vodo v čevljih. Voda sama po sebi ni tako zoprna in nas prijetno ohladi, a v taki situaciji se še lažje začnejo pojavljati žulji. Od tu, če ne že prej, bo vsako jutro delovala prava mobilna ambulanta z obliži, spreji in s tako učinkovitim "belim trakom", ki pohodniku na Triglav reši že skoraj vsako vrsto zdravstvene problematike. Cesta z naklonom 14%, ki se spusti z Livka v dolino Soče, pa nam muči še prste in podplate, nas pa ob

de, ki jih spiješ, da ti je ne bi med hojo zmanjkalo. Struge rek so namreč popolnoma suhe in tudi vasi ni na spregled. Bojazen se razreši, ko smo pod visokim viaduktom Črnega kala in že skoraj vidimo v daljavi, ali pa si jo bolj domišljamo, vas Kastelec. Lopa oziroma jedilnica kmečkega turizma je struktura, ki nas bo pestovala to noč (še prej pa zapojemo ob harmoniki nekaj skladb iz naše pesmarice, da odženemo utrujenost). Ne bo pa dolgo trajalo, kajti ob 4.30 smo že pripravljani, da v popolni temi krenemo na pot tja do Glinščice in naprej po Kraškem

koncu dočaka slastna večerja v Kobaridu. Tu si miselno začrtamo mejo, in sicer vstop v alpski svet... in takoj z njim že vdihnemo svež zrak visokogorja. Od Kobarida do Trente je naslednji dan 41 km razdalje, ki jo prehodimo delno po čudoviti Soški poti, delno pa po asfaltu, kajti nad nas se je zgrozila nevihta in bi hoja po mokrem gozdnem terenu prinesla s sabo zagotovo kak neprijeten in nezaželen zdr. Tu, pod dežjem, vsak s svojim dežnikom v roki, z nahrbtnikom, pokritim marsikdaj le s plastično vrečo, in s čevlji, nabitimi z vodo, je zatopljen v svoje misli. Nič se ne pogo-

pa si ponovno v hoji, te na poti že pozdravljajo prijatelji, ki švignejo mimo z avtomobilom in so se odločili, da bodo ves trud, ki si ga vložil, počastili s tem, da te pričakajo s toplim objemom na cilju tistega dne. V Trenti smo, v Hiši trentarskih vodnikov, ki stoji prav za informacijskim središčem Triglavskega narodnega parka. Konferenčna dvorana s trinajstimi ležišči na tleh (kajti tu bo danes prespala z nami tudi naša logistična ekipa) nam je na voljo do 4. ure naslednjega jutra, ko se odpravimo čez Vršič v Kranjsko Goro. Seveda z dežjem, ki nam zvesto sledi. Predzadnja tura do vrha Triglava se bo končala v Kovinarski koči v Krmi, kamor dospemo popolnoma premočeni in že pri temi. Zato pa je še večji užitek prisesti k veliki kvadratni mizi, ki zmore sprejeti prav vse nas, in tako zaužiti krožnik mesa z omako, v katero bomo namakali velike kose sveže pečene kruha. Zadnja noč pred velikim podvigom. Bo vreme držalo in nam bo uspelo se dotakniti Aljaževega stolpa? Vremenska napoved ni najboljša, prav zato krenemo ob 5.30 iz kočje po dolini v skale.

Še nekaj časa imamo na voljo, ko dospemo na Planiko in odložimo nahrbtnike v sobi, moramo pa pohiteti, kajti danes se Triglav še ni odkril. Med drugim opažajo planinci, ki so bili že ob zori na vrhu, da ni še veliko ljudi, ki bi se danes vzpenjalo na Triglav, zato dobimo še dodatno gonilno silo, da stopimo hitro na zadnji del poti. Približno ena ura vzpenjanja med skalami in hoje po grebenu z Malega Triglava na... in že smo na vrhu, radostni, okušamo užitek stopanja po najvišji točki daleč naokoli. Še nekaj slikic in dež je že ponovno v naši družbi. Ker je Triglav tako gosto obiskana gora, postane z dežjem pot med skalami lahko zelo spolzka. Brez velikih pomislekov se odpravimo z vrha v Planiko, ki nas tako pristrčno sprejme v svoj objem in pogosti. Srečni smo, da nam je uspelo, da smo v glavnem vsi zdravi, in na dan prihajajo občutki, razmisleki in že se na leseni klopci tudi kaj novega načrtuje, sedaj, ko ti adrenalin daje moči za nove ture. Spust v dolino preko Vodnikovega doma, ki tako kot Aljažev stolp let praznuje 120-letnico postavitve, je prijeten in umirjen. Vemo, da je najhujše za nami, da smo svoje cilje dosegli in da nas v Stari Fužini pričakuje prijeten sprejem. Od tod pa na vlak iz Bohinjske Bistrice v Štanjel, kjer nas družine, prijatelji, znanci in vsi, ki sledijo pohodu, objamejo in pospremijo v sončnem vzdušju do osrednjega prizorišča praznika v Gorjanskem.

Tako je po 315 kilometrih hoje v osmih dneh in 6800 metrov višinske razlike vsak doživel po svoje korak za korakom, medtem pa so dve hrvaški, deset zamejskih in dvajset občin na ozemlju Slovenije sklenile, da bodo spoštljivo in prijateljsko sodelovale v vodenju vsakdanjih obveznosti.

Tanja Peric

Ob vedno novih valovih beguncev

S pretvezo solidarnosti bi migrante najraje zadržali v Sloveniji

Če bi opazovali zgolj naravo, okolje, potem doživljamo lep in v glavnem topel september. Čas, ko se zdi zima s svojimi tegobami in mrazom še daleč. To je seveda spoznanje, ki se dotika naših čustev in nima veliko zveze z resničnim življenjem. To pa je zmeraj bilo, ostaja in bo tudi v prihodnosti realna, pogosto celo zelo surova kategorija. Sodeč po mnenju opazovalcev razmer in stanja v Sloveniji, in tudi po splošnih izkušnjah, je najbolj resnično to, da ljudje marljivo delajo in si prizadevajo za svoj zaslužek, primerno življenje in blaginjo ter s tem tudi za napredek države. Uspelo jim je, da se je gospodarska rast Slovenije v zadnjem obdobju povečala za okrog tri odstotke. To pa ni zasluga politike ali ukrepov vlade, kar tako rada zatrjuje premier Miro Cerar in finančni minister Dušan Mramor. Če bi bila gospodarska politika vlade smotnejša, ustrenejša, na Slovenskem ne bi ugotavljali razmeroma visoke stopnje življenja pod pragom revščine. Po ugotovitvah statističnega urada v Sloveniji namreč pod pragom tega živi 14.5% prebivalstva, kar pomeni 290.000 oseb. To so upokojenci, brezposelne osebe, mladoletni otroci in tudi delovno aktivni ljudje. Prag tveganja revščine za 4-člansko družino z dvema odraslimi in dvema otrokoma, mlajšima od 14 let, znaša v Sloveniji 1.251 evrov na mesec, prag za dvočlansko gospodinjstvo brez otrok pa je 893 evrov na mesec. Vlada pa prebivalstvu napoveduje nove obveznosti in odrekanja. Zlasti kategoričen in nepopustljiv in nemara zato tudi v večni vojni s sindikati je finančni minister Dušan Mramor. Uvedel je novo davščino za sofinanciranje zdravstva in napovedal, da bo vlada leta 2017 uvedla sicer že zdavnaj predvideni davek na nepremičnine. Nadaljuje se nazadovanje javnega zdravstva, najbolj univerzitetnega

kliničnega centra, kjer zlorabam in sporom med vodilnimi ni videti konca. Ministrica za zdravje Milojka Kolar-Celarc ukrepa popolnoma po svoje, po mnenju mnogih v škodo javnega zdravstva. Zasedanj pristojnih organov državnega zbora, ki jih skličejo na zahtevo opozicije, se ne udeležuje, na vprašanja novinarjev noče odgovarjati. V splošni zmedeni na področju zdravstva je novo tudi to, da je bil odstavljen direktor Onkološkega inštituta v Ljubljani dr. Janez Remškar, za kar naj bi si prizadeval tudi zelo uspešen, vendar za nekatere tudi sporen kirurg dr. Erik Breclj. Kronika dogajanja v Sloveniji zaznamuje nadaljnje dogodke, tudi zelo pomembne z razsežnostmi, ki bodo v prihodnosti zaznamovale družbo in državo. Okrajna sodnica v Ljubljani je odločila, da je proces v zadevi Patria zastaral za vse tri obtožence: Janeza Janšo, Ivana Črnkoviča in Antona Krkoviča. S tem naj bi bilo konec, po prepričanju mnogih, montiranega političnega procesa. Celoten konstrukt, imenovan Patria, naj bi bil razgaljen že z dejstvom, da v desetih letih njegovi organizatorji in izvajalci niso bili sposobni niti opisati domnevnega kaznivega dejanja, kaj šele, da bi ga dokazali. Skrb vzbujajoče je pa to, da tudi po sklepu o zastaranju primeru nadaljujejo gonjo zlasti zoper Janeza Janšo, pri čemer s svojimi dvoumnimi izjavami sodelujeta tudi premier Miro Cerar in pravosodni minister Goran Klemenčič. Kljub aferi, ki je več let vzbujala slovensko javnost, politiko in pravosodje, se nihče iz teh odločilnih sfer odločanja ni čutil krivega za kakšno dejanje ali postopek, do takšnje stopnje, da bi odstopil. Nihče ni tega storil, mnogi pa se

Ministrica za zdravje Milojka Kolar-Celarc

zdaj sprašujejo, kako je to mogoče v državi, kjer oblast zatrjuje, da je demokratična in pravna. Še k zadevi Patria. Zelo prav ima Bogomir Štefanič, ki je v priložnostnem komentarju, objavljenem v tedniku Družina, zapisal, "da se očitno velik, morda kar večinski del družbe iz (zavestnih?) napak v zadevi Patria ne bo zmozel, niti hotel ničesar naučiti. Zgodba se torej lahko prej ali slej ponovi. Nekaj hudo gnilega je v deželi slovenski". Na TV Slovenija smo kmalu dobili prvi odziv. V oddaji z naslovom *Dobro jutro* na TV Slovenija se je oglašil eden od gledalcev in dejal, da bi morali z Janezom Janšom storiti tako, kot so to storili z Mussolinijem. Torej bi ga morali ubiti. Oglasil se je le varuh pravic gledalcev in poslušalcev RTV Slovenije Lado Ambrožič, ki je omenjenemu gledalcu odgovoril, "da je bilo njegovo mnenje nekaj nezaslišanega". Nobenega drugega glasu ni bilo slišati v obrambo dostojanstva in življenja Janeza Janše, tudi ne protesta Vlaste Nussdorfer, sicer varuhinje človekovih pravic. Čedalje bolj zapleten in nejasen je problem t. i. beguncev, migrantov oz. prebežnikov, ki naj bi v kratkem, v še nedoločnem številu, prišli tudi k nam v Slovenijo. Vendar se žal tudi glede tega zelo aktualnega vprašanja kaže ideološki pristop izvršilne oblasti in

levo usmerjenih organizacij civilne družbe. Ti namreč vztrajajo pri tem, naj bi t. i. begunci kar ostali v Sloveniji za daljši čas, nemara celo za stalno. Slovenija naj bi jim zagotovila prebivanje, delo in druge življenjske pogoje. Vse to, kljub temu da je znano, da za največji del beguncev, ki bi prišli iz Italije, Grčije in Madžarske, Slovenija ni ciljna država, saj bi preko nje radi le potovali drugam, domnevno najraje v Avstrijo in Nemčijo. Naše oblasti pa kar vztrajajo, naj bi begunci ostali v Sloveniji, tiste Slovence, ki imajo o tem pridržke, pa opredeljujejo za "islamofobne provokatorje". Povrh vsega vlada ne prizna, da Slovenija ni pripravljena za sprejem in najnujnejšo oskrbo večjega števila beguncev. Dodati je še, da so javna občila utišala tiste Slovence, posameznike in družine, ki tudi živijo v revščini in pomanjkanju, saj zdaj svojo pozornost namenjajo zgolj t. i. beguncem in njihovim potrebam. Hvala Bogu in k sreči se še vedno uveljavljajo tudi nova spoznanja in znanost, zapisana v klasičnih in elektronskih publikacijah, s katerimi je mogoče premagovati temo in predsodke in pridobivati novo znanje. Založba ZRC Slovenske akademije znanosti in umetnosti je izdala 14 novih publikacij s področij krasoslovja, muzikologije, geografije, literarnih ved in jezikoslovja. Med njimi so dela z naslovi: *Slovenski kras in jame v preteklosti*, *Ljubljanska Glasbena matica do druge svetovne vojne*, *Znanstvena monografija namenjena stoletnici ustanovitve Glasbene matice v Trstu*, *Dolina Triglavskih jezer in Šolski grško-slovenski slovar*.

Marjan Drobež

Novosti na visokošolskem področju

Novogoriška univerza se delno umika iz Gorice

V pričakovanju selitve v obnovljen Lanthierijev dvorec v Vipavi je Univerza v Novi Gorici že odpovedala najemno pogodbo za prostore v Gorici, kjer je gostovala Poslovno-tehniška fakulteta. Desetletna najemna pogodba za prostore v Gorici bi sicer potekla prihodnje leto, vendar so stroški najemnine tako narasli, da so se iz stavbe izselili že prej. V primeru, da se ne bodo mogli preseliti v Vipavo, saj se vipavski občinski svetniki ne strinjajo z vsemi pogoji, po katerih bi novogoriški univerzi oddali v najem obnovljen Lanthierijev dvorec s pripadajočimi zemljišči, bodo morali prostor za Poslovno-tehniško fakulteto najti v stavbi v Rožni Dolini, je na nedavni novinarski konferenci povedal rektor Univerze Danilo Zavrtnik. Odločitev o tem so pričakovali na nadaljevanju se-

Obnovljen Lanthierijev dvorec

dvorca obdržali v občinski lasti. Vendar dokončne odločitve na seji ni bilo. Vipavski župan Ivan Princes je povedal, da je aneks, kot so ga izglasovali in pozneje nekoliko popravljenega pripravili svetniki za novogoriško univerzo, nesprijemljiv, zato je to točko

dnevnega reda zaključil. Pozneje je Princes v izjavi po seji povedal, da mora občina sedaj počakati na uporabno dovoljenje, nato pa bo župan ukrepal po svojih pooblastilih in v skladu s pogodbo iz leta 2003. "To je nesprijemljivo, v najem bomo vzeli dvorec z vsemi pripadajočimi zemljišči, tako kot smo se dogovorili in podpisali že pred dvanajstimi leti", je dejal Zavrtnik. Z vipavsko občino so se pripravljeno pogovarjati in se prilagajati, vendar od podpisane pogodbe ne bodo odstopili. Če do dogovora ne bo prišlo, pa Zavrtnik napoveduje, da se bo univerza umaknila tudi iz prvega dela dvorca, v katerem deluje že nekaj let: "In tako Univerze v Novi Gorici in v Vipavi ne bo več". S takim odlašanjem o sklenitvi aneksa k prvotni pogodbi pa vipavska občina ne povzroča težav le univerzi, ki se je pred začetkom novega študijskega leta znašla v veliki prostorski stiski, pač pa tudi

študentom, saj so nekateri med njimi po vpisu že najeli sobe v Vipavi, kjer naj bi imeli predavanja. Novogoriška univerza zdaj deluje še na eni lokaciji v Gorici, v Rožni Dolini, Ajdovščini, Vipavi in Postojni ter nekaterih manjših lokacijah. Z izgradnjo kampusa, katerega točna lokacija še vedno ni določena, pa bi vse fakultete in raziskovalne laboratorije preselili na eno mesto.

Kojsko v Brdih

Konec tedna bo osrednje praznovanje 500-letnice oltarja v cerkvi Sv. Križa v Kojskem. V petek, 18. septembra, bo v Vili Vipolže ob 13. uri uradno odprtje praznovanja, sledi znanstveni simpozij o gotiki in življenju v 16. stol. v Brdih. V soboto, 19. septembra, bo zjutraj romanje iz različnih vasi k cerkvi pri Sv. Križu, ob 11.30 maša; sledi druženje ob stojnicah, v večernih urah pa glasbeno obarvano dogajanje z MPZ Srečko Kumar, vokalno skupino Reunion ter koncertom Rudija Bučarja in skupine Istraband. Slavje se bo končalo v nedeljo, 20. septembra; ob 15.30 križev pot s posvetitvijo kapelic, nato predavanje o krajevni zgodovini (g. Andrej Vovk), sledita maša, ki jo bo vodil msgr. Metod Pirih, in družabni del.

Kratke

Tolmin / Osrednja proslava ob vrnitvi Primorske slovenskemu ozemlju

Tolminska je bila v soboto, 12. septembra, osrednji prostor praznovanja priključitve Primorske slovenskemu ozemlju. Na državni proslavi je scenarij prispeval Zdravko Duša, ki je kot Tolminec poudaril puntarski značaj Primorcev, saj vse od kmečkih uporov dalje niso klonili. Duša že vrsto let na domačiji, ki ji pravimo na Lukatelu, v Volčah v okviru KD Myra Locatelli prireja izjemno številno obiskana srečanja, ki privabljajo zelo ugledne slovenske goste od vsepovsod: letos je Zdravko Duša za konec prazničnega dne, ki so ga v Volčah še posebej obeležili z različnimi prireditvami, povabil na razgovor Jurija Paljka, urednika, pesnika in pisatelja, da bi spregovoril o uspešni zbirki razmišljanj z naslovom *Kaj sploh počnem tukaj*, ki jo je za osrednjo slovensko založbo Mladinska knjiga, kot vemo, izbral elitni urednik Aleš Berger. Zanj je avtor prejel tudi nagrado Vstajenje. Njegova razmišljanja je na kratko uvedla Tatjana Rojc, ki je poudarila predvsem glavne etape literarne poti Jurija Paljka. Ta je v svojem nastopu nanizal anekdot, citiral osebnosti in ljudi, med temi je

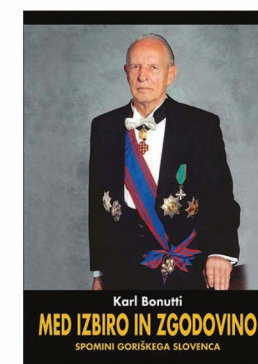
Jurij Paljk in Tatjana Rojc

posebej izpostavil lik Otmarja Črnilogarja. Ob tem pa je zarislal tudi svojo pot, ko se je kot prišlek, študent iz tedanje Jugoslavije, vključil v tržaško stvarnost. Izjemno zanimiva pa je bila tudi pripoved o družini njegove soproge, Furlanke prof. Adriane Monte, ki se je naučila slovenskega jezika "iz ljubezni", kakor je sam poudaril. Naravnost ganljivi so bili spomini na čas, ko "nas spomini niso mogli še boleti", kot je povedala Tatjana Rojc. Jurij Paljk je v žlahtnem in občasno igrivem tonu izpostavil tudi razlike med osrednjim slovenskim ter primorskim značajem ljudi, kar se kaže tudi v življenjskem stilu in prirojeni srčnosti ter odprtosti, ki oznamujejo primorsko dušo. Kljub hladnemu večeru je publika uživala ob sijajnem izvajanju. V prijateljski družbi se je nato pogovor še nadaljeval ob pogrjnjeni mizi v prijetni domači izbi.

V Skriljah pri Ajdovščini je odprla vrata prenovljena in dograjena osnovna šola

Podružnično šolo v Skriljah, ki spada pod matično osnovno šolo Dobravlje, je Občina Ajdovščina v zadnjem letu dni temeljito obnovila in dogradila. Ob prenovljeni stavbi je staro telovadnico nadomestila novozgrajena dvorana za športno vzgojo in prireditve, na drugi strani pa je prizidek namenjen potrebam krajevne skupnosti. V prenovljeno stavbo osnovne šole v Skriljah so se šolarji od prvega do četrtega razreda vselili že s prvim šolskim dnevom, uradno odprtje je bilo kasneje. Poleg domačih otrok jo obiskujejo še otroci iz Dobravlj, Stomaža, Kamenj, Potoč in Brij, skupno jih je v šoli 66. Leta 1934 zgrajena šolska stavba je bila že pošteno potrebna obnove, krajevna skupnost pa obupana po dolgotrajnem in neuspešnem prizadevanju za lastne prostore. Končno podoba prenovljenega in dograjene objekta je pripravil arhitekt Andrej Čopič. Z naložbo je bila temeljito prenovljena šolska stavba, v kateri so lesene stropne nadomestile betonske plošče, na novo je bila zgrajena telovadnica, prenovljene so sanitarije in učilnice. Velika pridobitev za Skrilje pa je prizidek, kjer so urejeni prostori za delovanje krajevne skupnosti in druženje kranjčanov. Posodobljena je komunalna infrastruktura, olepšana okolica stavbe. Večji del dobrih 601.000 evrov vredne naložbe je kril proračun Občine Ajdovščina, slabih 20 odstotkov vrednosti pa je primaknilo ministrstvo RS za gospodarski razvoj in tehnologijo.

OBČINA RENČE-VOGRSKO
in KRAJEVNA SKUPNOST BUKOVICA-VOLČJA DRAGA
v sodelovanju z GORIŠKO MOHORJEVO DRUŽBO
vabita na predstavitev knjige

MED IZBIRO IN ZGODOVINO

Pogovor z avtorjem knjige dr. KARLOM BONUTTIJEM, univerzitetnim profesorjem in veleposlanikom RS, bo vodila ga. Ingrid Kašca Bucik

V petek, 18. septembra 2015, ob 18. uri
v Dvorani Zorana Mušiča Kulturnega doma Bukovica

Po Jantarjevi poti ... ali

Reportaža o potepanju po Poljskem

A za jasno predstavo, kam greva, je o Poljski treba vseeno navesti nekaj zgodovinskih dejstev – povzetih po splošno dosegljivih virih, kot so Wikipedija in drugi. Zgodovina poljske države sega v 11. stoletje, ime Poljska pa izhaja iz slovanskega plemena Polanie. Po propadu rimskega imperija v 5. stoletju se je to pleme naselilo na območju med Odro na zahodu in Vislo na vzhodu. Meje poljske države so se skozi zgodovino ter obdobja samostojnosti in nesamostojnosti, ko je dežela bila razdeljena med sosednje večje imperije – Rusijo, Prusijo in Avstrijo –, ves čas gibale med tema naravnima mejnikoma, medtem ko so na jugu, kjer narodnostno ozemlje omejujejo

Zakopani

Karpati (tudi Tatre), ostajale večinoma nespremenjene. Največji obseg je Poljska zavzemala v času Poljsko-litovskega združenja v 16. stoletju, ko je obsegala še območje današnje Ukrajine. Poljaki so se za svojo samostojnost skozi zgodovino večinoma bojevali z Nemci (Prusiji), Švedi in Rusi, znane so njihove bitke s Turki, najbolj slavna pa zmaga Jana III. Sobieskega pred Dunajem. Brez njegove vojske bi Dunaj padel v roke Osmanom. Po Sobieskem je šlo za njihovo samostojnostjo le navzdol, močnejše sosedje so si prisvajale nova in nova ozemlja, po koncu Napoleonovih vojn je večina Poljske prešla pod Rusijo. Po 1. svetovni vojni je bila na novo ustanovljena Republika Poljska, ki se je ozemeljsko pomaknila bolj na vzhod, na zahodu pa je del njenega ozemlja prešel pod Nemčijo, po 2. svetovni vojni pa so se vse meje spet premaknile bolj zahodno, nepoljska ozemlja na vzhodu pa so pripadla Sovjetski zvezi. V zadnji veliki vojni je Poljska izgubila veliko prebivalstva (okrog 6 milijonov, od tega 3 milijone poljskih Judov), njena

mesta pa so bila močno porušena. Država je bila obnovljena, spadala je v socialistični blok, vladala je komunistična partija, vendar so se ves čas pojavljali delavski upori in zahteve po demokratičnih spremembah. To je pripeljalo do prvih delno svobodnih volitev leta 1989, ko je bila na Poljskem vzpostavljena običajna meščanska demokracija, parlamentom kot zakonodajnim telesom in predsednikom države

sem razdalje med posameznimi kraji in bile so zmerne, dosegljive v običajnih razmerah. Ker sva oba z ženo ljubitelja fotografije, nama tak način potovanja in odkrivanja dežele zelo ustreza; kjerkoli, kjer zagledava zanimiv fotografski motiv, se lahko ustavi in napraviva kratek *foto session*.

Za vstop na Poljsko sva morala prevoziti dve državi – no, dejansko tri; iz Nove Gorice, kjer sva začela pot, je bilo treba prevoziti celo Slovenijo, priti do Šentilja, nato prečkati Avstrijo ter precejšen del Slovaške, kjer sva na nekem delu zavila na sever, med hribovite Tatre. Na drugi strani naj bi bili Zakopani, najin prvi cilj. Moj prijazen avtonavigator je takrat začutil priložnost, da

me je lahko popeljal po bližnjicah, se pravi po stranskih hribovskih cestah in mi ponudil ogled starodavnih vasic, ki se stiskajo v tistih odročnih krajih. Tam je že (in tudi še) prisotna "lesena" arhitektura, hiše so lesene, enako tudi cerkve. Enake hiše in cerkve so tudi na poljski strani, na območju Zakopanov, kamor sva na koncu tudi le prispela. Mestece Zakopani, ki je zaradi smučarskih skokov Slovincem dobro znano, je močno športno – rekreativno središče v Tatrah. Pozimi je na sporedu smučarija, poleti pa vse, kar hribovci nudijo. In ker je v bližnjem Krakovu tiste dni bilo precej vroče in soparno, so se mnogi Poljaki odločili poiskati osvežitev v Zakopanih. Tako sem si razlagal po dolgih kolonah avtomobilov, ki so se zgrinjali v to središče. Izgledalo je kot selitev narodov in da za naju ne bo več niti koščka prostora. A bilo je vse v redu, avtomobilska ploščevina se je v mestecu čudežno razgubila, po mestnem trgu in ulicah pa je vladala pristna poletna turistična gneča.

/ dalje
Milan Petek Levokov

Slovensko zdravniško društvo Trst Gorica Prelestni koroški biseri

V juniju se navadno člani društva, žal le tisti, ki že pojejo "oj, mladost ti moja, kam odšla si, kje si?" - škoda,

da se jim ne pridruži na teh lepih, premišljeno izbranih potepanjih tudi podmladek, ki ga v društvu ni prav malo! – odpeljejo na obisk h kolegom na Koroško. Nekoč slovenske doline Rož, Podjuna in Zilja vselej očarajo obiskovalca s svojo v melanholičen pajčolan ovito lepoto. Na Koroškem jih zmeraj prijazno sprejme dr. Franci Wutti, ki jih tudi vedno pospremi na ogled izbranih krajev. Tako je bilo tudi v letošnjem juniju, ko so se izletniki odpeljali z Dunajske ceste na Opčinah neko soboto, ki ni obetala preveč jasnega neba, na Južno Koroško, ki zajema južne, nekoč (v 19. stol.) povsem slovenske sbergije, ali pa ki so še danes slovenske oziroma dvojezične. Pot jih je v sobotnem jutru, ki ga je dež kar nekajkrat pošteno zalil, a le ko so bili potniki v avtobusu, vodila do Bistrice na Zilji (nemško Feistritz an der Gail), idilično lepega kraja na 570 m nadmorske višine v Ziljski dolini na avstrijskem Južnem Koroškem. Bistrica leži samo 18 km od Beljaka in je zelo dobro povezana z avtocesto, tako da ta mirni kraj ni odmaknjen od sveta. Žal se je tu na desnem bregu reke Zilje 1. 2001 izreklo za Koroške Slovence le 8 % prebivalstva. Od časov Karantanije do konca prve svetovne vojne je bilo območje občine Bistrica na Zilji poseljeno s skoraj izključno slovensko govorečim prebivalstvom. Zato je bila župnija Bistrica še l. 1924 uradno po cerkvenih pravilih povsem slovenska. V pisnih virih je omenjena prvič l. 1119. Po groznem potresu l. 1348 so tla v spodnji Ziljski dolini postala kisla in neprimerna za kmetovanje, zato so se začeli kmetje ukvarjati z rejo noriških konj. Ta "konje-

niška" tradicija se odraža v zelo znani starodavni navadi *štehvanja*, ki je skupna značilnost celotne zgodovinske slovenske spod-

Bogate ženske ziljske narodne noše

nje doline. Na gričku nad vasico stoji lična župnijska cerkev sv. Martina, na temeljih l. 1182 postavljene kapelice. Današnja cerkev je poznogotska in v njej so še zapisi v slovenskem jeziku. Prav o štehvanju na binokostni praznik je gostom iz Trsta in Gorice prikazala videoposnetek iz l. 1989 ustrezljiva, zgovorna gospa Jožica Druml, gospodinja gostilne s prenočišči, Stara pošta, v veliki dvorani tega v notranjosti prenovljenega prostornega poslopja. Svoj video dokumentarec izpred nekaj let o tem tekmovanju s praznično okrašenimi konji, pri katerem morajo konjeniki do konca zbiti nekakšen sod, postavljen na kolu, je pokazal tudi dr. Oskar Volpi, ki je na vsakem izletu "oborožen" s snemalno kamero. Zmagovalec štehvanja dobi "krančelj" - venček. S pesmijo "Buog nam daj en dober čas" se začne praznovanje pod lipo. Ženske in fantje so oblečeni v ziljsko nošo. Ženska noša je izredno bogata (če jo želimo zdaj sešiti, stane približno 5000 evrov!) in sestavljena iz raznih "kosov"

oblačil, zato je oblačenje zelo zapleteno in traja lahko tudi več ur. V 70. letih prejšnjega stoletja so hoteli to praznovanje uvesti v nemščini, a se k sreči to ni zgodilo in tako je ta šega ostala slovenska. Takrat je bilo hudo, sedaj pa so vsi ponosni na slovenske pesmi, ki jih pojejo ob tem praznovanju. Ta navada sega verjetno v davne turške čase, saj naj bi bil sod simbol sovražnika, ki ga je treba uničiti.

V čast gostom je gospa Jožica ali Pepca, kot ji pravijo domačini, pripravila za večerjo tudi praznično juho s smetano! Prav prijetno je bilo preživeti nekaj uric in eno noč v tej prijazni slovenski gostilni v Bistrici na Zilji. Če vas bo pot kdaj zanesla na ta konec zelene Koroške, kar zglasite se tam, ne bo vam žal. Na ogled Otoka (nekdanjega otoka, ki je bil umetno spojen s celino), Marije na Otoku / Maria Wörth in dveh cerkva, romanske iz 11. stoletja in gotске iz 15. stoletja, je izletnike vodila energična vodička gospa Sonja Wakounig, ki je živa enciklope-

Stehvanje v Bistrici v Ziljski dolini

dija. Nanizala je toliko zgodovinskih, umetnostnozgodovinskih, geografskih in etnografskih podatkov, da bi ta zapis lahko zadožil nesluteno obširnost.

/ dalje
Iva Koršič

Erika Brajnik

NATUROPATSKI NASVETI (80)

Angina, prehlad in kašelj

V tem obdobju, ko se menjuje letni čas, ko se podnebje spreminja in nenadoma nastopita vlaga in mrz, je potrebno okrepiti imunski sistem, da se le-ta lažje odzove na napad. Kot vemo, večji delež celic imunskega sistema ima sedež prav v črevesju, če je naše črevesje zdravo, smo tudi mi zdravi. Črevesje je zdravo, če v njem domujejo dobre bakterije, zato, ko nas boli grlo, smo prehlajeni ali kašljamo, nikakor ne uživajmo sladkarij in ogljikovih hidratov, saj bomo s tem še bolj šibki, grlo bo bolj bolelo, prehlad se bo poslabšal in kašelj se bo povečal.

Naturopatski nasvet v teh primerih je povišana doza vnosa probiotičnih bakterij za 3-4 dni in uživanje askorbinske kisline oziroma vitamina C 3 ali 4 dni po 5-krat na dan. Večerje in kosila pa morajo nujno biti zelenjavno-proteinske narave (s tem mislim na zelenjavo, kuhano, v sopari ali surovo, ter meso in stročnice). Vse ogljikove hidrate pa umaknimo oziroma jih uživajmo samo dopoldan. S tem bomo telo razkislali, presnovno razbremenili in imunski sistem okrepili, zelo na hitro. Tako kot prehlad hitro pride, tako lahko

tudi hitro mine, samo pravilna in jasna navodila moramo telesu nuditi, da reagira na napad.

Najmočnejša kemoterapija, ki jo človek pozna, je prehrana. Hrana dela čudeže, s hrano vsak dan hranimo bolezen ali zdravje, sami lahko izbiramo. Ne potrebujemo dodatnih mineralov, vitaminov niti probiotičnih bakterij, če se pravilno prehranjujemo. Hrana naj postane naše zdravilo. Kdor nima denarja, da bi si lahko kupil probiotične bakterije, prehlad lahko premaga samo s prehrano, lahko bo porabil kakšen dan več, vendar bo delovalo, pozdravil se

bo trajnostno. Probiotične bakterije nam pomagajo do take mere, da nas postavijo na zeleno vejo, potem moramo zdravje vzdrževati sami s prehrano. Zavihati si moramo rokave in kuhati. V tem smislu za celo zimsko obdobje priporočam za večerjo zelenjavne enolončnice, za otroke tudi meso.

Iščimo zdravje!

www.saeka.si

NOVI
GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljč, e-mail paljck@noviglas.eu
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednik prof. Peter Černic
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385
Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.eu
Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.eu
Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.eu
www.noviglas.eu

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 45 evrov, Slovenija 48 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

Bančni podatki: IBAN: IT 67 M 05484 12401 001570069280, SWIFT ali BIC koda: CIVIT2C, naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travnik 25 - 34170 GORICA.

OGLAŠEVANJE: Oglaševalska agencija Publitar, ul. Treppo 5/B - Videm. Tel. št. 0039 0432 299664 - Faks 0039 0432 512095 - E-mail info@publitarudine.com

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo

zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo

za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC

Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu

Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250

To številko smo poslali v tisk v torek, 15. septembra, ob 14. uri.

Drobni trenutki, ki ogrejejo srce

Breskvice

Moje življenje je zadnje čase tako polno kot še nikoli. Polno ljudi, ki jih imam rada, polno poti, polno narave, polno zelenega in modrega. In polno navdušenja, ko se dnevi začnejo in se potem vedno na večer končujejo, med tiho srečo in nostalgijo. Minevanje je vedno žalostno, tudi minevanje lepega.

Pred dnevi je bila že tema, ko sem prišla domov s potepanja z bratrancom. Dva dni po Benečiji, na grebenih, med kamnito preteklostjo in sredi prijaznih ljudi. Lepo, če si lahko kaj takega privoščiš. Ko mine, kljub navdušenju, ostane praznina. In tako me daje nostalgija, ko stopam iz avtomobila in mislim, da se naslednjega dne Giulio in Marina vračata domov, na slovensko obalo. Saj ne bova sama, a vendar, tako polno in pisano ne bo. In vsak ve, da imam rada družbo, potepanje, posedanje in klepet brez konca. Nisem za televizijo, za samevanje, tudi knjiga ni za ves dan.

Zato mi je težko, ko grem po parkirišču proti hiši. Pogled mi obstane pri skladovnici za drva. V kotu, skrit in na varnem, leži lesen zaboj, poln dišečih, zrelih breskvic. Pogledam in vidim, da so to tiste male bele breskvice, ki jih imam najraje. Tiste, ki gredo kar same od kosti in jih ni več nikjer najti, ker so jih nadomestile tiste velike, popolne breskvice iz velikih nasadov, ki

se jih toča in zajedalci nikoli ne dotaknejo, kaj šele gnoloba. In so lepe, brezhibne pravzaprav in vse enako velike in okrogle. Samo okus imajo po plastiki..., kot bi zrastle tam, na policah veleblagovnic in ne v objemu prelestnega poletja. Te male breskvice, ki jih nosim sedaj v hišo, so tiste, ki so nekdanje rasle na kraškem bregu, med robido in vejevjem, tiste, ki jih sedaj ni več, ker nikomur ni mar za okus, ampak samo za izgled. Tako pri sadju kot pri ljudeh. Izged in nič drugega.

Z mojem se veseliva dišečih sadežev, ki so sladki in sočni, kot so bili nekoč. Gledava polni zaboj in ne veva, kdo ga je pustil pred našimi vrati. Tako prijetno je dobiti kaj v dar. Kar tako pred pragom, da sploh ne veš, od kod in kdaj. Čisto preprosto in samo breskvice, poln zaboj. Domače in zato še bolj dragocene. Gledam jih in jih dajem na krožnik. Vesela sem, morda še veliko bolj, ker ne vem, čigave so. V roke bo treba vzeti telefon, stopiti do sosedov... Rada bi se zahvalila, ne samo za breskve, a predvsem, ker so mi podarili trenutek sreče. Darovi. Ne vem, če jih je lepše dati ali prejemanje. A so vsekakor nekaj najdragocenejšega. Predvsem ko so preprosti in nepričakovani. In tudi zato, ker ne potrebujejo besed, da polepšajo dan in napolnijo praznino. Ko nekaj podariš, je dan popoln. Ko dar prejmeš, nisi več sam.

Od nekdanj, odkar sem bila

majhna, rada podarjam. Še veliko rajše, kot prejemanje. Kot otrok sem darove rada izbirala z mamo, pozneje, ko sem zrasla, a sem imela vseeno nekaj več časa na razpolago, mi je bilo lepo, če sem jih sama izdelovala. Naučila sem se delati s keramiko, klesanja v kamen, znala sem risati in barvati, tudi blago. In še vedno rada pišem, za tiste in o tistih, ki jih imam najbolj rada. Tudi popisan papir je lahko dar. Sicer je sedaj časa vse manj in darove kupujem, pa čeprav porabim tudi zato veliko energije, ker skušam razumeti človeka, prijatelja in to, kar mu je najbolj pri srcu. Ker vem, da ni vseeno, kaj podariš tistemu, ki ga imaš rad. Dar je beseda, ki ostane za vedno, je izpoved in bližina, ki je čas ne izbrise.

Breskvice sem tudi jaz podarjala sosedom in prijateljem, ko smo jih še imeli seveda, na njivi v Kostanjevici. Tako sočne so bile, da so privabljalje nasmeha in ogrele srce, kot nas ogrejejo le poletje in tisti sadeži, ki zorijo v največjem soncu. Sedaj breskvic nimamo, le slive, ki jih vsako leto razdeljujemo med sosede. Vsakemu svoj del, v zameno za klepet in nekaj nasmehov. Za rdeče, sočne male breskvice sva z možem dolgo ugibala, kdo nam jih je prinesel. Poklicala sem prijateljico v sosesčini. Ena izmed njih mi je

rekla, naj se ne preveč sekiram, saj je v naši človeški naravi, da ne radi ostajamo anonimni. Počakaj in se medtem neznanemu dobrotniku zahvali z lepo mislijo in molitvijo, mi je rekla. In res sem se. Kajti sadja doma nimamo veliko, poletje brez domačega sadja pa ostane nekako nezrelo in brez pravih barvnih odtenkov.

Že na večer je prišel k nam sosed Romano, nekoliko plaho in z zabojem domačih fig. Ni vedel, kako naj bi začel, a sem takoj vedela, da so breskvice njegove. Saj jih niste odrgli, ko ste jih našli tako, pred pra-

gom, ga je skrbelo. Ni vas bilo doma. In še res je, doma nas ni skoraj nikoli, preveč me vleče v naravo, na sonce in med ljudi. Povedala sem mu, kako jih rada jeva in kako sva jih vesela. Hrane še nikoli nisva odrgla, domačega sadja še manj. Tako rada ga imava z možem.

Povabim ga, naj sede, čeprav sem ravno kosila travo s svojo hrupno in vsem smešno ročno kosilnico. Nekoliko okleva, novi smo na vasi in komajda smo se spoznali s sosedi. A ko mu povemo, da imamo doma steklenico dobrega vipavskega vina, rad pri-

sede.

Vem, da se Romano od mladih let ukvarja z vinarstvom, letos je sicer prodal vinograd, ker so ga v to prisilila leta, še vedno pa ima rad vino, pozna vse sorte in rad ga pokuša in ocenjuje. Zato me je nekoliko strah, kaj bo rekel, čeprav sem na mizo postavila dragoceno vino, ki mi ga je podaril prijatelj Jurij. Nanj se zanesem, ker je, podobno kot jaz, človek, ki za prijatelje izbira le najboljše. Romano, ki se sicer vedno rad obrega ob ustekleničeno vino velikih pridelovalcev iz Brd in Furlanije, vzame kozarec, vrti ga v rokah, ocenjuje, pokuša in se na koncu široko nasmehne. Odlično je, temu se reče pristno, domače, dobro vino. In že steče pogovor o vinu, o breskvicah, o tem, kako si je danes težko biti dober sosed. Vsi namreč tako hitimo, da nimamo časa za posedanje in prijateljstvo. Niti v takih majhnih, gorskih vasi, kot je naša. Ker to, da se je v takih vaseh čas ustavil, sploh ni res. O tem pišejo le pesniki in kantavtorji.

Pozno je in mračni se, ko spet vzamem v roke kosilnico in trava zadisi v objemu večera. Dan pojenjuje skupaj s poletjem. Prišla bo jesen, za njo zima. A taki majhni trenutki naju bodo greli tudi v dežju in snegu.

Suzi Pertout

Začelo se je domače nogometno prvenstvo Več ekip na višji ravni, Kras in Vesna špici

Začelo se je. Kot po navadi so v tekmovalno zimsko športno sezono, tisto, ki se bolj ali manj ujema s šolskim letom, stopili nogometni amaterji. V nedeljo je bil na sporedu prvi krog v deželni prvenstvih, ki so letos najvišji domet našega "žogobarskega" gibanja. Kras je namreč, kot znano, spomladi izpadel iz meddeželne D lige in bo tako naziv paradnega konja slovenskega

te, elitna liga je zahtevno in privlačno tekmovanje, tako da si bomo lahko ogledali marsikatero kakovostno tekmo. Začelo se je sicer s tesnima porazoma v gosteh, toda časa za revanšo je več kot dovolj. Derbija (prvi že v soboto, 3. oktobra) pa bo sta že tako poslastica. Novost je tudi sodelovanje vodilnih zamejskih nogometnih stvarnosti s prvoligaškima kluboma. Te dni so predstavili teh-

ekipe, lahko pa bi imeli celo še peto. V promocijski ligi ob štandredi Juventini (ki letos okrepjena odkrito cilja na napredovanje, četudi je v prvem krogu doživela spodrsilaj) prvič v svoji 50-letni zgodovini nastopa trebenski Primorec, ki je prav v nedeljo (sicer z gladkim porazom) debitiral na domačem igrišču na Griži v višjem nadstropju. V Trebčah si želijo predvsem mirne sezone in da bi se obdržali na uglednem tekmovanju.

V prvi amaterski ligi sta po dolgih letih spet bazovska Zarja in doberdobska Mladost. Bazovci so Doberdobsce ugnali v finalu majskega play-offa, tudi predstavniki z Goriškega pa so nato poleti prejeli (in sprejeli) povabilo v višjo ligo. V isti skupini so tudi Breg - v Dolini so se odpovedali naknadni vključitvi v promocijsko prvenstvo, ki bi bilo predrago in bi nalagalo dodatne obveznosti glede novačenja mladih igralcev - in Sovodnje, tako da tudi tu ne bo manjkalo občutnih sosedskih obračunov.

Repešažo je sprejela gro-pajsko-padriška Gaja, ki sodeluje po novem v drugi amaterski ligi ob boku proseškega Primorja. Rdeče-rumeni so celo prvi favoriti za prestop v prvo kategorijo, gajevci pa upajo v mirne noči in obstanek v ligi.

Vsem želimo čim več zadetkov v mreži nasprotnikov, da bi izpolnili zastavljene cilje, še naprej privabljali ob igrišču veliko privržencev ter sploh nastopali sebi in njim v zadovoljstvo. HC

Derbi Breg-Sovodnje 7.9.2014

nogometa v Italiji delil z Vesno v elitni ligi. V Repnu so omejili stroške in korenito pomladili ekipo, v Križu pa potrdili ogrode lanske sijajne postavbe, ki se je kot novinec v ligi dokopala do nenadejanega tretjega mesta. V obeh taborih so dokaj previdni, oboje pa v bistvu pričakujemo v zgornji polovici lestvice, sicer brez konkretnih skomin po napredovanju. Da pa ne bo pomo-

nični projekt, ki odslej veže NK Kras s Chievom, veronskim društvom, ki je bilo do nedelje celo na vrhu A lige. Boter tega sodelovanja je Primorec Valter Birs, eden boljših slovenskih igralcev vseh časov. V povojnih pa je tudi sodelovanje ŠD Vesna z drugim veronskim prvoligaškim klubom, Hellas Verona. Stopničko višje pa letos tekmujejo kar štiri slovenske članske

Z 2. strani Očistimo NOB ...

Vsi so samo še borci za osvoboditev izpod okupatorja, pa čeprav so po vojni hoteli biti tudi revolucionarji, so si to zapisovali na svoje grobove, postavljali revoluciji spomenike, pisali o njej skladovnice knjig, po njej imenovali trge, ulice ipd. V zvezi s polemiko o več resnicah pa je dr. Anton Stres v pridigi na Teharjah opozoril (Reporter, 3. 11. 2009), da prihaja s Hudo jamo na dan resnica, 'ki je grozljiva in zastrašujoča, a jo moramo sprejeti ...' Kajti resnica 'ni ne moja, ne tvoja, ne naša in ne vaša: resnica je sama svoja, drugače sploh ni resnica. Nič je ne bo ustavilo, nihče ji ne more ukazovati, kakšna naj bo ...' Ona gre svojo pot in nihče je ne more zapreti niti v še tako debel bunker. Kar so dokazali kar sami mrtvaki, ki so morali prikorakati ven iz Hude jame, da nas prisilijo, da jim vrnemo vsaj del njihovega osnovnega človeškega dostojanstva, to je ime, grob in pietetni spomin. Tudi italijanski razumnik Carlo Bo je nekeje zapisal, "da se nikdar ne bo zgodilo, da bi moč resnice ugasnila. Vsak nasprotnik, sovražnik ali tekmeč mora prej ali slej priznati, da obstajajo nekateri zakoni, ki so večni in ti urejajo življenje narodov. Do zdaj se še nikomur ni posrečilo, da bi se jim ognil ..."

Nekatere vzhodnoevropske države pa si niso dovolile jalovih razprav o (ne) zločinskosti komunističnih totalitarnih režimov. Češki predsednik Havel je npr. že leta 1993 podpisal zakon o krivici komunističnega režima, po katerem so člani komunistične partije in komunistično vodstvo "odgovorni za

zločinsko nedopustna in sramovanja vredna dejanja v času komunistične diktature na Češkem". In en člen zakona onemogoča, da bi "zastarali zločini, ki so bili politično motivirani". Tako jasne in odločne obsodbe preteklega režima uradna Slovenija doslej še ni zmogla. V intervjuju za PN ob proslavi 50. obletnice zloma fašizma (1993) je pod velikim pritiskom javnosti ta-

Vaclav Havel

kratni predsednik države Milan Kučan poskušal storiti prve sramežljive korake v tej smeri, rekoč, med ostalim, "da so zločini nad človeškim dostojanstvom občečloveško nesprejemljivi in neopravičljivi ne glede na to, kdo in s kakšnim namenom jih je povzročil", ter "da je treba ugotoviti odgovornost povzročiteljev, ki morajo za to odgovorjati". Vendar, kot smo pri njem navajeni, se je ob teh začetnih jasnih besedah hkrati zapletal v dvoumne in izmuzljive izjave in celo protislovja. Dejal je še namreč, "da mora slovenski narod v celoti prevzeti odgovornost za svojo zgodovino, takšno,

kot se je zgodila, tudi za storjene zločine med vojno in v prejšnjem sistemu", in da "zahtevajo drugačen premislek tista dejanja, ki sodijo v kontekst časa, razmer in zgodovinskega nasledja, ki je bilo takšno, kot je pač bilo". Iz tega tako ni niti malo jasno, prvič, katera so tista dejanja, ki terjajo drugačen premislek, in, drugič, da ne bo mogoče odgovornost za storjene krivice tako enostavno naprtiti kar celotnemu narodu. Kajti, kot je premagana stran morala sprejeti nase obsodbo in iz nje izvirojoče krute posledice o moralni zavrženosti kolaboracije, tako bi morala zmagovita stran prevzeti nase obsodbo o moralni zavrženosti revolucije in totalitarizma. In kot je prva stran imela svoje nosilce in svoja imena, jih ima tudi druga stran. Zato bi bilo pošteno, da bi jih Kučan imenoval, kot bi bilo pošteno in pogumno, da bi potegnili določene

konsekvence tudi zase, ko je že tako dolgo vedril na vrhu partije, ki je te zločine storila. Toda to se ni zgodilo. Še več, vsi poskusi ugotavljanja krivcev za medvojnene in povojne poboje tako v okviru parlamentarnih komisij kot tudi po sodni poti, so bili neuspešni in nisem zasledil, da bi Kučana to kaj motilo. Ni bilo namreč mogoče ugotoviti ne storilcev ne tistih, ki so dajali ukaze. Kot da so se žrtve kar same pobile. V primeru Hude jame pa so se potem, že mrtve, kar same zazidale za betonske pregrade, kot je to pikro pripomnil dr. Boštjan M. Turk v eni od svojih kolumn v Reporterju.

Skupnost družin Sončnica / Izlet v Apulijo

Draguljčki skrajnega juga Italije

Družabnost, duhovnost in radovednost so značilnosti, ki združujejo raznoliko skupino izletnikov Skupnosti družin Sončnica. Tokrat je društvo, ki že peto leto zaporedoma organizira avgustovske ekskurzije, kot cilj izbralo Apulijo, deželo sonca, morja in vetra. Intenzivni petdnevni izlet je potekal od 20. do 24. avgusta in je predvideval ogled najpomembnejših mest in kulturnih znamenitosti.

Potniki so se zbrali v četrtek, 20. avgusta zjutraj, naložili kovčke, prigrizke in dobro voljo ter odpotovali na skrajni jug Apeninskega polotoka. Na poti so obiskali svetišče v Loretu, kjer hranijo znamenito nazareško hišico, v kateri je nekoč živel Marija. V večernih urah so prispeli v San Giovanni Rotondo, ki leži sredi Garganskega polotoka. Po namestitvi v hotelu so si še istega dne ogledali svetišče, staro in novo baziliko, mozaike p. Ivana Rupnika ter obiskali grob patra Pija in celico, v kateri je živel. Nekateri so se po večerji udeležili molitve v cerkvi, drugi pa so v zgodnjih jutranjih urah šli k sveti maši.

Po zajtrku so se odpravili proti Materi v bližnjo Basilicato. Vodilka jim je tu razkazala mesto z njegovimi najpomembnejšimi stavbami in cerkvami. Skupina si je ogledala matersko semenišče, ki je zdaj preurejeno v muzej likovne umetnosti, cerkev sv. Klare in bližnji samostan klaris ter se ustavila v baročni cerkvi Sv. Duha, pravi posebnosti v cerkveni arhitekturi. Stavba je namreč zgrajena za pogrebe rajnih, ki niso bili dovolj premožni, da bi si sami poskrbeli za pokop. Zaradi tega je glavna tema cerkve smrt; na to kažejo tudi okraski, kot so okostnjaki, srpi, klesidre in lobanje, ki so vklesani v skalo. Seveda je ogled predvideval tudi sprehod mimo znameniti,

v skalo vklesanih materskih hiš, ki so od leta 1993 del svetovne dediščine UNESCO. Izletniki so se sprehodili med skalnatimi hišami predelov Sasso caveoso in Sasso barisano ter obiskali tudi staro cerkev s freskami s konca starega veka.

enonadstropne hiše s stožčasto streho, ki so sprva služile kmetom kot bivališča ali skladišča orodja. Zidane so na suho, to pomeni brez veziva, tako da bi jih lažje rušili med kontrolami Neapeljskega kraljestva, saj je bil takrat v veljavi davek na hišo. Vsak trullo je vrh strehe imel

po utrudljivem ogledu so se ustavili še na razgledni točki, kjer so ob prigrizkih in pijači lahko opazovali kamnite hiše. Zaradi lažje okvare avtobusa, za popravilo katere je poskrbel zanesljivi šofer Dario ob pomoči izkušenega mehanika Borisa, so se tam zadržali malo več časa, a nič zato. Ob kozarčku dobrih briških vin in veselem kramljanju je čas hitro minil.

Izletniki so spoznali, da sta apulijski kamen in pokrajina čisto podobna bližnjemu kraškemu področju: pojavljajo se doline in planote, pogosti so hra-

tako imenovani "pinnacolo", ki naj bi bil podpis obrtnika, spodaj pa cisterno. Hišice so zgrajene v tipičnem murskem kamnu, tako da steno sestavljata dva zidova z vmesno luknjo. Zaradi tega polne temperature niso previsoke, zimске pa ne prenizke, tako da so danes trulli restavracije, trgovine, hoteli, apartmaji, cerkve in zasebna bivališča. Izletne dneve so bogatili tudi družabni trenutki in odlična apulijska hrana. Skupina je pri vsaki večerji imela možnost poskusiti tipične južne specialitete, kot so "orecchiette" ali "foglie

požarom. V večernih urah so prispeli do turističnega središča Alberobello, kjer so se srečali z eno izmed glavnih apulijskih znamenitosti: "trulli". To so manjše, nevarnost požarov je velika. V večernih urah so prispeli do turističnega središča Alberobello, kjer so se srečali z eno izmed glavnih apulijskih znamenitosti: "trulli". To so manjše,

nevarnost požarov je velika. V večernih urah so prispeli do turističnega središča Alberobello, kjer so se srečali z eno izmed glavnih apulijskih znamenitosti: "trulli". To so manjše, nevarnost požarov je velika. V večernih urah so prispeli do turističnega središča Alberobello, kjer so se srečali z eno izmed glavnih apulijskih znamenitosti: "trulli". To so manjše,

nevarnost požarov je velika. V večernih urah so prispeli do turističnega središča Alberobello, kjer so se srečali z eno izmed glavnih apulijskih znamenitosti: "trulli". To so manjše, nevarnost požarov je velika. V večernih urah so prispeli do turističnega središča Alberobello, kjer so se srečali z eno izmed glavnih apulijskih znamenitosti: "trulli". To so manjše,

nevarnost požarov je velika. V večernih urah so prispeli do turističnega središča Alberobello, kjer so se srečali z eno izmed glavnih apulijskih znamenitosti: "trulli". To so manjše, nevarnost požarov je velika. V večernih urah so prispeli do turističnega središča Alberobello, kjer so se srečali z eno izmed glavnih apulijskih znamenitosti: "trulli". To so manjše,

pela in zaplesala, ne nazadnje pa se le poslovila in se vrnila v hotel.

Naslednje jutro je skupino čakal ogled mesta Polignano a mare, pomorskega središča, ki je že iz bronaste dobe bilo pojmovano 'okno na vzhod'. Seveda mesta niso mogli zapustiti, ne da bi okusili tamkajšnjega "caffè speciale", obiskali stolnico in se slikali pod kipom Domenica Modugna, ki je bil od tam doma. Nekateri pogumneži so si tudi nadeli kopalke in zaplavali po valovitem južnem morju.

Zadnji postanek pred vrnitvijo je predvideval ogled Castel del Monte, ki ga je dal zgraditi razgledan Friderik II. Švabski. Zelo je podpiral umetnost, pri tem se je opiral na finančne prihodke vse večjih davkov, ki jih je nalagal ljudstvu. Zgradba je, kar se tiče arhitekture, posebno privlačna: njena notranjost je redko okrašena, daje občutek mogočnosti, masivnosti, a tudi elegantnosti. Celoten kompleks temelji na številu osem; lahko omenimo, da strukturo sestavlja osem osmerokotnih stolpov in osem sob ravno take oblike. Še posebno zanimiva pa je uporabnost take zgradbe. Raziskovalci se še sedaj sprašujejo, čemu je ta struktura nastala. Gotovo ni bila rezidenca ali grad, saj je premajhna, ni imela pa niti obrambne funkcije. Zadnje teorije potrjujejo dejstvo, da je bila to neke vrste univerza, kjer so se zbirali tedanji učeni ljudje: moški in ženske. V sredini kompleksa naj bi bilo tudi urejeno kopalnišče, v katerega so iz dveh kopalnic vodila velika, bogato okrašena vrata.

Po ogledu vseh teh apulijskih biserčkov je izletnikom ostajalo le še potovanje do doma. Pot je bila dolga, a je čas med vici in šalami hitro minil. Avtobusno potovanje so poživilo še pogovori, družabne igre in pesmi, ki so skupino spremljali vso pot. Turistična agencija "An-Ka-Mi" (kratice stojijo za imeni organizatorke Ani, Katerine in Mirjam, katerim nudi tehnično pomoč Andrej Vogrič) je na avtobusu izvedla anketo; izletnike je povabila, naj izrazijo svoje mnenje o izletu in naj obenem izrazijo željo, kam bi radi potovali naslednje leto. O tem pa kdaj prihodnjic... Za zdaj naj gre prirska zahvala organizatorjem za odličan izlet, vsem pridnim rokam, ki so pripravile izvrstne dobrote za skupno mizo, in vsem izletnikom, ki so prispevali k temu, da je izlet res lepo uspel.

Sanja Vogrič

Josip Osti

Pesnik, zvest haikuju

Josipu Ostiju smo letos ob njegovi sedemdesetletnici namenili precejšnjo pozornost. Marca smo namreč objavili intervju z njim, v naslednjih mesecih pa še krajše poročilo o njegovi pesniški zbirki *Majhna pesem*. Ker gre za avtorja, ki je vzpostavil 'kulturni most' med Slovenijo in območjem tedanje oziroma nekdanje Jugoslavije (tako v obdobju obstoja nekdanje skupne države kot po njej, predvsem pa v času balkanske morije in prvi polovici devetdesetih let), pa tudi za pisca, ki deluje v naši bližini, točneje v Tomaju na Krasu, vsako pisanje o njem ni odveč, predvsem zato, ker je avtor v zamejstvu še pre malo znan. Pri *Majhni pesmi* je šlo za pesniško zbirko haikujev, ki jo je objavila mariborska založba Pivec. Omenjena založba pa je Ostija letos počastila še z dvema zbirkama, ki nosita naslov *Atrij* oziroma *Sence kresnic/Ombre di lucciole*, o katerih bomo obširneje poročali v nadaljevanju.

Glavna ugotovitev ob prvem pogledu na zbirki oziroma pri njunem listanju je, da je Osti čedalje zvest kratki pesniški obliki haikuja, ki jo je začel uporabljati po svoji 'jezikovni premeni' iz srbohrvaščine oziroma sarajevske različice hrvaščine v slovenski jezik, ki jo njegov prijatelj pesnik Boris A. Novak imenuje tudi salto mortale.

Njegovo pesništvo v materinščini se namreč tako oblikovno kakor vsebinsko precej razlikuje od produkcije zadnjih let, ko Osti svoj jezikovni plaz brzda predvsem z omejeno vsebino haikuja. Tistemu, ki te pesniške oblike še vedno ne pozna, naj povemo, da sestoji iz treh verzov in skupno sedemnajstih zlogov, če seveda govorimo o klasičnem haikuju. V svetovni in slovenski književnosti namreč obstaja cela vrsta njegovih inačič. Izmed obeh je količinsko nekoliko daljša prva pesniška zbirka z naslovom *Atrij*, ki v dolžino meri dobrih sto strani. *Atrij* pa se tudi vsebinsko precej podaljša, če upoštevamo dejstvo, da so *Sence kresnic/Ombre di lucciole* v celoti dvojezične, za italijanski prevod Ostijevih pesmi je tudi tokrat poskrbela Jolka Milič. Avtor je prevajalko želel počastiti tudi s tem, da je njeno ime objavil na naslovnici, kar se po navadi ne dogaja. Spremenno besedo *Atriju* pa je prispevala Zora A. Jurič, zanimiv pa je že sam njen naslov, ki se glasi v obliki in smislu haikuja. Takole pravi: *Haiku pade / v nas, kolobarji so / širši in širši*. Avtorica Ostijeve haikuje primerja s cvetočim in razkošnim vrtom, saj se ne nazadnje naslov njegove zbirke haikujev iz leta 2007 glasi prav *Tomajski vrt*. Nadalje izvemo, da je Osti v zadnjih

letih, odkar je za pesnjenje prevzel obliko haikuja, objavil preko tisoč tovrstnih pesmi, kar seveda še zdaleč ni zanemarljivo, posebno če pomislimo, da je njihova vsebina, ki mora biti pri tem raznolika, omejena na majhno število zlogov. Zbirka *Atrij* vsekakor prinaša osem daljših haiku sklopov, ki nosijo naslove po njihovih uvodnih pesnitvah. Beseda, ki se v njih najpogosteje ponavlja, je seveda *atrij*, po njej je *vrt*, sledijo jima *tema*, *luč*, *sonce*, *jaz*, *ti* itd. Vsebinsko in idejno je torej *Atrij* nadaljevanje *Majhne pesmi*, predvsem njegov prvi sklop, ki je ves v znamenju snega. Drugi je namreč bolj pomladnih barv in občutij ter brstenja, medtem ko v tretjem avtor naredi svojevrsten postanek in opazuje višek življenja. Nesporni protagonist četrtega ciklusa je črni kos, ki se pojavlja tako podnevi kakor ponoči, v dežju in soncu in še bi lahko naštevali. V petem je marsikje zaznati opozicijo med življenjem in smrtjo, literarna

in duhovna tradicija pa se zrcali v imenih Čehova, Flauberta in njegove *Madame Bovary* ter Budovih meditacij. Šesti ciklus v ospredje oziroma sredino postavlja že omenjeni atrij, zadnja dva pa sta hommage predvsem likovni umetnosti. Predzadnji je vsebinsko zelo kratek, v zadnjem pa med drugimi najdejo svoj prostor reminiscence iz Biblije, Homerja in Srečka Kosovela.

Sence kresnic/Ombre di lucciole z

italijanskega bralca je knjiga opremljena z nekaj napotki, in sicer predvsem o tem, da haikuja pač ni mogoče prevesti v enako obliko ter pri tem upoštevati števila zlogov. *Sence kresnic* se od *Atrija* razlikuje tudi po tem, da je vsebina njihovih haikujev med seboj precej raznolika. Poleg Ostiju priljubljenih motivov ljubezni, narave in umetnosti, ki kraljujejo v *Atriju*, je tu moč najti še veliko drugega. Med kraji, ki so mu pri srcu, prav gotovo izstopata Kras z Nanosom in Trst, pesnikov družbeni angažma pa pride do izraza na mestih, kjer govori o državni meji, pa tudi o tem, da so nekoč le policaji brali liriko (morda so v njej iskali kaj prepovedanega?), povrh vsega pa še o beguncih ali z današnjo besedo migrantih. Brez težav je mogoče zapisati, da je Ostijeva pesniška produkcija zelo močno povezana z likovno umetnostjo, saj se ta med verzi pojavlja zelo pogosto. Izid obeh pesniških zbirk je finančno podprla Mestna občina Maribor. Reprodukcijske oziroma ilustracijske naslovnice in notranjostih knjig so delo Metke Krašovec, zbirki pa sta izšli v nakladi 500 izvodov vsaka. V kratkem naj bi Ostiju objavili še eno prevodno zbirko v italijanskem jeziku, o kateri bomo v prihodnje še poročali.

Primož Šturman

